

Διπλωματικές Εργασίες του Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Πολεοδομία και Χωροταξία» των ετών 2015 έως και 2017

Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ - ΔΠΜΣ Πολεοδομία και Χωροταξία

Επιμέλεια: Κωνσταντίνος Σερράος, καθηγητής ΕΜΠ

Αθήνα - Δεκέμβριος 2021

***Διπλωματικές Εργασίες
του Διατμηματικού Προγράμματος
Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Πολεοδομία και Χωροταξία»
των ετών 2015 έως και 2017***

Επιμέλεια: Κωνσταντίνος Σερράος, καθηγητής ΕΜΠ

Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ
ΔΠΜΣ Πολεοδομία και Χωροταξία

Αθήνα, Δεκέμβριος 2021

Διπλωματικές Εργασίες του Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Πολεοδομία και Χωροταξία» των ετών 2015 έως και 2017

Αποτελέσματα μαθημάτων ΔΠΜΣ

Στο τεύχος αυτό περιλαμβάνονται όλες οι Διπλωματικές Εργασίες του ΔΠΜΣ «Πολεοδομία και Χωροταξία» που υποστηρίχθηκαν κατά το χρονικό διάστημα της τριετίας 2015 έως και 2017 και που είναι αναρτημένες στο ψηφιακό αποθετήριο της Κεντρικής Βιβλιοθήκης του ΕΜΠ DSpace@NTUA (<https://dspace.lib.ntua.gr/xmlui/>).

Η συστηματοποίηση και χρονική οργάνωση του υλικού έγινε από την Χριστίνα Σπινάσα, υπεύθυνη της Επιστημονικής Γραμματείας του ΔΠΜΣ «Πολεοδομία και Χωροταξία», ενώ η ανάκτηση του υλικού από το ψηφιακό αποθετήριο και η κατ' αρχήν οργάνωσή τους στο παρόν τεύχος έγινε από την Κατερίνα Λαμπρινού, μέλος της Γραμματείας του Τομέα «Πολεοδομία και Χωροταξία» της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ.

Τα κείμενα έχουν μεταφερθεί στο παρόν τεύχος αυτούσια, όπως έχουν κατατεθεί από τους συντάκτες τους στο ψηφιακό αποθετήριο. Οι όποιες σκέψεις και διατυπώσεις περιλαμβάνονται σε αυτά εκφράζουν αποκλειστικά και μόνο τις απόψεις και θέσεις των συντακτών τους.

Επιμέλεια: Κωνσταντίνος Σεργιάς, καθηγητής ΕΜΠ

Σελιδοποίηση: Γιάννης Μαλλής
Εκτύπωση - παραγωγή: PRINTFAIR

Πίνακας περιεχομένων

Εισαγωγή.....	9
Περίληψεις Διπλωματικών Εργασιών.....	11
περίοδος Φεβρουαρίου 2015	
Γ Ε Ω Ρ Γ Ι Ο Σ Π Α Π Α Θ Α Ν Α Σ Ο Π Ο Υ Λ Ο Σ	13
Διερεύνηση των επιδράσεων της χωροθέτησης σταθμού αστικού σιδηροδρόμου. Αλληλαγές στις χρήσεις γης και το κτιριακό δυναμικό. Μελέτη περίπτωσης σταθμός Σεπόλια	
Ε Λ Ε Ν Η Π Λ Ο Υ Μ Ι Δ Η	14
Χωρο-κοινωνικές μεταβολές στην κρητική ύπαιθρο την εποχή των «μνημονίων»	
Ε Λ Ε Ν Η Τ Σ Ε Β Α	15
Κοινωνικοί διαχωρισμοί και όρια στην πόλη της Αμμοχώστου	
περίοδος Ιουνίου 2015	
Ε Υ Α Γ Γ Ε Λ Ι Α Ν Τ Α Φ Α	16
Δίκτυο «πράσινων» και «μπλε» διαδρομών ως εργαλείο μητροπολιτικού περιβαλλοντικού σχεδιασμού – Χωρική ειδίκευση το βορειοανατολικό τμήμα του λεκανοπεδίου Αθηνών	
Π Η Ν Ε Λ Ο Π Η Φ Ε Τ Σ Η	18
Η προσέγγιση των παγκόσμιων πόλεων στο σημερινό κόσμο	
περίοδος Οκτωβρίου 2015	
Κ Ω Ν Σ Τ Α Ν Τ Ι Ν Α Ζ Ο Υ Μ Π Ο Υ Λ Α Κ Η	19
Από την έλευση του Διαδικτύου στην open source πόλη	
Σ Ο Φ Ι Α Θ Ε Ο Δ Ω Ρ Α Κ Η	20
Προσφυγικές/μεταναστευτικές εγκαταστάσεις, πολιτισμικές μεταλληαγές και αστικός ιστός. Επικέντρωση στα δίκτυα κοινωνικών οργανώσεων σε Νέα Σμύρνη, Καλλιθέα και Λεωφόρο Συγγρού	
Α Λ Ε Ξ Η Σ Ι Ω Α Ν Ν Ο Υ	21
Brand name Chalandri: Πώς το «αλλού» επιβάλλεται στο «εδώ»	
Η Λ Ι Α Ν Ν Α Κ Ε Λ Λ Α	23
Η μεταπολεμική ανοικοδόμηση στην επαρχία – Η περίπτωση της πόλης των Τρικάλων	
Ε Ι Ρ Η Ν Η Κ Ο Ν Τ Α Ρ Α Τ Ο Υ	24
Ο δημόσιος σχεδιασμός στην Ελλάδα στη συγκυρία της δημοσιονομικής προσαρμογής. Η περίπτωση του ΤΑΙΠΕΔ μέσα από το real estate στον εξειδικευμένο τύπο	
Κ Λ Η Μ Η Σ Λ Α Ζ Α Ρ Ι Δ Η Σ	25
Οι αστικές αναπλάσεις και η διαμόρφωση της ταυτότητας μιας πόλης. Η περίπτωση της Λάρισας	
Σ Ο Φ Ι Α Π Ε Ρ Π Ι Ν Ι Α	27
Όψεις συνέχειας και εμβάθυνσης των νεοφιλελεύθερων πολιτικών για τον αστικό χώρο και το σχεδιασμό. Εξετάζοντας τις θεσμοθετημένες χωρικές ρυθμίσεις της περιόδου 2010-2014	

ΔΙΟΝΥΣΙΑ ΠΕΤΡΑΚΟΥ	28
Το δικαίωμα στη στέγη την εποχή των μνημονίων. Διερευνώντας τις χωρο-κοινωνικές αντιστάσεις στις σύγχρονες μορφές υφαρπαγής της κατοικίας	
ΣΕΜΕΛΗ ΠΟΥΡΝΑΡΑ	29
Ζητήματα και προβληματισμοί πάνω στο θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό	
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΣΑΓΚΙΡΗΣ	30
Re-thinking Rethink Athens: Μια κριτική αποτίμηση της προτεινόμενης πεζοδρόμησης της Οδού Πανεπιστημίου και της ταυτόχρονης δημιουργίας γραμμής Τραμ Σύνταγμα-Πατήσια	
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΧΟΥΠΑΣ	32
Σώμα, χώρος και χειραφέτηση. Μια περιπλάνηση στη ζούγκλα Λακαντόνα με του Ζαπατίστας μέσα από τον κόσμο του Μπαχτίν, προς ένα χειραφετημένο πέραν	

περίοδος Φεβρουαρίου 2016

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΔΕΜΕΡΤΖΗ	35
Τοπική Συμβολική Οικονομία και Αστικοί Μετασχηματισμοί: Εξάρχεια	
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ	36
Σε κατάσταση επισφάλειας. Ανιχνεύοντας τομές και συνέχειες: Η περίπτωση του πολωνικού πληθυσμού στην Αττική.....	
ΡΑΝΙΑ ΘΕΟΦΑΝΙΔΟΥ	37
Ώρες από την καθημερινή ζωή των γυναικών στην Αθήνα της Κατοχής	
ΕΥΑ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΙΔΟΥ	38
Αξίες και αξιοποιήσεις της Κρίσης Χρέους. Η ικανή συνθήκη για την υφαρπαγή γης	
ΑΝΝΙΤΑ ΚΛΕΜΟΥ	39
Ανθρωπολογικές προσεγγίσεις του αστικού δημόσιου χώρου / Το σώμα και ο ενσώματος χώρος	
ΕΛΛΗ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ	41
Δωρεές προς την πόλη....σε αναζήτηση πολιτικής (η περίπτωση της Αθήνας)	
ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΣΑΛΙΧΟΥ	43
Η «κρίση» στο κέντρο της Αθήνας ως κεντρικό ζήτημα στον Τύπο	
ΑΡΓΥΡΩ ΣΚΕΝΤΖΟΥ	44
Αναζητώντας τη χωρική και κοινωνική διάσταση της βρεφικής ηλικίας. Εστιάζοντας στο κέντρο του Ηρακλείου	
ΕΛΕΝΗ ΣΠΑΝΟΓΙΑΝΝΗ	45
Κέντρο Πολιτισμού και Αναψυχής στο Φαληρικό Όρμο. Διαδικασίες και προοπτικές	
ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΤΣΟΥΤΣΟΥ	46
Προστασία και διαχείριση ενάλιας πολιτιστικής κληρονομιάς και θαλάσσιων οικοσυστημάτων: Ο υποθαλάσσιος τουρισμός ως παράγων ανάπτυξης ειδικών περιοχών – χωρικών ενότητων	

περίοδος Ιουνίου 2016

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΛΕΝΤΖΑ	48
Η Ιδέα της Αυτοδιαχείρισης: Οι καταλήψεις ιδιωτικών ιδιοκτησιών στην Ελλάδα και οι δυνατότητες νομικής προστασίας των εμπλεκόμενων	

Σ Ο Φ Ι Α Μ Ε Σ Σ Η Ν Η	49
Η συμμετοχή των πολιτών στη διαμόρφωση της πόλης του.	
Η περίπτωση της περιοχής Υμηττού	
Ξ Ε Ν Ι Α Π Α Π Α Τ Ρ Ι Α Ν Τ Α Φ Υ Λ Λ Ο Υ	50
Οι μεταλλαγές στη διάρθρωση των γειτονιών της Ακαδημίας Πλάτωνος ως εγγενή στοιχεία της Κοινωνικής και Οικονομικής Αποστέρξης	
Α Ι Κ Α Τ Ε Ρ Ι Ν Η Π Ι Τ Τ Η	52
Εκτοπισμός εντός ορίων για τη μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης	
Ε Ι Ρ Η Ν Η Ρ Ο Υ Λ Ι Α	53
Πολυεδαφική αναμόρφωση περιοχής σταθμού μετρό Νίκαιας (Κοκκινιάς)	
Ε Λ Ε Ν Η Σ Κ Λ Α Β Ε Ν Ι Τ Η	54
Από την αναζήτηση παραγωγικών πλεγματών στο σχεδιασμό πολυλειτουργικών περιοχών.	
Η περίπτωση της Π.Ε. Λευκάδας	
Λ Ο Ρ Ε Ν Α Τ Σ Ε Λ Ε Μ Ε Γ Κ Ο Υ	56
Νέες μορφές αστικοποίησης και τουριστική ανάπτυξη. Επενδύσεις στο Κάβο Σίδερο	
Σ Ω Τ Η Ρ Ι Α Χ Α Λ Δ Ε Ζ Ο Υ	59
Ο ρόλος της συμμετοχής των πολιτών στη διαδικασία σχεδιασμού και διαχείρισης ελεύθερων χώρων πρασίνου στην πόλη. Προκλήσεις και διλήμματα μέσα από την εμπειρία στο Πάρκο Τρίτη	
περίοδος Οκτωβρίου 2016	
Μ Α Ρ Γ Α Ρ Ι Τ Α Α Γ Ρ Ι Α Ν Τ Ω Ν Η	61
Πολιτιστικός Τουρισμός. Μουσεία και αρχαιολογικοί χώροι στην Αθήνα	
Α Ν Α Σ Τ Α Σ Ι Α Β Λ Α Σ Η	62
Σύγχρονες μορφές επενδύσεων στον τουρισμό. Ζητήματα ιδιοκτησίας της γης και κοινωνικά διακυβεύματα. Η περίπτωση της Costa Navarino	
Χ Ρ Ι Σ Τ Ι Ν Α Γ Ι Α Ν Ν Ο Π Ο Υ Λ Ο Υ	63
Η Εμμονή των Κενωτόπων. Το Washington Park, μια γειτονιά του Σικάγου	
Ε Λ Ε Ν Η Δ Α Λ Ι Π Η	64
Τοπίο και Εθνική Ταυτότητα: από το εδαφικού «έθνος του πολίτη» στο τοπίο του ελληνοισμού	
Σ Τ Α Υ Ρ Ο Υ Λ Α Κ Α Τ Σ Α Ο Υ Ν Η	65
Κοινωνική συνοχή και κοινωνικές ανισότητες την εποχή της κρίσης.	
Προσεγγίζοντας το ρόλο των αναπτυξιακών πολιτικών στις διαδικασίες μετασχηματισμού της περιοχής του Μεταξουργείου	
Ν Ι Κ Ο Λ Α Ο Σ Κ Ε Χ Α Γ Ι Ο Γ Λ Ο Υ	66
Πώς το ιδιοκτησιακό καθεστώς διαμορφώνει το χώρο της προσφυγικής πόλης της Νέας Ιωνίας	
Α Ν Α Σ Τ Α Σ Ι Α Κ Ο Υ Τ Ο Υ Μ Α Ν Ο Υ	68
Μελετώντας της μελλοντικές εξελίξεις για τη μεταπολεμική πολυκατοικία της Αθήνας	
Ε Υ Α Λ Α Ν Τ Ζ Ο Υ Ν Η	70
Ολυμπιακοί Αγώνες. Συμβολισμοί και μεταλλαγές στην πόλη. Ρίο 2016	

ΔΗΜΗΤΡΑ ΛΙΑΜΕΤΗ	71
Διαφορετικές προσεγγίσεις για την ανάδειξη και αξιοποίηση της σχέσης αστικού ιστού και ορεινών όγκων στο λεκανοπέδιο της Αττικής	
ΑΛΚΗΣΤΙΣ ΠΡΕΠΗ	72
Η «κρίση του κέντρου» και τα σχέδια για την Αθήνα	
ΓΕΩΡΓΙΑ ΠΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ	73
«Κοντινές λήψεις» στο δίκτυο αστικών συγκοινωνιών	
ΓΕΩΡΓΙΑ ΣΟΛΔΑΤΟΥ	74
Οι φουκοϊκές ετεροτοπίες ως εργαλείο ανάγνωσης του χώρου – το παράδειγμα του πανεπιστημιακού ασύλλου	
ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΧΑΓΙΟΥ	75
Κέντρο υποδοχής προσφύγων Ελλαιώνα σε μετάβαση/διερευνώντας τις πολλαπλές αφηγήσεις των χώρων διαμονής προσφύγων και μεταναστών	
περίοδος Φεβρουαρίου 2017	
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΥ	76
«Η πολιτεία γίνεται κερδούπολη.....». Χωροταξία και «Ανάπτυξη».	
Το παράδειγμα του Ελληνικού	
ΜΥΡΤΩ ΔΑΓΚΟΥΛΗ - ΚΥΡΙΑΚΟΓΛΟΥ	77
Οικογενειακές στρατηγικές σε στεγαστικές πρακτικές. Οι νέοι στην περίοδο της κρίσης	
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΔΟΥΚΑ	78
Διερευνώντας το φαινόμενο της μετανάστευσης των νέων του Νότου:	
Οι επιλογές κατοίκησης	
ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΤΣΑΡΗΣ	79
Τα μεγάλα, σύγχρονα εμπορικά κέντρα ιδιωτικών συμφερόντων ασκούν ασφυκτικές πιέσεις στα τοπικά, παραδοσιακά, πολυενομοτικά κέντρα των πόλεων; Μέτρα ανάκρουσης-συσχετίσεις, αλληλεπιδράσεις. Περίπτωση Δήμου Αμαρουσίου-Mall	
ΜΑΝΘΑ ΚΑΤΣΙΚΑΝΑ.....	80
Επιτελέσεις εκτός τόπου: Ζητήματα φύλου, χώρος και εξουσία στο αντιεξουσιαστικό κίνημα της Αθήνας	
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΕΡΜΕΛΙΩΤΗΣ	81
Θεσμικό πλαίσιο χωρικού σχεδιασμού για στρατηγικές επενδύσεις –	
Αξιολόγηση των εργαλείων ΕΣΧΑΔΑ - ΕΣΧΑΣΕ	
ΜΑΡΙΝΑ - ΝΩΤΑ ΚΥΜΠΟΥΡΗ	82
Ανήλικες διαπραγματεύσεις μέσα από το παιχνίδι, στη γειτονιά της Κυπριάδου	
ΜΥΡΤΩ ΚΥΡΛΗ - ΦΛΩΡΟΥ	83
Η κατοικία από κοινωνικό δικαίωμα σε αντικείμενο χρηματοπιστωτικών διεργασιών	
ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ	84
Χώρος και Εμπορευματικές Μεταφορές – Από τις Συνδυασμένες Μεταφορές και τα Logistics στα Εμπορευματικά Κέντρα	

Σ Ω Τ Η Ρ Η Σ Π Ι Π Ε Ρ Η Σ	85
Ελληνικός θαλάσσιος Χώρος: Γεωγραφική προσέγγιση της δυναμικής του με άξονα την ενέργεια	
Μ Α Ρ Ι Α Τ Ε Ρ Ζ Ι Δ Α Κ Η	87
Στεγαστική κινητικότητα στο Λεκανοπέδιο της Αττικής την περίοδο της οικονομικής κρίσης	
Β Α Σ Ι Λ Η Σ Τ Σ Ε Σ Μ Ε Τ Ζ Η Σ	88
Πολυκεντρικότητα – Διασυννοριακότητα. Η αναζήτηση μιας οικοσυστημικής θεώρησης αστικών δομών και δικτύων από το τοπικό στο περιφερειακό επίπεδο	
Ν Ι Κ Ο Λ Α Ο Σ Φ Α Ρ Α Κ Ο Σ	90
Σχέδιο Περιφερειακής γραμμής TPAM Αθηνών (Τμήμα Ίλδιον-Αγ. Παρασκευή)	
Ι Ω Α Ν Ν Η Σ Χ Α Λ Α Ρ Η Σ	91
Τα αστικά απορρίμματα ως δημόσιο αγαθό	
Α Δ Α Μ Α Ν Τ Ι Α Χ Ε Λ Ι Ω Τ Η	93
Μορφές τέχνης στο δημόσιο χώρο / εικαστικές παρεμβάσεις στην πόλη της Αθήνας	
περίοδος Ιουνίου 2017	
Α Γ Γ Ε Λ Ι Κ Η Μ Π Α Ρ Ο Υ Ξ Η	95
Αντικρουόμενες εικόνες στο Μεταξουργείο. Ο ρόλος της ιδεολογίας και του κυρίαρχου λόγου στη δημιουργία εικόνων της πόλης	
Α Φ Ρ Ο Δ Ι Τ Η Μ Π Α Σ Ι Ο Υ Κ Α	96
Ο ρους του ποταμού Αχελώου. Η μετατροπή ενός υπερτοπικού φιλόδοξου τεχνικού έργου σε ήπια αναπτυξιακή ευκαιρία	
Γ Λ Ν Τ Α Ο Ι Κ Ο Ν Ο Μ Ι Δ Η	97
Κοινωνικό-χωρικές (ανα) παραστάσεις στην συνοικία της Κυψέλης. Η προσέγγιση του αστικού σχεδιασμού από την οπτική της καθημερινής ζωής	
Μ Α Ρ Γ Α Ρ Ι Τ Α Π Α Π Α Μ Η Τ Ρ Ο Π Ο Υ Λ Ο Υ	98
Μεσολόγγι, Ιερή Πόλις της ιστορίας και της φύσης	
περίοδος Οκτωβρίου 2017	
Ε Λ Ι Σ Α Β Ε Τ Β Α Ρ Ε Λ Ι Δ Ο Υ	100
Η ανάπτυξη του τουρισμού στη μεταπολεμική Ελλάδα. Κρατικές πολιτικές και τουριστικός χώρος	
Δ Η Μ Η Τ Ρ Ι Ο Σ Β Ο Υ Ρ Λ Ι Ω Τ Η Σ	101
Ηράκλειο Κρήτης. Αποτέλεσμα πολεοδομικής παρέμβασης ή πολεοδομικής απραξίας;	
Κ Α Λ Λ Ι Ο Π Η Κ Α Τ Σ Ι Κ Α Β Ε Λ Η	102
Η αστική αναζωογόνηση και οι προτεραιότητές της στην Αττική. Διερεύνηση της χωρικής και οικονομικής κατανομής των εντεταγμένων έργων αναπλάσεων στο ΠΕΠ Αττική 2007-2013	
Π Α Ν Α Γ Ι Ω Τ Α Κ Ρ Ι Κ Ο Υ	103
Η διαχείριση του νερού ως στοιχείο αναβάθμισης του αστικού περιβάλλοντος. Η περίπτωση των ρεμάτων της Αττικής	

ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΜΠΟΥΚΟΥΡΑΣ	104
Τουρισμός και αστικός χώρος. Η Ρώμη του Grand Tour ως αρχέτυπο της Πόλης – Προορισμού στην ανάδυση της Νεωτερικότητας	
ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ	105
Η συμβολή των σχεδίων ολοκληρωμένης αστικής παρέμβασης (ΣΟΑΠ) στην αναπτυξιακή δυναμική των πόλεων. Οι περιπτώσεις της Αθήνας και του Πειραιά	
ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΠΙΤΟΥΛΗ	106
Διαχείριση και Σχεδιασμός παράκτιου χώρου σε πόλεις-λιμάνια. Η περίπτωση της Ηγουμενίτσας	
ΜΑΡΙΑ ΣΤΑΜΑΤΟΓΙΑΝΝΗ	107
Προσφυγική κρίση και εφήμερες κατοικήσεις προσφύγων – Αφηγήσεις από το City Plaza Athens	
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΡΙΧΙΑΣ	108
Κρίση και κατοικία	
ΜΑΡΙΑ ΦΙΛΙΠΠΑ	109
Ύψεις Χωρικών – Κοινωνικοοικονομικών Μεταλλαγών και Διαδικασίες Κοινωνικής Διάρθρωσης στο Μεταβιομηχανικό Malmö (Σουηδία)	
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΧΑΛΑΣΤΑΝΗΣ	110
Ανθεκτική Αθήνα: Η πόλη της επιβίωσης	
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ	111
Η συμβολή των κοινοτικών αστικών δράσεων στην υποδοχή και ένταξη των προσφύγων και μεταναστών	

Εισαγωγή

Το 2018 συμπληρώθηκαν 20 χρόνια από την έναρξη λειτουργίας του προγράμματος οργανωμένων μεταπτυχιακών σπουδών στο επιστημονικό πεδίο της Πολεοδομίας και Χωροταξίας, στο πλαίσιο του Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών [ΔΠΜΣ] της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ «Αρχιτεκτονική και Σχεδιασμός του Χώρου». Με αυτή την επέτειο συνέπεσε και η επανοργάνωση αυτού του κύκλου μεταπτυχιακών σπουδών, ως ενός αυτόνομου πλέον ΔΠΜΣ με αντικείμενο την «Πολεοδομία και Χωροταξία»

Στη διάρκεια αυτής της 20ετίας, εκπαιδεύτηκε ένα σημαντικό πλήθος νέων αλλιά και έμπειρων επιστημόνων, στελεχών της ευρύτερης δημόσιας διοίκησης, ελεύθερων επαγγελματιών / μελετητών, αλλιά ερευνητών / επιστημόνων του χώρου, με επιστημονική προέλευση από ένα ευρύτατο φάσμα κλάδων, που από κοινού συνθέτουν την απαραίτητη διεπιστημονική προσέγγιση της μελέτης, ανάλυσης και του σχεδιασμού του χώρου σε όλες τις κλίμακες.

Από τη γόνιμη επιστημονική ζύμωση αυτού του πολύχρωμου μωσαϊκού συμμετεχόντων στις μεταπτυχιακές σπουδές Πολεοδομίας και Χωροταξίας παρήχθη και ένα σημαντικό πρωτότυπο ερευνητικό υλικό που διατυπώθηκε σε αυτοτελείς επιστημονικές εργασίες υψηλού επιπέδου μέσα υπό τη μορφή ατομικών Διπλωματικών Εργασιών που καλύπτουν μια πληθυσιότητα θεματολογία του επιστημονικού πεδίου του αφορά την ανάλυση, τη μελέτη και το σχεδιασμό του χώρου.

Ήδη τον Μάρτιο του 2021 εκδόθηκε από τον Τομέα «Πολεοδομία και Χωροταξία» της Σχολής μας μια πρώτη συλλογή αυτού του υλικού, σε ένα τεύχος που συμπεριέλαβε τις Διπλωματικές Εργασίες που κατατέθηκαν και παρουσιάστηκαν κατά το διάστημα 2018 έως και 2020. Το παρόν τεύχος συνεχίζει αυτό το εγχείρημα, πηγαίνοντας πιο πίσω στο χρόνο, και καλύπτοντας το διάστημα 2015 έως και 2017. Περιλαμβάνονται με χρονολογική σειρά, και για κάθε εξεταστική περίοδο με αλφαβητική σειρά των ονομάτων των συμμετεχόντων, οι περιλήψεις των Διπλωματικών Εργασιών, αξιοποιώντας το υλικό που έχει κατατεθεί στη βιβλιοθήκη της Σχολής και στο ηλεκτρονικό αποθετήριο. Το όλο υλικό των δύο αυτών δημοσιεύσεων δίνει επομένως πλέον μια καλή εικόνα του εύρους των θεματικών πεδίων που καλύπτει η έρευνα των μεταπτυχιακών σπουδαστών, και παράλληλα αντικατοπτρίζει και τον πλούτο των προσεγγίσεων του ίδιου του προγράμματος, καθώς και των ερευνητικών ενδιαφερόντων των διδασκόντων του.

Προς όλους όσους συνέβαλαν σε αυτή την έκδοση εκφράζονται από καρδιάς ευχαριστίες. Ειδικότερα, στην Ειδική Διατμηματική Επιτροπή (ΕΔΕ) για τον αρχικό προγραμ-

ματισμό και την εξασφάλιση της χρηματοδότησης, όπως επίσης και στην Επιστημονική Γραμματεία του ΔΠΜΣ, και ειδικότερα στην Χριστίνα Σπινάσα, χωρίς το ενδιαφέρον και την συστηματικότητα της οποίας η έκδοση δεν θα ήταν εφικτή. Τέλος θερμές ευχαριστίες εκφράζονται προς την Γραμματεία του «Τομέα Πολεοδομίας και Χωροταξία» και ειδικότερα προς την Κατερίνα Λαμπρινού που συνέβαλε ουσιαστικά στην ανάκτηση, οργάνωση και πρώτη μορφοποίηση του υλικού.

Κωνσταντίνος Σερράος, Καθηγητής ΕΜΠ
Πρόεδρος ΕΔΕ του ΔΠΜΣ 2018-19 έως 2020-21

Περίληψεις Διπλωματικών Εργασιών

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

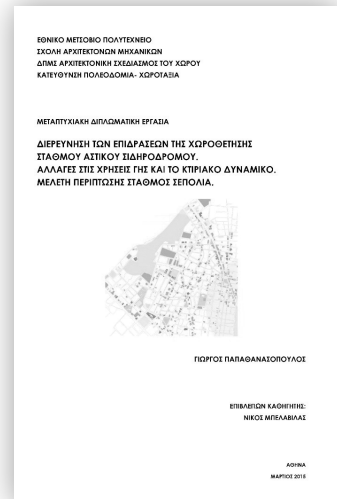
Διερεύνηση των επιδράσεων της χωροθέτησης σταθμού αστικού σιδηροδρόμου.

Αλλαγές στις χρήσεις γης και το κτιριακό δυναμικό.

Μελέτη περίπτωσης σταθμός Σειπόλια

Επίβλεψη: Νικόλαος Μπελαβίλας

Η εργασία διερευνά τις επιδράσεις στην περιοχή ενός σταθμού αστικού σιδηροδρόμου. Μελετά τις αλλαγές που προκύπτουν στην περιοχή από τη χωροθέτηση και λειτουργία ενός σταθμού μετρό. Καθώς οι επιδράσεις αφορούν πολλαπλές διαφορετικές παραμέτρους, η εργασία εξετάζει την παράμετρο των χρήσεων γης, εμβαθύνοντας στον παράγοντα του κτιριακού δυναμικού. Εστιάζει ως μελέτη περίπτωσης στον σταθμό Σειπόλια του μετρό της Αθήνας, ο οποίος βρίσκεται σε περιοχή κατοικίας και σε σημείο που δεν αποτελούσε κεντρική περιοχή. Μέσα από εντοπισμένες συνεντεύξεις και την καταγραφή κυρίως ποιοτικών χαρακτηριστικών της περιοχής, επιχειρείται να ανιχνευθούν οι αλλαγές που προκύπτουν από την λειτουργία ενός νέου σταθμού μετρό.

ΕΛΕΝΗ ΠΛΟΥΜΙΔΗ

Χωρο-κοινωνικές μεταβολές στην κρητική ύπαιθρο την εποχή των «μνημονίων»

Επίβλεψη: Ειρήνη Μίχα

Τα τελευταία χρόνια, με το ξέσπασμα της κρίσης χρέους, συμβαίνουν στη χώρα μας σαρωτικές αλλαγές, με τα γνωστά σε όλους μας «μνημόνια» να αποτελούν ξαφνικά κυρίαρχο φορέα διαμόρφωσης δομικών πεδίων της ζωής μας. Η ξαφνική αυτή εγκαθίδρυση των «μνημονίων» ως ανώτατου ρυθμιστή, ταυτίζεται πολλές φορές με μια διπολική πρόσληψη της πραγματικότητας του πριν και του μετά, υπονοώντας τη βίαιη διάρρηξη μιας οικείας κανονικότητας και την έλευση μιας ανοίκειας ετερότητας. Σε τι βαθμό ισχύει αυτή η διπολική πρόσληψη της πραγματικότητας όταν απομακρυνθούμε από το αστικό περιβάλλον και μεταφερθούμε στην ύπαιθρο, και συγκεκριμένα στην κρητική ύπαιθρο, σε μια εδαφοχωρική ενότητα που έχει προ πολλού χάσει τον αυτοπροσδιοριστικό της χαρακτήρα; Για να προσεγγίσω το παραπάνω ερώτημα, μελετώ τις χωροκοινωνικές μεταβολές στην κρητική ύπαιθρο μέσα από την θεωρητική και εμπειρική σύγκριση της εφαρμογής των μνημονίων με την εφαρμογή της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, η οποία αποτελούσε τον κυρίαρχο φορέα διαμόρφωσης της πραγματικότητας της κρητικής υπαίθρου πριν το ξέσπασμα της κρίσης. Η σύγκριση σε θεωρητικό επίπεδο πραγματοποιείται μέσα από τη μαρξική κατηγορία της μόνιμης πρωταρχικής συσσώρευσης, η οποία αναφέρεται στον συνεχή διαχωρισμό των ατόμων από πόρους που αποτελούν τα μέσα παραγωγής και συντήρησης της ζωής τους, επιτρέποντας μου έτσι να κρίνω από ένα ενιαίο πρίσμα και τις δύο περιπτώσεις. Η σύγκριση σε εμπειρικό επίπεδο γίνεται μέσα από την ανάληψη μιας Συνεταιριστικής Κοινότητας Αυτάρκειας ως περίπτωση μελέτης, η οποία δραστηριοποιείται στην παραγωγή αγροτικών προϊόντων στην κρητική ύπαιθρο πριν από την περίοδο της κρίσης, βοηθώντας με έτσι να ενημερώσω, αλλά και να επαληθεύσω την θεωρητική μου προσέγγιση.

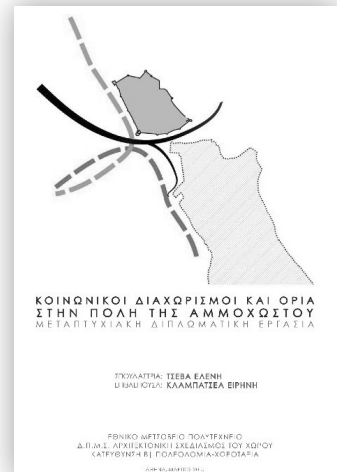

ΕΛΕΝΗ ΤΣΕΒΑ

Κοινωνικοί διαχωρισμοί και όρια στην πόλη της Αμμοχώστου

Επίβλεψη: Ειρήνη Κηλαμπατσέα

Η Αμμόχωστος αποτελεί μια ιδιόζουσας περίπτωσης πόλη, που μοιάζει να σχετίζεται άμεσα με την ιστορία που την περιβάλλει. Ο διαχωρισμός της Κύπρου, αποτέλεσμα της Τουρκικής Εισβολής του 1974, επέφερε σημαντικές και ραγδαίες αλλαγές στο γεωγραφικό και κοινωνικό χάρτη της πόλης. Οι Ελληνοκύπριοι κάτοικοι της εκδιώχθηκαν δια της βίας από τα τουρκικά στρατεύματα και από τότε ένα τμήμα της κατεχόμενης πόλης παραμένει περιφραγμένο και ερημωμένο. Πρόκειται για μια νεκρή, εγκαταλελειμμένη πόλη, χωρίς κατοίκους, περιτριγυρισμένη με συρματοπλέγματα, καθώς η πρόσβαση σε αυτήν απαγορεύεται. Αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα κοινωνικού διαχωρισμού, που δημιουργήθηκε ύστερα από βίαια παρέμβαση στο χώρο μέσω της κυρίαρχης πολιτικής επιβολής, οριοθετήθηκε και παγιώθηκε στο χώρο και στο χρόνο. Μέσα από την παρούσα μελέτη επιχειρείται η ανάδειξη των κύριων χαρακτηριστικών των μετασχηματισμών και των αλλαγών που πραγματοποιήθηκαν τα τελευταία σαράντα χρόνια λόγω αυτού του βίαιου κοινωνικού διαχωρισμού σε κοινωνικό, πολιτικό, οικονομικό και πολεοδομικό επίπεδο. Οι σχεδιασμοί και οι πολιτικές αποφάσεις των τελευταίων δεκαετιών έχουν καθορίσει και επηρεάσει άμεσα την εικόνα της πόλης και λειτουργούν προς όφελος των οργανωμένων συμφερόντων, αποτρέποντας την εφαρμογή ενός οργανωμένου σχεδίου ανάπτυξης και συνοχής της Ελληνοκυπριακής και της Τουρκοκυπριακής κοινότητας.

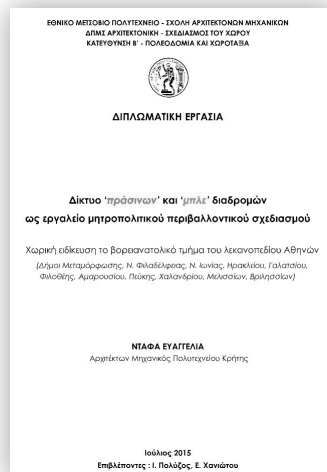

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΝΤΑΦΑ

Δίκτυο «πράσινων» και «μπλε» διαδρομών ως εργαλείο μητροπολιτικού περιβαλλοντικού σχεδιασμού – Χωρική ειδικότητα το βορειοανατολικό τμήμα του λεκανοπεδίου Αθηνών

Επίβλεψη: Ιωάννης Πολύζος, Ελένη Χανιώτου

Η συγκεκριμένη έρευνα έχει ως αντικείμενο το λεκανοπέδιο Αθηνών και ειδικότερα τη μελέτη των περιβαλλοντικών πολιτικών που ασκούνται τα τελευταία χρόνια μέχρι και σήμερα. Ως σκοπό έχει την ανάδειξη της σημασίας ανάπτυξης περιβαλλοντικών πολιτικών και την πρόταση αντίστοιχων εργαλείων με στόχο την αστική ανασυγκρότηση του λεκανοπεδίου σε μητροπολιτική κλίμακα, υπό το πρίσμα της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής πολιτικής. Η έρευνα θέτει ως υπόθεση εργασίας τη διαπίστωση πως η έλλειψη περιβαλλοντικής πολιτικής οδήγησε στην έλλειψη παρεμβάσεων περιβαλλοντικού σχεδιασμού μητροπολιτικής κλίμακας, όσον αφορά την προστασία, διαχείριση, ενιαία διαμόρφωση και δικτύωση των ελεύθερων, πράσινων και υδάτινων χώρων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη συρρίκνωση, τον κατακερματισμό, την αποσπασματική αξιοποίηση και την απαξίωση των χώρων αυτών, με επακόλουθο την έλλειψη οικειοποίησης τους και κατ' επέκταση την υποβάθμιση της ζωής των κατοίκων. Για την υποστήριξη της συγκεκριμένης υπόθεσης, η έρευνα στοχεύει στην απεικόνιση όλων των παραπάνω παρατηρήσεων. Αρχικά τεκμηριώνεται η αδυναμία άσκησης περιβαλλοντικής πολιτικής (έλλειψη σαφούς νομοθεσίας και πολιτικής βούλησης εκ μέρους της πολιτείας) και κατ' επέκταση η δυσκολία εφαρμογής της κοινοτικής πολιτικής περιβάλλοντος που ακολουθούν όλες οι ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές πόλεις. Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι επιπτώσεις της έλλειψης αυτής στο λεκανοπέδιο Αθηνών, όπως η έλλειψη παρεμβάσεων περιβαλλοντικού σχεδιασμού μητροπολιτικής κλίμακας, η απαξίωση των ελεύθερων, πράσινων και υδάτινων χώρων, η έλλειψη οικειοποίησης των χώρων αυτών και η υποβάθμιση της ζωής των κατοίκων. Στη συνέχεια στόχο αποτελεί η διαμόρφωση ενός οράματος για το λεκανοπέδιο Αθηνών που θα αποσκοπεί στην καλύτερη δυνατή ανάπτυξη του με βασικό άξονα το περιβάλλον και την αναβάθμιση της ποιότητας της ζωής του. Η έλλειψη ολοκληρωμένου σχεδιασμού δίνει όμως σήμερα, τη δυνατότητα οργάνωσης του χώρου με στόχο τη βελτίωση των περιβαλλοντικών συνθηκών, με γνώμονα τις ευρωπαϊκές πολιτικές κατευθύνσεις. Η αναζήτηση των αναπτυξιακών δυναμικών, όπως αποτελούν οι ελεύθεροι χώροι και χώροι πρασίνου και το υδάτινο στοιχείο μπορούν να συμβάλουν στον

συγκεκριμένο στόχο, καθώς και η συγκρότηση συγκεκριμένων σχεδιαστικών βημάτων για την υλοποίηση του οράματος. Ως εργαλείο περιβαλλοντικής πολιτικής αστικής ανασυγκρότησης και προτείνεται η δημιουργία και η επαναφορά πράσινων και υδάτινων διαδρομών, η ένταξη τους σε ενιαία πράσινα και μπλε δίκτυα, η δικτύωση τους και η συγκρότηση τους σε ευρύτερα πλέγματα των ελεύθερων, πράσινων και υδάτινων χώρων του λεκανοπεδίου. Χωρική ειδίκευση έρευνας αποτελεί το βορειοανατολικό μέρος του λεκανοπεδίου.

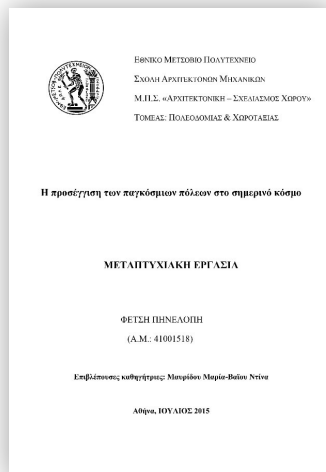

ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΦΕΤΣΗ

Η προσέγγιση των παγκόσμιων πόλεων στο σημερινό κόσμο

Επίβλεψη: Κωνσταντίνα Βαΐου, Μαρία Μαυρίδου

Σκοπός της παρούσας έρευνας αποτελεί η διερεύνηση των τρόπων με τους οποίους το παγκόσμιο αστικό σύστημα επηρεάζει αλλήλα και επηρεάζεται από τις διαδικασίες της παγκοσμιοποίησης. Πιο συγκεκριμένα, στόχος είναι η εξέταση των τρόπων με τους οποίους η οικονομική, πολιτιστική και πολιτική παγκοσμιοποίηση έχει αλλιάξει και διαμορφώσει τις σύγχρονες πόλεις και η μελέτη του τρόπου που οι παγκόσμιες πόλεις μεταβάλλουν εκ νέου την παγκοσμιοποίηση. Για την επίτευξη του παραπάνω στόχου, στην παρούσα έρευνα, μελετώνται το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης και η επίδραση αυτού στις πόλεις, με έμφαση στην εξέλιξη κάποιων από αυτές σε παγκόσμιες πόλεις. Ταυτόχρονα, μελετώνται τα χαρακτηριστικά και οι μετασχηματισμοί των παγκόσμιων πόλεων τόσο σε ό,τι αφορά τη σφαίρα επιρροής τους όσο και την επίδρασή τους στις νέες μορφές αστικού σχεδιασμού. Τέλος, διερευνάται ο τρόπος με τον οποίο οι παγκόσμιες πόλεις επιδρούν σε τοπικά ζητήματα και πιο συγκεκριμένα σε θέματα που αφορούν στην διαφορετικότητα και την ανισότητα των τόπων αυτών.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ
Από την έλλευση του Διαδικτύου στην open source πόλη

Επίβλεψη: Κωνσταντίνος Σερράος

Η ανάπτυξη του Διαδικτύου και των περιφερειακών εφαρμογών του αφενός, και η ανάπτυξη του open source λογισμικού αφετέρου, είναι δύο ιστορίες παράλληλες με αρκετά όμως σημεία τομής. Το ένα (Διαδίκτυο) επηρέασε το άλλο (open source) και αντίστροφα, σε σημείο που συχνά είναι δύσκολο να ξεχωρίσεις τις πορείες τους. Και τα δύο πάντως, ανεξάρτητα αλλήλα και συνδυαστικά, επηρέασαν την κοινωνία, δημιουργώντας πέρα από όλα τα άλλα μία νέα κουλτούρα στον κόσμο. Μία κουλτούρα διαμοιρασμού (sharing culture), ανοιχτής γνώσης και συνεργατικότητας σε παγκόσμια κλίμακα και μεταξύ ανθρώπων άγνωστων μεταξύ τους. Πέρα λοιπόν από τις αλληλαγές που παρατηρήθηκαν στους επιμέρους τομείς, δεν θα ήταν υπερβολή πλέον να πούμε ότι άλλαξε ολόκληρη η κοινωνία του δυτικού κόσμου αρχικά, και σταδιακά η αλληλαγή εξαπλώνεται ακόμη και στις αναπτυσσόμενες χώρες. Και η πόλη αλληλάζει, όταν η κοινωνία στο σύνολό της αλληλάζει (Lefebvre, 2007). Ήδη κάποιες από τις αλληλαγές αυτές τις βλέπουμε να συμβαίνουν μπροστά μας. Μήπως ήρθε όμως η στιγμή οι πολίτες των πόλεων να μπορούν ελέγχουν και να καθοδηγούν τις αλληλαγές αυτές; Εμπνεόμενοι λοιπόν από την ανοιχτή αρχιτεκτονική της τεχνολογίας του Διαδικτύου και το κίνημα του Ελεύθερου Λογισμικού ή του Λογισμικού Ανοιχτού Κώδικα (ΕΛ/ΛΑΚ) καθώς επίσης και από τα νέα μοντέλα συμμετοχής που δημιουργούνται γύρω από αυτά, προσπαθούμε να δούμε πώς θα μπορούσαν όλα μαζί να μεταφερθούν και να αξιοποιηθούν σε επίπεδο πόλης. Πώς θα μπορούσαμε με λίγα λόγια να δημιουργήσουμε και να οργανώσουμε μια open source πόλη όπου λόγιο στο σχηματισμό και τη διαχείρισή της δεν θα είχαν πλέον μόνο οι ειδικοί, μαζί με μια ελίτ πολιτών, αλλά όλοι οι κάτοικοί της, όλοι δηλαδή οι χρήστες. Χρησιμοποιώντας λοιπόν όχι μόνο την τεχνολογία αυτή καθ' αυτήν, όπως συμβαίνει στις smart cities, αλλά και τη λογική με την οποία αυτή αναπτύχθηκε, θα προσπαθήσουμε να σκιαγραφήσουμε το μοντέλο της open source πόλης. Μιας πόλης στην οποία όλοι θα έχουν λόγο στη δημιουργία της αλλά και ευθύνη στη διαχείρισή της.

ΣΟΦΙΑ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ

Προσφυγικές/μεταναστευτικές εγκαταστάσεις, πολιτισμικές μεταλλαγές και αστικός ιστός. Επικέντρωση στα δίκτυα κοινωνικών οργανώσεων σε Νέα Σμύρνη, Καλλιθέα και Λεωφόρο Συγγρού

Επίβλεψη: Μαρία Μαντουβάλου

Αφετηρία της εργασίας αποτελούν προβληματισμοί σχετικά με την πολυπλοκότητα -τη συνύπαρξη ή τη σύγκρουση- των σχέσεων μεταξύ κοινωνικών ομάδων, ατόμων και κλημάκων δραστηριοτήτων στον αστικό χώρο. Από αυτό το σημείο εκκίνησης ανακύπτουν ερωτήματα σχετικά με τις πιθανές συγκρούσεις του κεντρικού αστικού σχεδιασμού και των μεθόδων παραγωγής του χώρου που ενεργοποιεί, με τις υπαρκτές -ήδη διαμορφωμένες- σχέσεις και τις δραστηριότητες των χρηστών του. Στην παρούσα προσέγγιση στοιχείο «κλειδί» που αποκαλύπτει τις πολλαπλές πτυχές του σχεδιασμένου και του υπαρκτού χώρου αποτελεί η έννοια του πολιτισμού, που διαπερνά όψεις της καθημερινότητας και αναδεικνύει τις ιδιαιτερότητες και τις διαφορετικότητες του εκάστοτε τόπου. Μέσα από τη μελέτη, επιχειρείται να εντοπιστούν οι συνέχειες και οι τομές, τα αποτυπώματα των αντιθέσεων που δημιουργούν ο χρόνος και οι πολιτισμικές επαφές στο χώρο και τις κοινωνικές σχέσεις. Το πεδίο παρατήρησης όπου αρθρώνονται τα ερωτήματα είναι η Αθήνα και συγκεκριμένα η Λεωφόρος Συγγρού και οι περιοχές εκατέρωθεν (Νέα Σμύρνη- Καλλιθέα). Διαπιστώνονται εκεί οι διαφορετικές κλίμακες χρήσεων και δραστηριοτήτων πολιτισμού που διαπερνούν τους χώρους της πόλης, από την ιδιωτικότητα των σπιτιών, στα πάρκα και τις πλατείες, έως και τα μεγάλα συνεδριακά κέντρα και πάρκα πολιτισμού - η πολυεπίπεδη κουλτούρα της καθημερινότητας απέναντι στον πολιτισμό των ιδρυμάτων. Η εργασία επικεντρώνεται ανάμεσα στη μεγάλη και τη μικρή κλίμακα, ανάμεσα στη μαζική κουλτούρα και τον πολιτισμό των ιδρυμάτων, από τη μια, και τις στιγμές που παράγει η καθημερινότητα, από την άλλη. Έτσι, ερευνώνται τα δίκτυα κοινωνικής οργάνωσης: οι σύλλογοι, οι οργανισμοί, οι ενώσεις, τα ιδρύματα των δύο περιοχών. Οι σύλλογοι αποτελούν το σημείο συνάντησης του ιδιωτικού με το θεσμικό και το δημόσιο. Από αυτήν τη θέση φωτίζουν, κατά κάποιον τρόπο, και τις δύο πλευρές, ενώ ξεκλειδώνουν τη σχέση πολιτισμού και κοινωνίας. Οι περιοχές μοιράζονται ένα κοινό, αλληλά και διαφορετικό, προσφυγικό παρελθόν που θίγει ερωτήματα με ιδιαίτερη σημασία στην ερμηνεία των κοινωνικών φαινομένων στον αστικό ιστό, λόγω των συνεχώς αυξανόμενων μεταναστευτικών ροών και των προσφύγων και την όλο και μεγαλύτερη παρουσία τους στο ιστορικό προσκήνιο. Το συγκεκριμένο παράδειγμα αποτελεί σημείο εκκίνησης για περαιτέρω σκέψη και αναδεικνύει εκ νέου ερωτήματα σχετικά με την κοινωνικο-πολιτιστική παραγωγή του χώρου.

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ | ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ
Δ.Π.Μ.Σ. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ - ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ - ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ

Θεοδώρα Σοφία

Προσφυγικές/μεταναστευτικές εγκαταστάσεις, πολιτισμικές
μεταλλαγές και αστικός ιστός,
Επικέντρωση στα δίκτυα κοινωνικών οργανώσεων σε
Νέα Σμύρνη, Καλλιθέα και Λεωφόρο Συγγρού.

Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία, Υπεύθυνος θέματος: Μαρία Μαντουβάλου

Οκτώβριος 2015

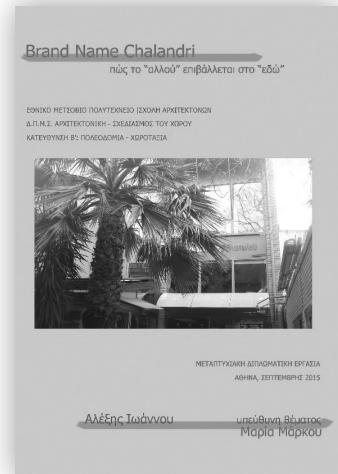

ΑΛΕΞΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

Brand name Chalandri: Πώς το «αλλού» επιβάλλεται στο «εδώ»

Επίβλεψη: Μαρία Μάρκου

Ως κεντρικός άξονας της εργασίας εμφανίζεται η εντυπωσιακή εξάπλωση της αγοράς εστίασης και διασκέδασης στο Χαλάνδρι, που αρχικά επιλέχθηκε από τους επιχειρηματίες και τις αρχές της περιοχής ως αντίδοτο στην κρίση της -τοπικής και εθνικής- αγοράς, αλλήλ σύντομα εδραιώθηκε και σταδιακά απέκτησε την ορμή ενός κοινωνικού φαινομένου, ή ενός «αναπτυξιακού θαύματος». Η επέκτασή του, με χωρικούς και συμβολικούς όρους, είναι τέτοια που αγγίζει τα όρια ενός αγοραίου ολοκληρωτισμού, καταλαμβάνοντας σταδιακά το μεγαλύτερο τμήμα της πάλαι ποτέ πολυδιάστατης αγοράς στην πηλατεία και το κέντρο του δήμου, ορίζοντας το δημόσιο χώρο τόσο σε επίπεδο λειτουργίας όσο και αισθητικής -και εκδιώκοντας τις δραστηριότητες που αποδεικνύονται δυσπροσάρμοστες στις νέες συνθήκες που επιβάλλει. Η εμβέλειά του μάλιστα, περνώντας σχεδόν άμεσα από το τοπικό στο μητροπολιτικό και το εθνικό επίπεδο, είναι σήμερα διεθνής, δημιουργώντας για το Χαλάνδρι ένα ισχυρότατο Brand name και συνδέοντάς το έτσι προνομιακά με την κυρίαρχη σήμερα μητροπολιτική νεανική κουλτούρα, το περίφημο hipster. Η εικόνα που ο δήμος σήμερα παρουσιάζει είναι αυτή της άνισης μονοσήμαντης ανάπτυξης ενός συγκεκριμένου τμήματος της αγοράς, καθώς και της συνακόλουθης εξάρτησής του από αυτό. Σημαντικό κομμάτι της έρευνας της εργασίας συνίσταται σε μια έρευνα πεδίου, σε μεγάλο βαθμό ποιοτική, που σχεδιάστηκε, υλοποιήθηκε και αναλύθηκε με σκοπό να αποσαφηνίσει τις αιτίες γέννησης και ανάπτυξης του φαινομένου, καθώς και της άμεσης και γενικευμένης ταύτισής του με την πραγματική και -κυρίως- τη φανταστική κοινωνική συγκρότηση της περιοχής, και ακόμα να ελέγξει αν και κατά πόσο η εικόνα που περιγράφηκε παραπάνω είναι αληθής. Για την περαιτέρω κατανόηση αυτών των θεμάτων εισάγονται οι κατηγορίες του «εδώ - αλλού» και του «πυκνωτή», που στη βάση τους βρίσκονται οι «κλασικές» ετεροτοπικές μορφές (Foucault) και η κατωφλιακότητα (Σταυρίδης). Ωστόσο σύντομα έγινε προφανές, κυρίως μέσα από τη διερεύνηση του hipster φαινομένου και της χαρακτηριστικής σύνδεσής του με την (ιδιότυπη και σε σημαντικό βαθμό αναπάντεχα «καθαρή») ταυτότητα του Χαλανδραίου, πως για να φανεί η πραγματική προοπτική του φαινομένου είναι απαραίτητη η καθαυτό μελέτη της ανάδυσής και συγκρότησής αυτού ακριβώς του χωρικά εντοπισμένου συλλογικού φανταστικού. Έτσι ακολούθησε η ιστορική διερεύνηση της συγκρότησης της τοπικής ταυτότητας και των αποτελεσμάτων της, μέσα από τη σύνδεσή της με το πέρασμα του δήμου από το αγροτικό παρελθόν στη διαμόρφωση του σύγχρονου μεσοαστικού προαστίου, τη συμβολική και πραγματι-

κή λειτουργία του παραγόμενου χώρου και της υπερτοπικού χαρακτήρα αγοράς της περιοχής, καθώς και τις περιπέτειες της χώρας και της μητρόπολης από τα χρόνια της κατοχής, του εμφυλίου και της χούντας, ως τη μεταπολίτευση, το ολυμπιακό μεγαλείο και εντέλει την έλευση της κρίσης. Διερεύνηση που βοήθησε τελικά στην αντίληψη της άμεσης κυριαρχησης και του εντυπωσιακού γιγαντισμού του συγκεκριμένου τμήματος της αγοράς στην περιοχή, αλλά ταυτόχρονα φανέρωσε και τα δυνητικά όριά του. Ως σημαντικότερο απότοκο της ερευνητικής διαδικασίας ωστόσο, αναδείχτηκε η ίδια η ανασύνθεση της ιστορίας του προαστίου, που ως τώρα κυριαρχήθηκε από δύο κυρίαρχα αφηγήματα (αυτό της πολιτικής και οικονομικής εξουσίας, αλλά και αυτό της ορθόδοξης αριστεράς), με αποτέλεσμα να παραμένει για χρόνια απόκρυφη.

ΗΛΙΑΝΝΑ ΚΕΛΛΑ

Η μεταπολεμική ανοικοδόμηση στην επαρχία – Η περίπτωση της πόλης των Τρικάλων

Επίβλεψη: Δημήτριος Ησαΐας, Μαρία Μάρκου

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι το μοντέλο πολυλειτουργικού κτηρίου που εισάγει στο χώρο η ελληνική κοινωνία, η πολυκατοικία, και ο τρόπος που αυτό έχει δομήσει μεταπολεμικά την ελληνική πόλη. Το κύριο θέμα διερεύνησης της εργασίας εστιάζει στον τρόπο ανάπτυξης των πολυκατοικιών σε μια επαρχιακή πόλη, αυτή των Τρικάλων. Μέσα από μια αναγκαία, συνοπτική περιγραφή του θεσμικού πλαισίου και των τρόπων παραγωγής του κτηριακού προϊόντος της αστικής πολυκατοικίας, όπως αυτά διαμορφώθηκαν μεσοπολεμικά στην πρωτεύουσα και εδραιώθηκαν μεταπολεμικά σε όλη την επικράτεια, περιγράφεται ο ρόλος που έπαιξαν στη διαμόρφωση της γενικής της εικόνας, λειτουργικά, τεχνικά και αισθητικά, τόσο οι πρώτοι κτηριοδομικοί κανονισμοί του κράτους και τοπικοί κανονισμοί δόμησης όσο και περισσότερο ποιοτικά χαρακτηριστικά που έχουν να κάνουν με τους εμπλεκόμενους στη διαδικασία παραγωγής του κτηρίου. Στη συνέχεια, γίνεται μια συστηματική καταγραφή των πολυκατοικιών στον αστικό ιστό, αφ' ενός ως προς τη θέση τους και αφετέρου, ως προς τη χρονική εξέλιξη της ανέγερσής τους. Αξιοποιώντας δεδομένα που διατέθηκαν από την Υπηρεσία Δόμησης του Δήμου αλλά και από το τοπικό Γραφείο Κτηματογράφησης, συστήνεται μια μεθοδολογία επεξεργασίας τους που στόχο έχει την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων μέσα από τη μετάφρασή τους σε χωρικούς όρους. Τα αποτελέσματα της καταγραφής αυτής, που αποτυπώνουν τον τρόπο ανάπτυξης της μεταπολεμικής ανοικοδόμησης στην περιοχή, διαβάζονται και σε σχέση με προφορικές μαρτυρίες πολιτών και τοπικών μηχανικών/κατασκευαστών, αλλά και στοιχεία της τοπικής ιστορίας όπως αυτά έχουν καταγράψει σε κείμενά τους τοπικοί ερευνητές.

Η ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΩΝ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

ΕΜΠ
Δ/ΤΟΣ ΠΟΛΥΚΑΤΟΙΚΙΑΣ - ΠΟΡΤΑΛΙΑ
ΒΟΥΛΑΝΤΣΗ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΑ
ΣΤΟΙΧΑΔΕΥΤΗΣ ΚΑΡΑΜΕΛΛΑΣ
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2015

ΕΙΡΗΝΗ ΚΟΝΤΑΠΑΤΟΥ

Ο δημόσιος σχεδιασμός στην Ελλάδα στη συγκυρία της δημοσιονομικής προσαρμογής.

Η περίπτωση του ΤΑΙΠΕΔ μέσα από το real estate στον εξειδικευμένο τύπο

Επίβλεψη: Μαρία Μάρκου

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται το ζήτημα του δημόσιου σχεδιασμού στην Ελλάδα και την εξέλιξή του μέσα από τις μεταλλαγές που έχει υποστεί τα τελευταία χρόνια, την περίοδο της οικονομικής κρίσης και της δημοσιονομικής προσαρμογής, μέσω των μνημονιακών συμβάσεων. Η έννοια του δημόσιου εξετάζεται με διευρυμένη σημασία, συμπεριλαμβάνοντας της έννοιες του κράτους-πολιτείας, του συνόλου της κοινωνίας, αλλά και του κοινού πόρου/αγαθού. Αρχικά παρουσιάζεται συνοπτικά το μέχρι πρόσφατα ισχύον θεσμικό πλαίσιο ρύθμισης της χωρικής πολιτικής και αναλύεται η βασική φιλοσοφία και οι αρχές που το διέπουν. Αμέσως μετά γίνεται μια κωδικοποίηση, ταξινόμηση και ανάλυση στην πληθώρα των νέων νομοθετημάτων που εμφανίστηκαν από το 2010 μέχρι το 2014. Η σύγκριση παλαιάς και νέας νομοθεσίας αναδεικνύει γλαφυρά τη στροφή στις προτεραιότητες, στη στοχοθεσία και εν τέλει στα εργαλεία του σχεδιασμού, τα οποία συνοψίζονται σε 5 βασικά σημεία. Στη συνέχεια, επιχειρείται μια τεκμηρίωση στη στροφή της φιλοσοφίας του σχεδιασμού και η αναζήτηση των κυριότερων αιτιών της, μέσα από την ανίχνευση αντίστοιχων εννοιών και προτάσεων σε κείμενα μη-δημόσιων φορέων που σχετίζονται έμμεσα με τη νέα νομοθεσία, όπως οι Συστημικές Τράπεζες, ο ΟΟΣΑ και η εταιρεία Mc Kinsey & Company, αναλύοντας ειδικότερα ως παράδειγμα τον κλάδο του Τουρισμού. Τέλος, παρουσιάζεται μια πρωταρχική διερεύνηση και μια πρόταση για μελλοντική έρευνα στον εξειδικευμένο Τύπο, τον σχετικό με την οικονομία, την επιχειρηματικότητα και το real estate, αναφορικά με τη λειτουργία του ΤΑΙΠΕΔ και τον τρόπο αξιοποίησης της δημόσιας ακίνητης περιουσίας, ως τον πρακτικά σημαντικότερο φορέα δημόσιου σχεδιασμού της χώρας.

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΩΒΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ - ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ-ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ Β: ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ-ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΣΠΟΥΔΑΣΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΔΙΔΑΣΚΟΥΣΑ: ΜΑΡΙΑ ΜΑΡΚΟΥ

Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΗ
ΣΥΓΚΥΡΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ Τ.Α.Ι.Π.Ε.Δ. ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟ REAL
ESTATE ΣΤΟΝ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΟ ΤΥΠΟ

ΚΟΝΤΑΠΑΤΟΥ ΕΙΡΗΝΗ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ Ε.Μ.Π.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2015

ΚΛΗΜΗΣ ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ

Οι αστικές αναπλάσεις και η διαμόρφωση της ταυτότητας μιας πόλης.

Η περίπτωση της Λάρισας

Επίβλεψη: Μαρία Μάρκου

Οι πόλεις, στα πλαίσια μια παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, καλούνται να αντιμετωπίσουν διάφορες προκλήσεις και δυσκολίες. Η οικονομική κρίση είχε ως αποτέλεσμα να δημιουργήσει την αναγκαιότητα ώστε η τοπική αυτοδιοίκηση των πόλεων να αναζητήσουν νέες πρακτικές ώστε να τις κάνουν ανταγωνιστικές σε διεθνές επίπεδο, προωθώντας τα συγκριτικά πλεονεκτήματά τους. Η διεθνής ανταγωνιστικότητα μιας πόλης δε μπορεί να ενισχυθεί μόνο μέσω κανονιστικών διατάξεων χωρικού σχεδιασμού. Για το λόγο αυτό, στον αγώνα τους να καθιερωθούν στις προτιμήσεις των επισκεπτών, οι πόλεις υιοθετούν στρατηγικές για τη διατήρηση της φυσιογνωμίας τους, με τέτοιο τρόπο ώστε προβληθούν και να διατηρηθούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους που τις κάνουν να ξεχωρίζουν σε σχέση με κάποιες άλλες. Η αναγκαιότητα αυτή, δημιουργήσε το City Branding. Το City Branding αποτελεί μια πολιτική, μια στρατηγική που λειτουργεί ως μέσο για την επίτευξη ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, με σκοπό την προσέλκυση επενδύσεων και αύξηση των τουριστών-επισκεπτών, ενισχύοντας την τοπική ταυτότητα και την ταύτιση των κατοίκων με την πόλη. Το City Branding δεν είναι απλώς ένα μέσο για την προβολή μιας πόλης σε ένα ευρύ κοινό. Είναι ένα εργαλείο που μπορεί να δώσει διέξοδο σε περιπτώσεις πόλεων που είναι αποηροσανατολισμένες όσον αφορά την ταυτότητά τους, κατευθύνοντας έτσι την ανάπτυξή τους σύμφωνα με ένα κοινό όραμα. Γενικά, το branding της πόλης επικεντρώνεται στη δημιουργία μιας ευνοϊκής εικόνας ή στην αλλαγή της αρνητικής ή αδιάφορης εικόνας της πόλης και ακολουθεί τρεις κύριες κατευθυντήριες γραμμές. Πρώτον, γίνονται διάφορες εκστρατείες προώθησης με χρήση μιας διακριτής οπτικής ταυτότητας. Δεύτερον, κατασκευάζονται κτίρια ή χώροι ορόσημα-τοπόσημα για την πόλη ή δημιουργούνται νέοι τρόποι για την ενσωμάτωση των υφιστάμενων τοπόσημων στην προώθηση της πόλης. Τέλος, επιδιώκεται η διοργάνωση διαφόρων ειδών εκδηλώσεων στην πόλη, σημαντικών και ελκυστικών για ποικίλες πληθυσμιακές ομάδες. Συστατικά της εφαρμογής του city branding είναι οι ταυτότητες, η εικόνα, η προβολή ή η αίσθηση του τόπου. Το branding της πόλης καθορίζεται από διάφορους παράγοντες και έννοιες. Οι στόχοι, το θεωρητικό πλαίσιο, οι τρόποι οργάνωσής του και η αποτελεσματικότητά του αποτελούν αντικείμενο της παρούσας εργασίας. Ταυτόχρονα, μέσω παραδειγμάτων, ερευνάται το πως η θεωρητική ανάλυση βρίσκει πρακτική εφαρμογή. Η πόλη του Ρότερνταμ, κατάφερε να αποτελέσει ένα επιτυχημένο παράδειγμα δημιουργίας μιας ταυτότητας, ενός brand, με τις αναπλάσεις που έλαβαν χώρα στην κοίτη του ποταμού της πόλης και με την οικοδόμηση κτιρίων του μέλλοντος, δίνοντας μιας νέα αρχιτεκτονική διάσταση στις κατασκευές. Σήμερα θεωρείται ως η πόλη της αρχιτεκτονικής, όπου σε πολλές κεντρικές περιοχές πέτυχε η συνύπαρξη του παλιού και του μοντέρνου. Η πόλη του Newcastle και του Gateshead, στη βόρεια Αγγλία, δύο διαφορετικές πόλεις που τις χωρίζει ο ποταμός Tyne, κατάφεραν μέσω της συνεργασίας τους,

να επαναπροσδιορίσουν την εικόνα τους και το χαρακτήρα τους και να αυξήσουν θεαματικά τους επισκέπτες. Εφαρμόστηκε ένα εξελιγμένο μοντέλο branding με έμφαση στην πολιτιστική διάσταση της πόλης και την ανύψωση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Η μελέτη περίπτωσης μιας πόλης στον ελληνικό χώρο, για τη συγκεκριμένη εργασία, εστιάζει στην πόλη της Λάρισας. Τα τελευταία χρόνια η εικόνα της πόλης και ειδικότερα του κέντρου της έχει αλλάξει, και η ποιότητα ζωής των κατοίκων έγινε καλύτερη. Οι πολιορκιαστικές παρεμβάσεις που έλαβαν χώρα κυρίως τις δύο τελευταίες δεκαετίες, όπως η δημιουργία ενός εκτεταμένου δικτύου πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων, η ανάπλαση της περιοχής της κοίτης του Πηνειού, με έμφαση στη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και η ένταξη του στον αστικό ιστό, η δημιουργία νέων πλατειών και πάρκων καθώς και η ανακατασκευή των υπαρχουσών, η ανάδειξη των αρχαιολογικών μνημείων και κτισμάτων που ήρθαν στο φως, έδωσε μια νέα πνοή στην πόλη, δημιούργησε μια νέα αισθητική εικόνα της κακής εικόνας με σκοπό τη βελτίωση του κλίματος για την ανάπτυξη της πόλης. Στην Λάρισα σήμερα δεν έχει γίνει κάποια οργανωμένη και σαφής προσπάθεια city branding. Όλες αυτές οι βελτιώσεις είχαν ως βασικό σκοπό να δημιουργήσουν μια ταυτότητα για της πόλη, μέσω ενός μελλοντικού χαρακτήρα city branding, αφού υποστηρίζεται κατά γενική ομολογία ότι βελτίωσαν την εικόνα της πόλης. Οι πολιορκιαστικές παρεμβάσεις στο κέντρο της πόλης είχαν ως βασικό χαρακτηριστικό την ανάδειξη του αρχαιολογικού πλούτου της πόλης, με «ναυαρχίδα» το αρχαίο θέατρο, ένα από τα τρία μεγαλύτερα της αρχαίας Ελλάδας, και το μοναδικό ενταγμένο στον αστικό ιστό μιας πόλης. Οι φορείς της πόλης επιδιώκουν να προωθήσουν την μεγάλη ιστορία της, στο πέρασμα των αιώνων, μέσω του πολιτισμού, υιοθετώντας την αντίληψη ότι διαθέτει όλα εκείνα τα γνωρίσματα και στοιχεία ώστε η πόλη της Λάρισας να μετασχηματιστεί σε μια πόλη του «πολιτισμού». Στη Λάρισα είναι εφικτή μια εφαρμογή branding και ανάπτυξης της πόλης με όρους branding.

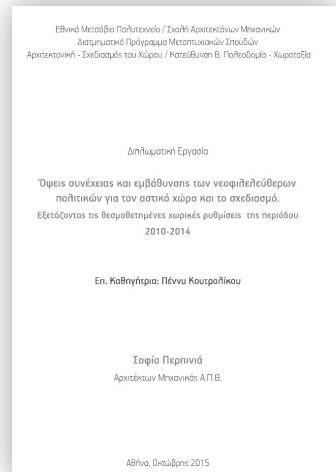

ΣΟΦΙΑ ΠΕΡΠΙΝΙΑ

Όψεις συνέχειας και εμβάθυνσης των νεοφιλελεύθερων πολιτικών για τον αστικό χώρο και το σχεδιασμό. Εξετάζοντας τις θεσμοθετημένες χωρικές ρυθμίσεις της περιόδου 2010-2014

Επίβλεψη: Παναγιώτα Κουτρολίκου

Η οικονομική κρίση αναδεικνύοντας το σύνολο των αντιφάσεων που συνθέτουν σήμερα τον πυρήνα του νεοφιλελεύθερου υποδείγματος σηματοδότησε και την αφετηρία μιας περιόδου ριζικών αναδιαρθρώσεων. Οι αναδιαρθρώσεις αυτές δεν αφορούν με έναν αυστηρά οριοθετημένο τρόπο τη σφαίρα των οικονομικών, αντίθετα διαπερνούν κάθε πτυχή της πραγματικότητας -πολιτική, ιδεολογική, κοινωνική- με την αστική συνθήκη να αποτελεί ένα πεδίο έκδηλων μεταλλαγών. Σε διεθνές επίπεδο οι πόλεις φέρουν στην καθημερινότητά τους το αποτύπωμα των συνεπειών της κρίσης, ενώ παράλληλα ο χώρος αναδεικνύεται σε προνομιακό πεδίο εφαρμογής των νεοφιλελεύθερων πολιτικών. Το αυξανόμενο ενδιαφέρον που καταγράφεται για τη γη και την γαιοπηρόσοδο διεθνώς, στην περίπτωση της Ελλάδας συμπυκνώνεται στην προτεραιότητα της «θεσμικής αναμόρφωσης» των πολιτικών για τον χώρο και το σχεδιασμό σε περαιτέρω νεοφιλελεύθερες κατευθύνσεις. Η παρούσα διπλωματική εργασία, με πεδίο διερεύνησης τις θεσμοθετημένες χωρικές ρυθμίσεις της περιόδου 2010-2014, επιχειρεί την διάκριση όψεων «συνέχειας και εμβάθυνσης» των νεοφιλελεύθερων πολιτικών για την ανάπτυξη του αστικού χώρου και του σχεδιασμού. Για τη διερεύνηση της προβληματικής αυτής επιλέγεται η κριτική προσέγγιση της νομοθετικής μεταρρύθμισης εστιάζοντας στις μεταλλαγές που αφορούν: α) στο ρόλο και τις κατευθύνσεις του χωρικού σχεδιασμού, β) στις δομές αρμοδιοτήτων για τα ζητήματα του χώρου, γ) στο ρυθμιστικό πλαίσιο εφαρμογής του σχεδιασμού. Ενώ παράλληλα επιχειρείται η συσχέτιση των παραπάνω μεταλλαγών, τόσο με τις δυναμικές προώθησης ενός επιθετικότερου νεοφιλελεύθερου αναπτυξιακού προτύπου σε διεθνές επίπεδο, όσο και με την ανάγνωση των ειδικών χαρακτηριστικών που επικρατούν στην γεωγραφική κλίμακα που εξετάζουμε.

ΔΙΟΝΥΣΙΑ ΠΕΤΡΑΚΟΥ

Το δικαίωμα στη στέγη την εποχή των μνημονίων. Διερευνώντας τις χωρο-κοινωνικές αντιστάσεις στις σύγχρονες μορφές υπαρπαγής της κατοικίας

Επίβλεψη: Κωνσταντίνα Βαϊού

Η παρούσα διπλωματική εργασία θέτει και διερευνά το ζήτημα της κατοικίας, μελετώντας τις κοινωνικές ανισορροπίες και τους αποκλεισμούς στην Ελλάδα των μνημονιακών πολιτικών κατοικίας που αμβλύνουν τις ανισότητες και τους αποκλεισμούς ως προς το δικαίωμα στη στέγη. Ο σχεδιασμός της έρευνας βασίζεται στα εξής πεδία: στη διερεύνηση των κοινωνικών και χωρικών εκφάνσεων της οικονομικής κρίσης στο ζήτημα της κατοικίας και της πόλης και στην κοινωνική επίδραση του χρέους. Η παρούσα εργασία συνεισφέρει στη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ των πολιτικών λιτότητας στο χώρο, της υπαρπαγής της γης και της αντίληψης για το χρέος ως τεχνική διακυβέρνησης στην καθημερινή βιωματική εμπειρία των πολιτών. Ως βασική μέθοδος επιλέγεται η ποιοτική έρευνα και ως εργαλείο παραγωγής δεδομένων οι βιωματικές συνεντεύξεις με πολίτες που φέρουν ως κοινό κοινωνικό στοιχείο τη στεγαστική επισφάλεια και την υπερχρέωση λόγω των δανείων που δεν μπορούν να εξυπηρετήσουν, αλλά και την εμπλοκή τους στις διεργασίες που συντελούνται για την προστασία της κατοικίας. Η έρευνα δηλαδή εστιάζει στον «εν δυνάμει» εκτοπισμό από την κατοικία που εντοπίζεται σε ένα μεγάλο τμήμα της εργατικής τάξης, της νεολαίας και σε μερίδα της μικροαστικής τάξης. Χωρικά εντάσσεται στο αστικό περιβάλλον της πόλης της Αθήνας όπου καταγράφει και χαρτογραφεί τις πρωτοβουλίες οι οποίες δραστηριοποιούνται ενάντια στους Πλειστηριασμούς που επιχειρούν να υλοποιηθούν στη μητροπολιτική Αθήνα, αν και διαχέεται σε διαφορετικές χωρικές κλίμακες. Συγκεκριμένα, μελετάται προσθετικά η εμπειρία από τα κινήματα υπεράσπισης της κατοικίας που αναδείχθηκαν στις μητροπόλεις του νότου της Ευρώπης, Με αυτή τη συνθετική διαδικασία επιχειρείται να αναδειχθούν ζητήματα που σχετίζονται με τη δυνατότητα ανταλλαγής εμπειριών μεταξύ των κινήματων πόλης. Η επίδραση των υπό μελέτη κοινωνικών κινήματων και η αποτύπωση της σημασίας των αστικών αγώνων δημιουργεί τελικά δυναμικές που φέρνουν σε πρώτο πλάνο διεκδίκησης μία ολοκληρωμένη στεγαστική πολιτική στη βάση μίας νέας νοηματοδότησης του δικαιώματος στην κατοικία.

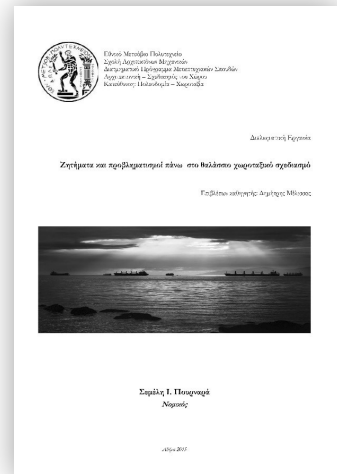

ΣΕΜΕΛΗ ΠΟΥΡΝΑΡΑ

Ζητήματα και προβληματισμοί πάνω στο θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό

Επίβλεψη: Δημήτριος Μέλισσας

Η παρούσα διατριβή πραγματεύεται το αντικείμενο του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού και των ζητημάτων που ανακύπτουν τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο. Πρόκειται για ένα σχετικά νέο επιστημονικό πεδίο, η παρουσία του οποίου είναι άμεσα συνυφασμένη με την κρίσιμη περιβαλλοντική υποβάθμιση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων, τις σύγχρονες απαιτήσεις για ολοένα αυξανόμενη εκμετάλλευση των ωκεανών και των ενάλιων πόρων, καθώς και την εμφάνιση συγκρούσεων μεταξύ παραδοσιακών και νέων χρήσεων του θαλάσσιου χώρου. Η υιοθέτηση του εργαλείου του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού, σηματοδοτεί μια μετατόπιση από τη τομεακή διαχείριση προς μια πιο ολοκληρωμένη και συντονισμένη προσέγγιση του χώρου. Επιδίωξη της παρούσας εργασίας είναι η ανάδειξη των πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων αυτής της νέας προσέγγισης. Για το σκοπό αυτό, αναλύονται οι βασικές έννοιες και τα χαρακτηριστικά που συνθέτουν το θεωρητικό υπόβαθρο του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού, και παρατίθενται παραδείγματα από την τρέχουσα πρακτική. Περαιτέρω, ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στο υπάρχον πολιτικό και νομικό πλαίσιο έτσι όπως αυτό διαμορφώνεται σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο. Με αφορμή την προσφάτως εκδοθείσα ευρωπαϊκή Οδηγία περί θεσπίσεως πλαισίου για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό (2014/89/ΕΕ), σκιαγραφείται ο ρόλος και η λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα ζητήματα χωροταξίας και θαλάσσιας πολιτικής. Τέλος, τίθενται προβληματισμοί και ερωτήματα σχετικά με την ευρύτητα, την αποτελεσματικότητα και τις δυνατότητες του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού ως κύριο μέσο εφαρμογής αναπτυξιακών στόχων ή περιβαλλοντικής προστασίας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΣΑΓΚΙΡΗΣ

**Re-thinking Rethink Athens: Μια κριτική αποτίμηση της προτεινόμενης
πεζοδρόμησης της Οδού Πανεπιστημίου και της ταυτόχρονης
δημιουργίας γραμμής Τραμ Σύνταγμα-Πατήσια**

Επίβλεψη: Γεώργιος Σαρηνιάννης

Η οδός Πανεπιστημίου είναι από τους σημαντικότερους και ιστορικότερους οδικούς άξονες του πολεοδομικού συγκροτήματος της πρωτεύουσας, ο οποίος συνδέει τις δύο πιο emblematic πλαιοί της Αθήνας, την πλαιοί Ομονοίας με την πλαιοί Συντάγματος. Τα τελευταία χρόνια προωθείται η ιδέα της πεζοδρόμησης της οδού Πανεπιστημίου με την ταυτόχρονη δημιουργία γραμμής Τραμ που θα ξεκινάει από το Σύνταγμα και θα καταλήγει στα Άνω Πατήσια. Η ιδέα αυτή είχε σαν αφετηρία ένα ερευνητικό πρόγραμμα του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου με επιστημονικό υπεύθυνο τον κ. Τουρνικιώτη, το οποίο ερευνητικό αποτέλεσε με τη σειρά του τον προπομπό ενός διεθνούς αρχιτεκτονικού διαγωνισμού με την επωνυμία «Rethink Athens», και ο οποίος αφορούσε ακριβώς στην υλοποίηση της αρχικής ιδέας όπως αυτή αποτυπωνόταν στο προαναφερθέν ερευνητικό πρόγραμμα. Η προοπτική της πεζοδρόμησης της Οδού Πανεπιστημίου δημιούργησε σχεδόν άμεσα δύο αντιμαχόμενα «στρατόπεδα», με το ένα να αποτελείται από ένθερμους υποστηρικτές της εν λόγω παρέμβασης και το άλλο από σφοδρούς πολέμιους της. Οι υπερασπιστές της πρότασης εστιάζουν στην αναβάθμιση του Κέντρου μέσω της διαδικασίας αυτής ενώ όσοι στέκονται απέναντί της αναδεικνύουν μια σειρά από προβλήματα που θα επιφέρει η υλοποίησή της. Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η διερεύνηση των ζητημάτων που θέτουν και οι μεν και οι δε, όπως και μια αποτύπωση του δημόσιου λόγου γύρω από το συγκεκριμένο ζήτημα, από την πρώτη εξαγγελία μέχρι την σημερινή αναβολή, μέσα από δηλώσεις πολιτικών και ανακοινώσεις των εμπλεκόμενων φορέων, αλλά και την εκτεταμένη αρθρογραφία σε εφημερίδες και περιοδικά, τόσο επιστημονικά, όσο και γενικότερου ενδιαφέροντος. Στη συνέχεια θα ιχνηλατηθεί και η περίπτωση της δημιουργίας της γραμμής Τραμ Σύνταγμα - Πατήσια, μια παράμετρος που, αν και περιλαμβάνεται στην πρόταση του Rethink και θα επιτελέσει σημαντικό ρόλο στην λειτουργία της πόλης, αν τελικά υλοποιηθεί, έχει μείνει εν πολλοίς έξω από τη διαφωνία περί της αναγκαιότητας ή όχι του έργου. Ακόμα θα μελετηθούν ενδεικτικά περιπτώσεις ευρωπαϊκών πόλεων που έχουν γραμμές Τραμ στο ιστορικό τους κέντρο, όπως το Άμστερνταμ, το Βερολίνο και η Κωνσταντινούπολη. Τέλος θα επιχειρηθεί να γίνει μια συνοδική αποτίμηση της πρότασης

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ – ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ
ΧΩΡΟΥ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ –
ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ

Re – thinking Rethink Athens:
Μια κριτική αποτίμηση της προτεινόμενης
πεζοδρόμησης της Οδού Πανεπιστημίου και της
ταυτόχρονης δημιουργίας γραμμής Τραμ
Σύνταγμα – Πατήσια

Τσαγκίρης Ιωάννης

Επιβλέπων Καθηγητής: Σαρηνιάννης Γεώργιος
Αθήνα, 2015

και να διερευνηθούν οι πιθανές μελλοντικές επιπτώσεις είτε από την ολοκλήρωσή του είτε, αντίθετα, από την εγκατάλειψή του, μια προοπτική που δεν απέχει πολύ από την πραγματικότητα καθώς στην παρούσα συγκυρία το έργο έχει «παγώσει» από τη στιγμή που δεν έχουν εξασφαλιστεί τα απαιτούμενα κονδύλια για την υλοποίησή του.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΧΟΥΠΑΣ

Σώμα, χώρος και χειραφέτηση. Μια περιπλάνηση στη ζούγκλα Λακαντόνα με του Ζαπατίστας μέσα από τον κόσμο του Μπαχτίν, προς ένα χειραφετημένο πέραν

Επίβλεψη: Σταυρούλα Λυκογιάννη

Η ικανότητα, η επιθυμία και η αγωνία να απομακρυνθούμε από παραποιημένες- αλλοτριωμένες μορφές ζωής, μέσω της καρναβαλοποίησης και της βαθιάς συνειδητοποίησης της χρησιμότητας του παλλαϊκού γέλιου, ως βασικό στοιχείο ώσμωσης συλλογικών δεσμών και επαναστατικών διαθέσεων. Γίνεται ώστε να μπορέσουμε να εισχωρήσουμε στην ουσία των διαδικασιών και εν τέλει της ανατροπής του υπάρχοντος συστήματος, όχι με σκοπό την δημιουργία κάποιου άλλου πανάκειου. Αλλά με σκοπό την δημιουργία προϋποθέσεων για την εξερεύνηση άλλων πολύμορφων ουσιαστικών τρόπων Ελευθερίας. Έτσι ο διάλογος, η δράση που πηγάζει από την διαλεκτική του καρναβαλικού-μπαχτινικού υποκειμένου, πηγάζει από τη διαλεκτική και επεκτείνεται πέρα από αυτή χωρίς όμως να την εξαντλεί. Σκοπός αυτής της έρευνας μέσα από όλους τους στόχους που προαναφέρθηκαν, της υπόθεσης εργασίας και των βιωμάτων που έχουμε, είναι, χωρίς δόλιες προθέσεις αλλά μέσω γόνιμης επιχειρηματολογίας και κριτικής, να θιχτούν προβληματισμοί για το πώς και το γιατί ο κινηματικός αγώνας των από τα κάτω μπορεί να υπερπηδήσει κάποιες πιθανόν αντιφάσεις του. Κάπως έτσι ευελπιστούμε να στήσουμε μια αναθεωρημένη πλατφόρμα προβληματισμού, ώστε μέσα από αυτό, το πιθανόν ατελές υλικό να δημιουργηθούν καινούργια μονοπάτια, σταυροδρόμια και συνασπίες ανασηματοδοτήσεων των εμπειριών, των σκέψεων και των δράσεων. Απεγκλιωβισμένα πλέον από αδυναμίες και στεγανά ιδεολογικών κονιρτοποιήσεων προς ένα ουσιαστικό και αυθεντικό ελευθεριακό λαϊκό Μέλλον, μακριά από τις δομές μιας εξουσιαστικής κεντρικότητας, ενός κράτους. Με αυτόν τον τρόπο προσπαθούμε να υπερβούμε την περιχαρακωμένη-παρεικμασμένη εμπειρία, αναδεικνύοντας ένα καινούργιο πεδίο συνθέσεων πλούσιων εμπειριών όπως το παράδειγμα των Ζαπατίστας καθώς και την ανατροπή- ξεπέραςμα της συγκρουσιακής λογικής, μεταξύ της συλλογικής έννοιας του κατοικείν και της υπερ-νεωτερικότητας που έχτισε τόσα χρόνια ο Κυρίαρχος δυτικός τρόπος σκέψης. Με αυτή την έννοια θα προσπαθήσουμε να ψηλαφήσουμε στοιχεία ανοικείωσης, ιδιαιτεροποίησης και βιοποικιλότητας των εμπειριών, με στόχο την ανάκτηση τόπων ελπίδας μέσα σε μια διαρκούμενη ερημική συνθήκη καταγισμού. Αποσκοπούμε στη δημιουργία αλληλοδυσχετησιών, αλληλοεπικαλύψεων, αποσυνθέτοντας, ανασυνθέτοντας και προωθώντας εκρηκτικές

ΣΩΜΑ ΧΩΡΟΣ & ΧΕΙΡΑΦΕΤΗΣΗ

ΜΙΑ ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΗ ΣΤΗ ΖΟΥΓΚΛΑ ΛΑΚΑΝΤΟΝΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΖΑΠΑΤΙΣΤΑΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ ΜΠΑΧΤΙΝ, ΠΡΟΣ ΕΝΑ ΧΕΙΡΑΦΕΤΗΜΕΝΟ ΠΕΡΑΝ.

Διπλωματική εργασία του σπουδαστή Δημοσθένη Χούπα
για το μεταπτυχιακό Πολιτοδικίας και Χωροταξίας
της σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
του Πάν.π. Μετσόβιου Πολυτεχνείου

Επιβλέπουσα : Δρ.Μετ. Λυκογιάννη
Επισυντάχτι Δημοσθένης Χούπας

συναντήσεις. Μέσα σε όλη αυτή την περιπλάνηση προσπαθούμε να μην καταλήγουμε σε στατικά-αγαλματοποιημένα συμπεράσματα αλλά σε περασματικές συνδηλώσεις «Αμβλίας σημασίας» (Bart, χρονολογία /τίτλος βιβλιογραφία) όπως χαρακτηριστικά έχει αναφερθεί ο ίδιος ο Bart, ως μια υπόνοια ανοικτής ανάγνωσης και ελπίδας, μια αναστολή της οριστικοποίησης, ερήμην πολλές φορές της συνθήκης αναγνώρισης του. Ένα νόημα που διαρκώς διαφεύγει, ως μια συνθήκη διαρκούς ερεθισμού το οποίο υπόρρητα αναδεικνύει και την ανοικτότητα του. Τελικά, το σημαντικό σημείο των νοημάτων, δεν είναι το τι φέρουν μονάχα, αλλά ο τρόπος που τα ανασηματοδοτούμε επαναστατικά και τελικά το πώς μετέχουν στη ίδια τη ζωή των ανθρώπων. Αφού η διεύθυνση είναι άγραφη θα πρέπει να τους δίνεται ο χώρος να αναπτύσσουν τη δική τους γραφή. Η ίδια αυτή η χειρονομιακότητα, κεντρίζει το ενδιαφέρον ως μια διαρκή αναβλητικότητα του οριστικού, παράγοντας διαφορές από το τίποτα. Δεν αναφέρεται ως απουσία οργάνωσης ή συσχέτισης, αλλά τονισμός της ουσίας της διαδικασίας. Ξεπερνώντας το φοβικό σύνδρομο του αποτελέσματος, αν έχουμε κάτι σημαντικό να διδαχτούμε και να παιδευτούμε από τα κινήματα της Νότιας Αμερικής είναι το γεγονός ότι αρκετά από τα ζητήματα δεν μπορούμε να τα λύσουμε στην πολυπλοκότητα τους σε επίπεδο μόνο θεωρίας, εκεί αυτό που ακριβώς μας φοβίζει είναι να ρίχνουμε μια ζαριά επί της διαδικασίας της πράξης και αυτό γίνεται μόνο με την απαραίτητη τόλη που μας εφοδιάζει το γέλιο του παιχνιδιού. Κατά επέκταση αναρωτιόμαστε, πώς η από τα κάτω θέσμιση- αντίσταση μπορεί να ανοιχτεί στους νέους ορίζοντες πολυπλοκότητας και πολυμορφικότητας από τη σύλληψη μιας ιδέας μέχρι και την πραγμάτωση μιας χειραφετήσης, σε θεωρία και σε πράξη, εκεί όπου εναρμονίζεται η πράξη με το όνειρο, τους στόχους καθώς και με τους τρόπους επίτευξής της. Η αντιμετώπιση που επιζητούν τα ζητήματα στα οποία αναφερθήκαμε μέχρι τώρα, καθώς και η επιχειρηματολογία πάνω σε αυτά, οδήγησε σε μια επιτακτική ανάγκη άμεσης εύρεσης μονοπατιών επίλυσής τους. Πρώτα, με έναν πρόλογο που μας εισαγάγει στους τρόπους και τις μορφές αντίστασης, το οποίο λειτουργεί ως πυξίδα για τις μετέπειτα μεθοδολογικές επιλογές. Εν συνεχεία ξεδιπλώνεται η συγκρότηση ενός εννοιολογικού πλαισίου, το οποίο μας βοηθά να συγκροτήσουμε μια θεωρητική φανέλα εργαλείων. Νεωτερικά εργαλεία τα οποία διαρρηγνύουν και ριγμάτωνουν, από τη δική του σκοπιά το καθένα, το Κυρίαρχο, διαμορφώνοντας έτσι ένα λαϊκό πολιτικό συντακτικό αυτοθέσμισης, του φαντασιακού των από κάτω. Όλο αυτό βρίσκει την απόλυτη έκφρασή της καθολικότητας του, μέσα από τον κόσμο του Μπαχτίν που μας εισάγει στο παλλαϊκό καρναβαλικό γέλιο του Μεσαίωνα και του γκροτέσκου σώματος των υποκειμένων του. Θεωρούμε ότι η παράθεση αυτών αποτελεί μια μέθοδο που, απλουστευμένα και εν "συντομία", θέλει να οδηγήσει στην κατανόηση της αυταπόδεικτης συνεργασίας, συνέργιας και αλληλοεπικάλυψης των εννοιών του χώρου, του σώματος και της χειραφέτησης που μέσα από την πρακτική εφαρμογή τους, σε ευρεία κλίμακα, ως συνομοσπονδιοποίηση πολλών τοπικοτήτων, μπορούμε να οδηγηθούμε μέσω του παιχνιδιού, σε έναν κόσμο Πέραν του καπιταλισμού. Το ζητούμενο σ' αυτή τη μέθοδο είναι να τονίσουμε το απόσταγμα της αλληλεπίδρασης, αυτών των τριών, που μένει, όταν ο χώρος που δημιουργείται και ορίζεται από τους από τα κάτω, δημιουργείται μέσα από τις αυθεντικές σχέσεις επικοινωνίας τους, γίνεται παράλληλα τόπος πολιτικής πράξης. Κατά δεύτερον, θελήσαμε να μεταγράψουμε και να ερμηνεύσουμε όλες αυτές τις έννοιες, μέσα από το σώμα του παραδείγματος των Ζαπατίστας που εν τέλει, συναντάμε σε όλη την γκάμα των πρακτικών και του τρόπου σκέψης τους, όλα τα παραπάνω εργαλεία αντίστασης, σε πολλή επίπεδα. Το ίδιο το υποκείμενο των Ζαπατίστας απο-

τελεί το χωνευτήρι όλων των εννοιών, των προβληματισμών καθώς και των πρακτικών, σύμφωνα με το οποίο βρισκόμαστε πιο κοντά σε χρονότοπους χειραφέτησης. Τέλος, Πώς ο ίδιος ο ανθρωπογενής χώρος, καθώς και οι τεράστιες δυνάμεις του ανθρώπου να μετασχηματίζει τη φύση γύρω του, αποτελούν τροχοπέδη για την ελευθερία του τρόπου σκέψης του και της πεπερασμένης και φυλακισμένης φαντασίας του. Η ζωή μέσα στην βιοποικιλότητα και τον πλούραθισμό της Φύσης αφήνει την φαντασία ελεύθερη να γεννά ουτοπίες και πρακτικές απεγκλιβισμένες από τη λογική των κανονιστικών, επίσημων και δυστοπικών φαντασιώσεων. Έτσι δημιουργείται ένα συλλογικό δημιουργικό φαντασιακό το οποίο δεν φοβάται. Μέσα από τη λογική του λαϊκού αμφίσημου γέλιου όπου εξοπλίζει με την κατάλληλη τόλη το υποκείμενο, και έτσι διαμέσου του γκροτέσκου σώματος του ρίχνει άμεσα μια ζαριά στην πράξη. Το όνειρο αποτελεί την πυξίδα του κάθε ανθρώπου, οπότε είναι καλό να μπορείς να δομείς το δικό σου όνειρο ελεύθερα καθώς και να μπορείς να συνυπάρχεις ελεύθερα στην ομορφιά της συνδημιουργίας ενός συνεχώς αναδιπλούμενου- ανανεούμενου πολύμορφου, συλλογικού πολιτικού συντακτικού δράσης του δημόσιου φαντασιακού, με κοινές αντικαπιταλιστικές οδεύσεις, με κοινές σκοποθεσίες υπέρβασης. Έτσι η συμποσιακότητα του ονείρου μέσα από τη σύνθεση από πολλών διαφοροτήτων καθώς και η άμεση δημιουργία δράσης, παύει να είναι μια απλή ονειρώξη, παράγει ενός είδους εορταστικότητα, αποτελεί μια συμμετοχή στην ανακάλυψη της συλλογικής όμορφης αλήθειας η οποία προκύπτει μέσα από τη διαδικασία του ευτράπελου παιχνιδιού. Το παράδειγμα που διατυπώνει ο Κορνήλιος Καστοριάδης (1981:199), εξηγώντας γιατί η ανάδυση νέων θεσμών και νέων τρόπων ζωής δεν είναι "ανακάλυψη" αλλά ενεργός συγκρότηση, αποσαφηνίζει με τον καλύτερο ίσως τρόπο τη νέα αυτή "ματιά" στην οπτική της πόλης: «Οι Αθηναίοι δε βρήκαν τη δημοκρατία ανάμεσα στα άλλα αγριοθούλουδα που φύτρωναν στην Πνύκα, και οι Παρισινοί εργάτες δεν ξέβαψαν την Κομμούνα σκάβοντας στα βουλεβάρτα. Και ούτε 'ανακάλυψαν' οι μεν και οι δε, αυτούς τους θεσμούς στον ουρανό των ιδεών, μετά από επιθεώρηση όλων των μορφών διακυβέρνησης που βρίσκονται εκεί αιώνια εκτεθειμένες και τακτοποιημένες στις βιτρίνες τους. Εφνύραν κάτι που ασφαλώς αποδείχτηκε βιώσιμο μέσα στις δεδομένες περιστάσεις, αλλά που με τη σειρά του, από την πρώτη κιόλας στιγμή που άρχισε να υπάρχει, τις τροποποίησε σημαντικά».

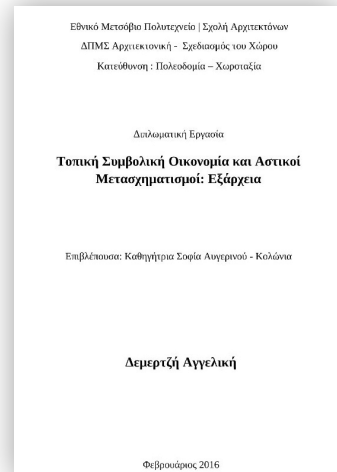

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΔΕΜΕΡΤΖΗ

Τοπική Συμβολική Οικονομία και Αστικοί Μετασχηματισμοί: Εξάρχεια

Επίβλεψη: Σοφία Αυγερινού Κολώνια

Είναι γνωστό ότι η κρίση που ξέσπασε την περίοδο 1973-1975 αποτέλεσε την θρυσάλη για την γένεση ενός νέου κόσμου διαφορετικού από τις ιστορικά παγιωμένες κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές και γεωγραφικές δομές και σχέσεις του Δυτικού Κόσμου. Η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας ώθησε τις μεγάλες βιομηχανικές μονάδες των δυτικών κέντρων σε αναδιοργανώσεις οδηγώντας σε μια "Νέα Οικονομία". Παράλληλα, σημειώθηκε μια αύξηση της ζήτησης των πολιτιστικών προϊόντων που ανταποκρίνονταν στα νέα καταναλωτικά- πολιτισμικά πρότυπα. Οι έννοιες "δημιουργικότητα", "δημιουργικές βιομηχανίες", "δημιουργικοί κλάδοι" ξεκίνησαν να παίζουν σημαντικό ρόλο στην νέα πραγματικότητα ενώ υποστηρίζεται συχνά ότι θα μπορούσαν να αποτελέσουν διέξοδο από την κρίση. Η χωρική διάσταση των μεταλλαγών αυτών είναι εμφανής. Σήμερα, διαμορφώνονται νέες αντιλήψεις για τον ρόλο που επιτελούν ή θα έπρεπε να επιτελούν οι πόλεις και ο χώρος εν γένει. Οι πόλεις της Ελλάδας, αποτελούν συστατικό στοιχείο του λεγόμενου "Ευρωπαϊκού Νότου". Στις πόλεις και την ύπαιθρο της Ελλάδας κυριαρχεί η μικρή και μεσαία κλίμακας βιοτεχνική και αγροτική δραστηριότητα. Από τις κυρίαρχες όψεις των κοινωνικο-οικονομικών λειτουργιών είναι εκείνη της άτυπης οικονομίας. Η ευρύτερη περιοχή των Αθηνών αποτελεί μια Μεσογειακή πόλη, ένα μωσαϊκό ιστορικών αλλήλ και νεώτερων οικονομικών λειτουργιών, πολυπλοκών κοινωνικών διαδικασιών/σχέσεων και βιωμένων καθημερινότητων. Κάθε περιοχή του κέντρου της Αθήνας έχει να αφηγηθεί και μια ιστορία της απώτερης ή της σύγχρονης πραγματικότητας κι αποτελεί κι αυτή με την σειρά της ένα υποσύνολο του γενικού μωσαϊκού με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, τις δυναμικές αλλήλ και τις απειλές της. Η συνοικία των Εξαρχείων, είναι από τις παλαιότερες της Αθήνας και συγκεντρώνει πολλά ιδιαίτερα και μοναδικά χαρακτηριστικά: συσπείρωση βιβλιοπωλείων και εκδοτικών οίκων, χώρος νεολαίας και διανόησης, έντονη πολιτικοποίηση και πολιτιστική δραστηριότητα. Από την άλλη, παρατηρούνται έντονα εκφυλιστικά φαινόμενα όπως ναρκωτικά, εγκληματικές ενέργειες, παράνομες δραστηριότητες. Τα Εξάρχεια με τις αντιφάσεις τους αναδεικνύουν ανέκαθεν έναν ιδιότυπο δυναμισμό και μια πολιτισμική φυσιογνωμία ως απόρροια ποικίλων κοινωνικών και πολιτικών σχέσεων, κουλτούρας, δικτύωσης. Στην παρούσα εργασία διερευνώνται οι τρόποι και προϋποθέσεις που επέτρεψαν την εγκατάσταση δημιουργικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων καθώς επίσης και η εκδήλωση της "οικειοποίησης του χώρου" των Εξαρχείων από τους κατοίκους κι εργαζομένους εκεί.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ

Σε κατάσταση επισφάλειας. Ανιχνεύοντας τομές και συνέχειες:

Η περίπτωση του πολωνικού πληθυσμού στην Αττική

Επίβλεψη: Ελισάβετ Παναγιωτάτου

Η έρευνα εστιάζει στην κοινωνικο-οικονομική κατάσταση του πολωνικού πληθυσμού στην Αττική σε σχέση με τις διαδικασίες της κοινωνικής ένταξης, καθώς και στον επαναπροσδιορισμό τους στα πλαίσια της οικονομικής κρίσης. Η διατριβή προσεγγίζει κριτικά την έννοια της κοινωνικής ένταξης, αποκαλύπτοντας τη διασύνδεση των δομικών και θεσμικών της πτυχών με την επισφάλεια πριν και μετά την ένταξη της Πολωνίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Παρά το γεγονός ότι οι αλλαγές που ακολούθησαν της ευρωπαϊκής ενσωμάτωσης έχουν διευρυνθεί τις δυνατότητες των Πολωνών μεταναστών, φαίνεται ότι αυτές δεν έχουν επιφέρει ουσιαστικές αλλαγές προς μια ολοκληρωμένη εκπλήρωση της ένταξής τους στην Ελλάδα. Αντίθετα, κάτω από τις δραματικές πιέσεις της οικονομικής κρίσης, σημαντικά τμήματα του πολωνικού πληθυσμού στην Αττική φαίνεται παραμένουν σε επισφαλή θέση. Η έρευνα συνθέτει ευρήματα από πολυπηγές δευτερογενών δεδομένων και από μια εμπειρική ανάλυση βασισμένη στη βιογραφική προσέγγιση προκειμένου να σκιαγραφήσει την κοινωνικο-οικονομική πορεία της εθνικής ομάδας σε σχέση με τις συνθήκες της απασχόλησης και της κοινωνικής της ασφάλισης. Η ανασυγκρότηση των βιογραφικών αφηγήσεων διαμορφώνει μια ολοκληρωμένη ερμηνεία των μετασχηματισμών σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο και εμπλουτίζει τις γενικές τάσεις με α-φανείς πτυχές των κοινωνικών πρακτικών. Οι αναδεικνυόμενες τομές και συνέχειες περιγράφουν την αναπαραγωγή της επισφάλειας πέρα από τα στενά όρια της κρίσης, καθώς και τις νέες διεθνικές πρακτικές των Πολωνών μεταναστών που λειτουργούν ως πολύτιμες στρατηγικές διαβίωσης. Ως εκ τούτου, η έρευνα υποστηρίζει ότι η κοινωνική ένταξη δεν μπορεί να προσεγγίζεται ως μια γραμμική και οριοθετημένη στα εθνικά όρια διαδικασία, αλλά ως ένα διεθνικό κοινωνικο-πολιτικό διακύβευμα.

ΠΑΝΙΑ ΘΕΟΦΑΝΙΔΟΥ
**Όψεις από την καθημερινή ζωή των γυναικών
στην Αθήνα της Κατοχής**

Επίβλεψη: Κωνσταντίνα Βαΐου

Η εργασία μελετά την πόλη της Αθήνας την περίοδο της Κατοχής μέσα από την καθημερινή ζωή των γυναικών. Επιχειρεί να αναδείξει μέσα από την καθημερινότητα τις πρακτικές ζωής και επιβίωσης των γυναικών την περίοδο αυτή.

ΕΥΑ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΙΔΟΥ

Αξίες και αξιοποιήσεις της Κρίσης Χρέους.

Η ικανή συνθήκη για την υπαρπαγή γης

Επίβλεψη: Ειρήνη Κηληπατσέα

Το κεφάλαιο δεν αφήνει επενδυτικά τη γη, ωστόσο στις κρίσεις χρέους για κάποιους και υπερασσώρευσης για άλλους, οι κινήσεις του καταγράφονται ως εξαιρετικά επιθετικές. Η ένταση και η κλίμακα του φαινομένου της υπαρπαγής που επιτελείται σε κατεπείγον καθεστώς, είναι ένα νέο όριο της ανθρώπινης δραστηριότητας. Η παρούσα διπλωματική δοκιμάζει να διερευνήσει τη σχέση Χρέους και Υπαρπαγής της Γης. Αναλύεται σε τέσσερις ενότητες και εστιάζει στην έκφανση του φαινομένου στην Ελλάδα, την περίοδο 2010-2014.

ANNITA ΚΛΕΜΟΥ

**Ανθρωπολογικές προσεγγίσεις του αστικού δημόσιου χώρου /
Το σώμα και ο ενσώματος χώρος**

Επίβλεψη: Ελένη Χανιώτου

Το παρόν δοκίμιο έρχεται ως απόρροια μιας σειράς εργασιών προπτυχιακού και μεταπτυχιακού επιπέδου που ως βασικό κορμό θεματολογίας έχουν την έννοια του δημόσιου χώρου και των ζητημάτων που προκύπτουν από ή οδηγούν σε αυτόν. Έχοντας σαν αφηγηρία σκέψης και προβληματισμού το πώς ο δημόσιος χώρος προσδιορίζει και προσδιορίζεται από την ύπαρξη, την κίνηση και την δράση των ατόμων μέσα σε αυτόν, ως αντικείμενο μελέτης τίθεται η διερεύνηση της σχέσης ανάμεσα στον αστικό δημόσιο χώρο, την δημόσια σφαίρα και το κοινωνικό σώμα. Η εργασία οργανώνεται γύρω από τις τρεις αυτές έννοιες ως ένα τρίπτυχο που ξεδιπλώνεται ανάμεσα στον φυσικό και νοητό χώρο, προσεγγίζοντάς τον μέσα από ένα ανθρωπολογικό πρίσμα. Έτσι, αν θεωρήσουμε ότι ο αστικός δημόσιος χώρος αντιστοιχεί στον φυσικό χώρο και η δημόσια σφαίρα εγγράφεται στον νοητό χώρο, τότε το κοινωνικό σώμα είναι ο διαμεσολαβητής χωρίς τον οποίο οι παραπάνω έννοιες δεν μπορούν να υπάρξουν, είναι το κοινωνικά σωματοποιημένο υποκείμενο ή καλύτερα η σωματοποιημένη διάσταση του κοινωνικού δράστη (Αλεξιάς 2011). Το σώμα εισχωρεί στις χωρικές και κοινωνιολογικές μελέτες αποτελώντας το διακριτό και παράλληλο ενοποιητικό όριο ανάμεσα στον δημόσιο χώρο και τη δημόσια σφαίρα και ταυτόχρονα το απαραίτητο στοιχείο για την ύπαρξή τους. Για τα ερωτήματα της δυναμικής της θεωρίας που επιχειρούνται να απαντηθούν εδώ είναι αναπόφευκτος ο προσανατολισμός προς το πεδίο της επιστήμης της ανθρωπολογίας, στο πλαίσιο όμως της εκκίνησης ενός διαλόγου στον οποίο οι ανθρωπολογικές θεωρίες θα τοποθετηθούν και αναλυθούν στη σχέση τους με εκείνες της γεωγραφίας και της κοινωνιολογίας. Είναι πρακτικά αδύνατο να ασχοληθεί κανείς εξαντλητικά ή έστω ικανοποιητικά με έννοιες και θεωρίες τέτοιου βεληνεκούς στα πλαίσια ενός δοκιμίου, όπως είναι το παρόν. Στόχος είναι να εντοπιστούν και να αναλυθούν κάποιες βασικές έννοιες-κλειδιά, σκιαγραφώντας μέσα από μια βιβλιογραφική επισκόπηση τις πλευρές τους που αποτελούν απαραίτητα θεωρητικά εργαλεία για την ανάπτυξη του αντικειμένου μελέτης, της σχέσης δηλαδή ανάμεσα στον φυσικό και νοητό χώρο ύπαρξης και της θέσης του σώματός μας μέσα στο σχήμα αυτό. Για την ανάπτυξη του χώρου (οι έννοιες και ερμηνείες του οποίου είναι πολλαπλές και ενίοτε αντικρουόμενες και αντιθετικές καθώς υπάγονται στο εκάστοτε πλέγμα εξουσιών) έχει σημασία ο τρόπος, η σκοπιά και το μέσον μέσω του οποίου κάποιος τον αναγνωρίζει, βλέπει, παρατηρεί και αξιολογεί. Στην παρούσα εργασία ξετυλίγονται μια σειρά από εννοιολογικά ζητήματα που αφορούν τον χώρο, τα οποία, όπως αναφέραμε παραπάνω, προκύπτουν κατά την διάρκεια διερεύνησης των σχέσεων του τρίπτυχου αστικός δημόσιος χώρος, δημόσια σφαίρα και κοινωνικό σώμα. Οι μεταβολές του δημόσιου χώρου, η αστικοποίηση και το «σοκ της μητρόπολης» (Σταυρίδης, 2002), η συνθήκη του μεταμοντέρνου και η κοινωνία της κατανάλωσης είναι μερικές βασικές έννοιες που αναλύονται κατά την διε-

ρεύνηση του φυσικού χώρου ύπαρξης του υποκειμένου. Ο νοητός χώρος του δημόσιου βίου, το δεύτερο σκέλος της παρούσας προσπάθειας, φέρνει στην επιφάνεια ζητήματα που σχετίζονται με το ιδιωτικό, το δημόσιο και το κοινωνικό καθώς και χωρικές πρακτικές που αναφέρονται στην ετερότητα που συναντά κανείς κατά την είσοδό του στη δημόσια σφαίρα. Η συλλογή όλων αυτών των στοιχείων πραγματοποιείται με γνώμονα την όσο το δυνατό πιο ικανοποιητική αποτύπωση του χώρου ύπαρξης και δράσης του ανθρώπου έτσι ώστε η μελέτη του σώματος από μια σκοπιά κοινωνιολογική και ανθρωπολογική —που ακολουθεί στο τρίτο μέρος— να ενταχθεί σε μια συζήτηση κατά την οποία ο άνθρωπος τοποθετείται στο κέντρο του μελετητικού ενδιαφέροντος και ο ενσώματος χώρος συμβάλει στην επίλυση ζητημάτων που αφορούν τον χώρο και τις διαπροσωπικές σχέσεις.

ΕΛΛΗ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
Δωρεές προς την πόλη....σε αναζήτηση πολιτικής
(η περίπτωση της Αθήνας)

Επίβλεψη: Δημήτριος Μέλισσας

Στα χρόνια της κρίσης, εκτός από τις δωρεές με κοινωνικό χαρακτήρα, αυξάνονται επίσης και οι δωρεές για την δημιουργία, την αναβάθμιση και την συντήρηση είτε δημόσιων χώρων είτε αστικών υποδομών και εγκαταστάσεων. Οι δωρεές αυτές, σε μικρό ή μεγαλύτερο βαθμό, αφήνουν το αποτύπωμά τους στις πόλεις και ειδικότερα στην Αθήνα, η οποία φαίνεται πως είναι η πόλη που συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μέρος του ενδιαφέροντος διαφορετικού είδους δωρητών. Η έρευνα εντοπίζεται χωρικά στην έκταση του Δήμου Αθηναίων, όπου η συστηματική καταγραφή των δωρεών της τελευταίας πενταετίας (2011-2015) αποβλέπει στην εξαγωγή συμπερασμάτων ως προς την χρονική εξέλιξη, τον σκοπό, την μορφή, το είδος των δωρητών. Ειδικά για τις δωρεές μελετών, έργων και εργασιών, η επεξεργασία αναφέρεται και στον βαθμό επίδρασής τους στην ανάπτυξη, λειτουργία και μορφή της πόλης, ενώ για επιλεγμένες δωρεές δίδεται έμφαση σε χαρακτηριστικά σχετικά με τα αίτια που τις προκάλεσαν, τον τρόπο που υλοποιήθηκαν και τις συνέπειές τους στην πόλη. Επιχειρείται η διερεύνηση των διαφορετικών αντιλήψεων και στάσεων σχετικά με τις σύγχρονες δωρεές, ιδίως αυτές που επηρεάζουν την πόλη, σε σχέση μάλιστα και με το ιστορικό φαινόμενο του ευεργετισμού. Επίσης αναζητείται η σχέση που έχουν ή θα έπρεπε να έχουν οι δωρεές με τον χωρικό σχεδιασμό και τον προγραμματισμό ανάπτυξης της πόλης, προκειμένου να εντοπιστούν τα κρίσιμα θέματα που ανακύπτουν για τους δημόσιους φορείς και ιδίως για την αυτοδιοίκηση. Σημαντικές πηγές για την έρευνα είναι τα στοιχεία που προκύπτουν από τις αποφάσεις του Δήμου Αθηναίων και τα αρχεία των αρμόδιων υπηρεσιών του, καθώς και οι συνεντεύξεις με εκπροσώπους σημαντικών δωρητών που έχουν πραγματοποιήσει δωρεές στην Αθήνα και οι συνεντεύξεις με ειδικούς πληροφορητές που προσεγγίζουν το θέμα από διαφορετικές οπτικές. Παράλληλα εξετάζονται θέματα σχετικά με τα σύγχρονα ιδιωτικά κοινωφελή ιδρύματα, την εξωστρεφή δραστηριότητα επιχειρήσεων στο πλαίσιο της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και γενικότερα τον τρόπο που διαμορφώνονται οι σχέσεις δημόσιου - ιδιωτικού στις μέρες μας. Η διερεύνηση του σύγχρονου φαινομένου των δωρεών στην Αθήνα, οι διαφορετικές προσεγγίσεις που υπάρχουν για αυτό, αλλά και πρακτικές άλλων πόλεων του δυτικού κόσμου, αποτελούν το υπόβαθρο για την, όπως λείει και ο τίτλος της ερ-

γασίας, «αναζήτηση πολιτικής», που αναφέρεται και τις δύο πλευρές που συνδέονται με μία δωρεά, τους δωρητές και τους δωρεοδόχους. Έτσι αναζητούνται οι παράμετροι που διέπουν τις επιλογές των δωρητών να διαθέσουν χρήματα για σχέδια, υποδομές και εγκαταστάσεις της Αθήνας, αλλά κυρίως το ενδιαφέρον στρέφεται στην δυνατότητα και αναγκαιότητα οικοδόμησης μιας πολιτικής δωρεών στο επίπεδο της πόλης και στα ζητήματα που αυτή θα μπορούσε να ρυθμίσει, ώστε να μεγιστοποιηθεί το όφελος της πόλης από την όποια διάθεση μικρής ή μεγάλης προσφοράς.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΣΑΛΙΧΟΥ
**Η «κρίση» στο κέντρο της Αθήνας
 ως κεντρικό ζήτημα στον Τύπο**
 Επίβλεψη: Κωνσταντίνα Βαΐου

Η εργασία προσεγγίζει το αθηναϊκό κέντρο μέσω του Τύπου στα πρώτα χρόνια της κρίσης. Σε ένα τοπίο ρευστότητας, σημαντικών αναδιαρθρώσεων και επανανομηματοδοτήσεων, από νωρίς –αρκετά πριν την επίσημη ανακοίνωση της «κρίσης»– έλαβε κεντρική θέση ο αστικός χώρος και συγκεκριμένα το κέντρο της Αθήνας, το οποίο προσελκύοντας το έντονο ενδιαφέρον του δημοσιογραφικού λόγου επιβεβαιώνει τον πρωταγωνιστικό του ρόλο στις κοινωνικές, πολιτικές, πολιτισμικές και οικονομικές διεργασίες και αποδεικνύει το ιδεολογικό-συμβολικό βάρος του στον δημόσιο λόγο. Με αναλυτικά εργαλεία την έννοια της κεντρικότητας και του “δικαιώματος στην πόλη” και μέσω μιας επισκόπησης των μετασχηματισμών που έλαβαν χώρα τις τελευταίες δεκαετίες μέχρι και την αρχή της κρίσης, διερευνάται το αν το κέντρο της Αθήνας εμφάνιζε σημάδια διάβρωσης πριν το 2010. Στη συνέχεια, μέσω επιλεγμένης αρθρογραφίας της περιόδου 2010-2012, εξετάζονται οι αναπαραστάσεις του κέντρου στον Τύπο στο διάστημα αυτό. Σε συνάρθρωση με την εννοιολογική θεώρηση και την περιγραφή των μετασχηματισμών, προσεγγίζεται η έννοια της αθηναϊκής κεντρικότητας στον έντυπο λόγο και κατ’ επέκταση της κρίσης του κέντρου, προκειμένου να καταλήξουμε σε μια κριτική θεώρηση των θέσεων και των αντιλήψεων που ξεδιπλώνονται στα δημοσιεύματα.

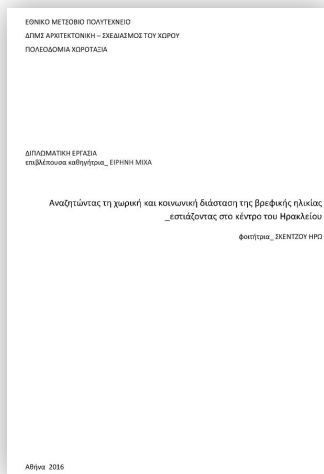

ΑΡΓΥΡΩ ΣΚΕΝΤΖΟΥ

Αναζητώντας τη χωρική και κοινωνική διάσταση της βρεφικής ηλικίας_ Εστιάζοντας στο κέντρο του Ηρακλείου

Επίβλεψη: Ειρήνη Μίχα

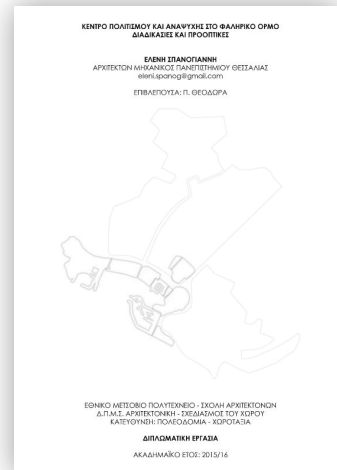
Αντικείμενο της έρευνας αποτελεί η σχέση του χώρου της πόλης με τα παιδιά της πρώτης προσχολικής ηλικίας (infant), δηλαδή τα βρέφη και τα παιδιά έως τριών ετών. Το θεωρητικό σχήμα που πλαισιώνει την παρούσα έρευνα οργανώνεται γύρω από την επιστήμη του χώρου, τις σπουδές για το φύλο και τις γεωγραφίες των παιδιών. Κεντρικό ερώτημα της έρευνας αποτέλεσε αρχικά, ο προσδιορισμός της κοινωνικής ταυτότητας παιδί, πως αυτή καθορίζεται, επιτελείται και κατά συνέπεια σε τι βαθμό επηρεάζει τις ζωές των παιδιών. Στη συνέχεια ερευνάται η σχέση των παιδιών της συγκεκριμένης ηλικίας με την ευρύτερη έννοια του χώρου, καθώς και οι σχέσεις των κοινωνικών υποκειμένων που πραγματοποιούνται και πραγματοποιούν στον/τον χώρο της πόλης, με την απόλυτη, σχετική και σχεσιακή του έννοια. Ως βασική μέθοδος χρησιμοποιείται η ποιοτική συνέντευξη με τους φροντιστές/ γονείς των παιδιών που ζουν στην πόλη του Ηρακλείου, το οποίο αποτελεί και το πεδίο της εν λόγω έρευνας. Στόχος είναι μέσα από τις αφηγήσεις να εντοπιστούν και να καταγραφούν οι πρακτικές και οι διαδικασίες που το άτομο τοποθετείται και δρα ως έμφυλο κοινωνικό υποκείμενο στο χώρο της πόλης, καθώς και το ευρύτερο πολιτισμικό κοινωνικό πλαίσιο το οποίο βιώνει στους χώρους της καθημερινότητας του. Η συγκεκριμένη έρευνα πραγματοποιείται σε τρία επίπεδα. Αρχικά, επιχειρείται μία εννοιολογική προσέγγιση προκειμένου να παραχθεί το θεωρητικό σχήμα το οποίο θα πλαισιώσει την παρούσα μελέτη και να διαμορφωθούν πρώιμες θεωρητικές συνδέσεις. Εν συνεχεία, μέσα από τις αφηγήσεις των συνεντευξιζόμενων ανιχνεύονται όλες εκείνες οι πρακτικές και νοηματοδοτήσεις που επιτελούνται στους χώρους που κινούνται τα παιδιά, καθώς και ο βαθμός που επηρεάζουν τις ζωές τους. Τέλος, στο τρίτο επίπεδο πραγματοποιείται μία αναθεώρηση των εννοιών και των πρώτων συνδέσεων που είχαν εντοπιστεί αρχικά στο πρώτο επίπεδο, υπό το φίλτρο της τοποθετημένης οπτικής και της εμπειρικής διερεύνησης.

ΕΛΕΝΗ ΣΠΑΝΟΓΙΑΝΝΗ
Κέντρο Πολιτισμού και Αναψυχής στο Φαληρικό Όρμο.
Διαδικασίες και προοπτικές
 Επίβλεψη: Παναγιώτα Θεοδωρά

Στις τελευταίες τρεις δεκαετίες στα πλαίσια της αναζήτησης των πόλεων για τον προσδιορισμό νέων αναπτυξιακών προτύπων είναι έντονη η στροφή τους προς το νερό και η διερεύνηση μηχανισμών διαχείρισης των παράκτιων μετώπων τους, που θα μπορέσουν να συμβάλουν τόσο στη βελτίωση της εικόνας τους όσο και στην αναβάθμιση του αστικού τους περιβάλλοντος προς όφελος της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Έχοντας ως δεδομένο την πολυπληθότητα και πολυπλοκότητα, που εμφανίζει αυτή η ειδική κατηγορία χώρου, επιδίωξη της παρούσας ερευνητικής εργασίας αποτελεί η προσέγγιση του αν, και κατά πόσο, μπορεί ο παράκτιος χώρος μέσα από μηχανισμούς διαχείρισης και κάτω από συγκεκριμένες προϋποθέσεις, που έχουν ενδιαφέρον να διερευνηθούν, να λειτουργήσει ως μέσο αστικής ανάπτυξης. Επιλέγοντας ως ευρύτερη χωρική ενότητα τη Μητροπολιτική Περιφέρεια της Αθήνας, η παρούσα ερευνητική προσπάθεια μέσα από τη μελέτη περίπτωσης του Φαληρικού Όρμου, επιχειρεί να αναδείξει κρίσιμα ζητήματα προς αντιμετώπιση και να διατυπώσει σχεδιαστικές κατευθύνσεις για την αξιοποίηση αντίστοιχων μητροπολιτικών παράκτιων περιοχών. Σημειώνεται, πως κεντρικό άξονα προσέγγισης του προαναφερθέντος ερωτήματος αποτελεί η αντιμετώπιση της περιοχής μελέτης τόσο ως τμήμα της ευρύτερης παράκτιας ζώνης όσο και ως οργανικό κομμάτι της πόλης, που αναζητώντας την ταυτότητά της, επαναφέρει -με νέους όρους- ζητήματα χρήσεων, λειτουργιών, πρόσβασης, δικτύωσης, διαχείρισης φυσικών πόρων και συμμετοχικού σχεδιασμού στα πλαίσια τόσο του φυσικού σχεδιασμού όσο και του κοινωνικοοικονομικού προγραμματισμού.

ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΤΣΟΥΤΣΟΥ

**Προστασία και διαχείριση ενάθλιας πολιτιστικής κληρονομιάς
και θαλάσσιων οικοσυστημάτων: Ο υποθαλάσσιος τουρισμός ως παράγων ανάπτυξης
ειδικών περιοχών – χωρικών ενότητων**

Επίβλεψη: Σοφία Αυγερινού Κοιλώνια

Η εμφάνις έληψε εν ασχόληση με τον θαλάσσιο και υποθαλάσσιο χώρο, ο οποίος αποτελεί σημαντικό κεφάλαιο πόρων για την ανάπτυξη των νησιωτικών και παράκτιων περιοχών, γενικότερα, επισημαίνεται ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του '90, σε διάφορες μελέτες (χωροταξικές, τομεακές, αναπτυξιακές) και προγράμματα που αφορούν τον χώρο του Νοτίου Αιγαίου. Ταυτόχρονα, ακόμα και μια μακροσκοπική θεώρηση των, συνδεδεμένων με την αξιοποίηση αυτών των πόρων, εξελίξεων στις νησιωτικές κοινωνίες ανά τον κόσμο, αναδεικνύει τεράστια οφέλη κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής υφής. Δεδομένου ότι οι περιορισμοί τους οποίους συνεπάγονται οι νησιωτικές συνθήκες ελαχιστοποιούν τις δυνατότητες ανάπτυξης άλλων (πλην των συνυφασμένων με τον τουρισμό) μορφών οικονομικών δραστηριοτήτων με όρους υψηλής απόδοσης, θα έλεγε κανείς ότι επιβάλλεται η περαιτέρω αξιοποίηση των θαλάσσιων πόρων (πέραν της αλιείας, ναυαθλητισμού, κοιλύμβησης). Ο καταδυτικός τουρισμός και γενικότερα η ανάδειξη των ενδιαφερόντων που έχουν ως επίκεντρο τα χλωριδικά, πανιδικά, γεωλογικά και ανθρωπογενή στοιχεία που εμπεριέχονται στο υποθαλάσσιο περιβάλλον, συνιστούν μια κατεύθυνση. Το δυναμικό των δραστηριοτήτων, οι οποίες μπορούν να αναπτυχθούν βασιζόμενες στον πλούτο αυτό, επιτρέπει την προσφορά πολλαπλών υπηρεσιών για μορφές τουρισμού ενεργού και παθητικής (ενυδρεία, μουσεία κλη.) συμμετοχής. Πρόσθετα πλεονεκτήματα, πέραν της διεύρυνσης της βάσης των τουριστικών δραστηριοτήτων, θεωρούνται η δυνατότητα σταδιακής ανάπτυξης ή/και προσανατολισμού σε μορφές που απαιτούν χαμηλή ένταση κεφαλαίων για την δημιουργία των απαραίτητων υποδομών και ενεργειών ανάδειξης, καθώς και το γεγονός ότι η πλησιονότητα των προσφερομένων υπηρεσιών μπορεί να υποστηριχθεί από τον τοπικό πληθυσμό, με ελάχιστη ανάγκη επιμορφωτικών παρεμβάσεων. Οι διαθέσιμοι πόροι για την προσέλκυση τουριστών – επισκεπτών γενικού ή/και εξειδικευμένου ενδιαφέροντος γύρω από τον υποθαλάσσιο τουρισμό, καλύπτουν τουλάχιστον πέντε χιλιετηρίδες αντικειμένων ανθρωπογενούς προέλευσης και φυσικά πολύ περισσότερες για τις γεωλογικές και χλωροπανιδικές εξελίξεις στον τοπικό θαλάσσιο κόσμο. Εξίσου σημαντικές με την ανάπτυξη αυτών των δραστηριοτήτων είναι οι ευκαιρίες που παρουσιάζονται για την ανάδειξη αυτών των πόρων αλλά πρωτίστως για την προστασία και διαφύλαξή τους. Η εργασία διερευνά τις δυνατότητες συσχέτισης καινοτομικών εφαρμογών στο κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον (εστιάζοντας στον τουρισμό), την προστασία και διαχείριση των πόρων (ενάθλια πολιτιστική κληρονομιά και θαλάσσια οικοσυστήματα) και την τεχνολογία κατά τρόπο που συνάδει με την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης στο νησιωτικό χώρο. Ως μελέτη περίπτωσης επιλέγεται η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου και ειδικότερα η χωρική ενότητα της Δωδεκανήσου. Καταγράφονται και αξιολογούνται

επιλεγμένα χαρακτηριστικά, τα οποία προσδιορίζουν την ελκυστικότητα του τόπου στον τομέα του υποθαλάσσιου τουρισμού. Ανώτερος σκοπός είναι η τεκμηρίωση της εφικτότητας σταδιακού εμπλουτισμού της τουριστικής προσφοράς, αξιοποιώντας πιθανές συμπληρωματικότητες μεταξύ τουριστικών προορισμών διαφορετικού αναπτυξιακού επιπέδου, δικτύωση τόπων και τις εγγενείς δυνατότητες του υποθαλάσσιου τουρισμού από χαμηλού ύψους οικονομικές επενδύσεις έως εξεζητημένες υποδομές και εξοπλισμό – μέσα περιήγησης.

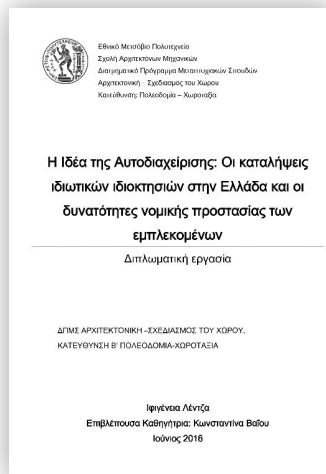

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΛΕΝΤΖΑ

Η Ιδέα της Αυτοδιαχείρισης: Οι καταλήψεις ιδιωτικών ιδιοκτησιών στην Ελλάδα και οι δυνατότητες νομικής προστασίας των εμπλεκομένων

Επίβλεψη: Κωνσταντίνα Βαϊού

Στο πλαίσιο της παρούσας οικονομικής κρίσης που υφίσταται, τόσο στην Ελλάδα, όσο και, συνολικά, στο ευρωπαϊκό χώρο, η κρίση της κατοικίας και το στεγαστικό ζήτημα εμφανίζονται ως κάποια από τα πιο κρίσιμα κοινωνικοπολιτικά ζητήματα, με το Κράτος να αδυνατεί ή και να αρνείται να δώσει λύσεις. Με την εκκωφαντική αυτή αντίφαση της ελληνικής –και όχι μόνο– κοινωνίας, όπου οι στεγαστικές ανάγκες είναι μεγάλες, ενώ το στεγαστικό απόθεμα που μένει χωρίς χρήστες μεγεθύνεται όλο και περισσότερο, με εκατοντάδες χιλιάδες κενά εγκαταλελειμμένα και απούλητα κτίρια, έχει παρατηρηθεί μία στροφή προς ένα εναλλακτικό μοντέλο οργάνωσης, βασισμένο στις αρχές της κοινωνικής αλληλεγγύης, αυτό της «αυτοδιαχείρισης», μέσω του οποίου, εφαρμόζοντας πρακτικές «από τα κάτω», αναδεικνύεται το στεγαστικό ζήτημα και, ταυτόχρονα, εμφανίζονται νέες μορφές κατοίκησης όπως μορφές συγκατοίκησης και σχήματα φιλοξενίας, καθώς και καταλήψεις κενών κτιρίων. Στόχος της εργασίας αυτής είναι να εξετάσει την έννοια της αυτοδιαχείρισης ως τρόπο οργάνωσης, εστιάζοντας στο ζήτημα των καταλήψεων στέγης εγκαταλελειμμένων κτιρίων, ως εναλλακτική και άμεση απάντηση στην ανάγκη στέγασης, αλλά και ως μορφή εναντίωσης απέναντι στο κράτος και στην ίδια την ιδιοκτησία, και το κατά πόσο υφίστανται προοπτικές ενσωμάτωσης στην ελληνική νομοθεσία διατάξεων προστατευτικών για τους εμπλεκόμενους στις καταλήψεις αυτές.

ΣΟΦΙΑ ΜΕΣΣΗΝΗ

Η συμμετοχή των πολιτών στη διαμόρφωση της πόλης του.

Η περίπτωση της περιοχής Υμηττού

Επίβλεψη: Ελισάβετ Παναγιωτάτου

Στην παρούσα μελέτη επιχειρείται η προσέγγιση της συμμετοχής των πολιτών στη διαμόρφωση της πόλης τους και συγκεκριμένα της περιοχής του Υμηττού, της Αθήνας. Με τον όρο συμμετοχή εννοούμε τη συνεχή ενεργοποίηση των κατοίκων για θέματα της πόλης τους και της καθημερινής τους διαβίωσης. Μέσα από μορφές όπως η αυτοοργάνωση, η αλληλεγγύη, η συμμετοχή στα τοπικά συμβούλια, η πολιτιστική δράση και η ιδιωτική πρωτοβουλία εξετάζονται τρόποι και πρακτικές που θα μπορούσαν να ενισχύσουν τη συμμετοχή των κατοίκων καθώς και εάν οι μορφές αυτές αποτελούν το μοναδικό «εφικτό» επίπεδο συμμετοχής. Η επιλογή της περιοχής του Υμηττού για τη μελέτη του συγκεκριμένου θέματος οφείλεται στο ότι έχει πολλά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά όπως η χαμηλή δόμηση, η έντονη πολιτιστική δράση και την ύπαρξη στα όριά της του εργοστασίου καλυκοποιίας της ΠΥΡΚΑΛ, θεωρώντας ότι τα χαρακτηριστικά αυτά έχουν συντελέσει στη δημιουργία συλλογικοτήτων και συγκροτημένων κοινωνικών σχέσεων. Η περιοχή μελέτης εξετάζεται γύρω από τη μικροκλίμακα της γειτονιάς και τις χωροκοινωνικές επιρροές του δομημένου χώρου στην ιστορική της διαδρομή. Η μελέτη πλαισιώνεται από την έρευνα στο πεδίο και τα ερωτήματα που προέκυψαν κατά τη διάρκεια της έρευνας. Στο πρώτο μέρος παρουσιάζονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής μελέτης, τα ερευνητικά ερωτήματα και ο σκοπός της έρευνας που μας οδήγησαν στη σύνταξη των υποθέσεων εργασίας. Στο δεύτερο μέρος αναλύεται η έννοια της συμμετοχής για την παρούσα μελέτη, οι μορφές συμμετοχής που συναντώνται στον Υμηττό, το θεσμικό πλαίσιο όσον αφορά τη συμμετοχική διαδικασία και επιτυχημένα παραδείγματα συμμετοχής στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Στη συνέχεια γίνεται παρουσίαση της περιοχής μελέτης και εξετάζεται η χαμηλή δόμηση ως χωροκοινωνικός παράγοντας διαμόρφωσης της περιοχής και πως αντιμετωπίστηκε αυτός ο πολεοδομικός κανόνας από τους κάτοικους. Τέλος, εξετάζεται μέσα από παραδείγματα δράσεων στην περιοχή, τα επιχειρησιακά προγράμματα του δήμου, τεχνικές εκθέσεις και μελέτες που έχουν γίνει στην περιοχή, σε συνδυασμό με την έρευνα στο πεδίο και τη βιωματική παρατήρηση εάν τελικά οι κάτοικοι του Υμηττού αποτελούν ιδιαιτερότητα ως προς τη συμμετοχική τους συνείδηση. Στην ενότητα αυτή αναλύονται οι προοπτικές, τα προβλήματα και οι δράσεις σχετικά με το εργοστάσιο της ΠΥΡΚΑΛ.

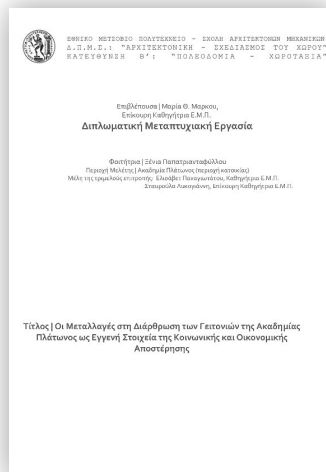

ΞΕΝΙΑ ΠΑΠΑΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Οι μεταλληγές στη διάρθρωση των γειτονιών της Ακαδημίας Πλάτωνος ως εγγενή στοιχεία της Κοινωνικής και Οικονομικής Αποστέρησης

Επίβλεψη: Μαρία Μάρκου

Τα τελευταία χρόνια, έχουν απασχολήσει έντονα, πληθώρα ακαδημαϊκών και ερευνητών, τα φαινόμενα κοινωνικής και οικονομικής αποστέρησης που οδηγούν σε μετασχηματισμούς της διάρθρωσης του χώρου. Η εμπειρία που προέκυψε από την ενδελεχή μελέτη του ζητήματος αυτού, οδήγησε στην ανάπτυξη μιας σύνθετης προβληματικής για το πολύμορφο πλέγμα σχέσεων και αλληλεξαρτήσεων του χώρου κατά τον μετασχηματισμό του. Ειδικότερα, πρόσφορο πεδίο για τη μελέτη αυτού του πλέγματος αποτελεί η διερεύνηση των χωροκοινωνικών μετασχηματισμών των αστικών τοπίων που διαμορφώθηκαν μέσα από τις αλλαγές που επέφερε η Βιομηχανική Επανάσταση. Η αφήγηση του αστικού χώρου παραμένει, αναμφίβολα πολυδιάστατη, με πληθώρα φαινομένων και καταστάσεων, η απόδοση της οποίας, δεν μπορεί να γίνει μέσω «καθολικών» ερμηνευτικών σχημάτων. Δεδομένου αυτού, η ερμηνευτική προσέγγιση του παρόντος λαμβάνει ως θεωρητική αφετηρία και ηρίσμα αναζήτησης μεθόδου απόδοσης του χώρου τόσο τον χωρικό περιορισμό σε επίπεδο γειτονιάς όσο και την επιλογή επιμέρους επιπέδων κοινωνικής εξέλιξης. Ειδικότερα, στην περίπτωση της περιοχής κατοικίας, της Ακαδημίας Πλάτωνος, στην οποία αναφέρεται το παρόν, η διερεύνηση των μεταλληγών στη διάρθρωση των γειτονιών ως εγγενή στοιχεία κοινωνικής και οικονομικής αποστέρησης απαιτεί ιδιαίτερες μεθόδους απεικόνισης και οπτικές προσέγγισης ώστε οι διαπιστωμένες «τάσεις» ως προς τον χώρο του λεκανοπεδίου να μην αποτελέσει μόνη βάση ερμηνείας για την εξαιρετικά πολύπλοκη τοπική πραγματικότητα. Απαιτείται, δηλαδή, ο συνδυασμός της εμπειρίας που αντλείται από τις κυρίαρχες θεωρήσεις και ιδεολογικές κατευθύνσεις που κυριάρχησαν μετά τον πόλεμο, με την εμπειρική παρατήρηση και συνεχή αναπροσαρμογή κατά τη διάρκεια της έρευνας. Αξιολογώντας, λοιπόν, σε πρώτο στάδιο, τα εννοιολογικά εργαλεία από παρελθούσες έρευνες με κοινές κατευθύνσεις, καθώς και τα στοιχεία της εμπειρικής παρατήρησης του δεδομένου τόπου, οδηγηθήκαμε σε ένα θεωρητικό και μεθοδολογικό πλαίσιο επεξεργασίας της έρευνάς μας. Λαμβάνοντας ως βασικό άξονα την αμφίδρομη σχέση γεωγραφικού και κοινωνικού χώρου σε επίπεδο γειτονιάς, προέκυψε ένα πλέγμα παραμέτρων και εννοιών, βάση βιβλιογραφίας και παρατήρησης. Αυτό δεν είναι άλλο από ένα πλέγμα, αρχικά, τεσσάρων παραγόντων-κλειδί (κατάρρευση της

παραγωγικής βάσης, εντεινόμενη ύπαρξη κενού κτιριακού αποθέματος, αναπροσαρμογή του κοινωνικού δικτύου και γεωγραφική κινητικότητα-μεταναστευτικές ροές), ως μέσο απεικόνισης των μετασχηματισμών της διάρθρωσης του χώρου και της τοπικής πραγματικότητας, υπό το πρίσμα της όλο κλιμακούμενης κοινωνικής και οικονομικής αποστέρσης. Η ανάλυση των παραγόντων αυτών έγινε σε πρώτη φάση μεμονωμένα και έπειτα σε αλληλοδιαπλοκή, σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, όσον αφορά την ελληνική, την Αθηναϊκή και την τοπική πραγματικότητα. Από το πλαίσιο αυτό προέκυψαν οι συνιστώσες και οι κατευθύνσεις διερεύνησης της ανάλυσης των αθροιστικών στοιχείων και στοιχείων επιτόπιας καταγραφής, τη δεδομένη χρονική περίοδο διεξαγωγής της έρευνας. Η σύνθεση των δεδομένων, που συλλέχθηκαν στο Α στάδιο της έρευνας, οδήγησαν σε ζητήματα προς εμβάθυνση στην έρευνα πεδίου. Πιο αναλυτικά, θεωρήθηκε ιδιαίτερα σημαντική η επικέντρωση στους μετασχηματισμούς που υπόκειται σήμερα η παραγωγική βάση της περιοχής, ταυτόχρονα και σε συνδυασμό, με ροές παράλληλης διερεύνησης όπως, η μετεξέλιξη του κοινωνικού δικτύου.

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΠΙΤΤΗ

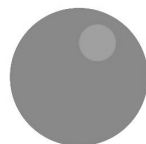
Εκτοπισμός εντός ορίων για τη μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης

Επίβλεψη: Γεώργιος Σαρηνγιάννης

Η εργασία δομείται σε τρία βασικά κεφάλαια χωρισμένα στις τρεις διαφορετικές χωρικές κλίμακες που αφορούν στη μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης και που αναφέρονται τελικά σε τρεις χρονικές περιόδους βασισμένες σε τομές —αλλαγή κατεύθυνσης— της ελληνικής μειονοτικής πολιτικής. Κοινός τόπος ανά τα χρόνια είναι πως η ύπαρξη της μειονότητας στο ελληνικό έδαφος αποτελεί πρόβλημα και η λύση είναι ο εκτοπισμός της με μέτρα που θα την εξοντώσουν ώστε να εγκαταλείψει τη χώρα. Η στρατηγική αυτή αποτυγχάνει για λόγους που σχετίζονται με την πολιτική στάση και παρεμβατικότητα της τουρκικής ηγεσίας, με την ελληνική μειονοτική πολιτική και οικονομία αλλά και με τη συγκρότηση ισχυρών δεσμών στο εσωτερικό της μειονότητας που προβάλλει αντίσταση στον εκτοπισμό της. Οι προσπάθειες διάσπασης και αφομοίωσής της στην ελληνική κοινωνία δεν έχουν ούτε αυτές υψηλά ποσοστά επιτυχίας και η μειονότητα παραμένει στο ελληνικό έδαφος διατηρώντας τα πολιτισμικά της στοιχεία. Έτσι, η ελληνική στρατηγική στοχεύει στην προληταριοποίηση της μειονότητας προκειμένου να είναι χρήσιμη αλλά και ελεγχόμενη από το ελληνικό κράτος. Για να συμβεί αυτό, προϋπόθεση αποτελεί η αστικοποίησή της και η αξιοποίησή της ως φτηνό εργατικό δυναμικό της χώρας. Η εργασία «παρακολουθεί» αυτή τη προσπάθεια και την αντίδραση της μειονότητας σε αυτήν, εστιάζοντας στις χωρικές μεταβολές αυτής της διαδικασίας. Το θεωρητικό πλαίσιο κάθε κεφαλαίου έρχεται να επαληθεύσει τις υποθέσεις εργασίας αποδεικνύοντας πως η μειονοτική πολιτική του ελληνικού κράτους αποτελεί μέρος του καπιταλιστικού συστήματος και των παγκόσμιων πρακτικών.

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
Πολιτικά & Κοινωνικά
Αθήνα, Ιούνιος 2016

Διπλωματική Εργασία
Εκτοπισμός εντός ορίων
για τη μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης
Όνομα: ΠΙΤΤΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
Επ. Καθηγητής: ΣΑΡΗΓΙΑΝΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΕΙΡΗΝΗ ΡΟΥΛΙΑ

Πολεοδομική αναμόρφωση περιοχής σταθμού μετρό Νίκαιας (Κοκκινιάς)

Επίβλεψη: Γεώργιος Σαρηγιάννης

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται την ανάλυση της περιοχής της Νίκαιας, στην τοποθεσία του σταθμού μετρό που πρόκειται να γίνει. Χωρίζεται σε δύο φάσεις, κατά τις οποίες εξετάζονται στοιχεία του οικισμού σε ότι αφορά την ιστορία, τις δραστηριότητες και την κυκλοφορία. Ζητούμενο είναι τόσο η «ανάγνωση» της υπάρχουσας οργάνωσης της περιοχής, όσο και η διαπίστωση της λειτουργίας των οδικών της αξόνων, με σκοπό τη διατύπωση πρότασης αναμόρφωσης για την περιοχή ενδιαφέροντος.

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
Σχολή Αρχιτεκτονών
Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
Αρχιτεκτονική-Σχεδιασμός του Χώρου,
Κατεύθυνση Β: Πολεοδομία-Χωροταξία

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ με θέμα:
Πολεοδομική αναμόρφωση περιοχής σταθμού μετρό Νίκαιας (Κοκκινιάς)
Φοιτητής: Ειρήνη Ρούλια

Επιβλέπων καθηγητής: Γεώργιος Σαρηγιάννης

Ιούνιος 2016

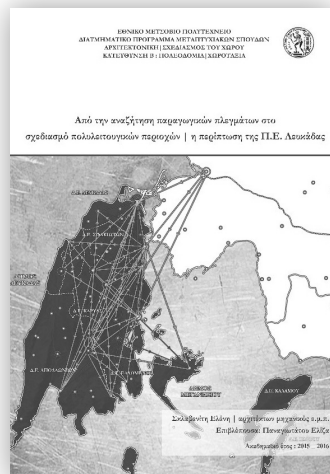

ΕΛΕΝΗ ΣΚΛΑΒΕΝΙΤΗ

Από την αναζήτηση παραγωγικών πλεγμάτων στο σχεδιασμό πολυλειτουργικών περιοχών. Η περίπτωση της Π.Ε. Λευκάδας

Επίβλεψη: Ελισάβετ Παναγιωτάτου

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος της Αρχιτεκτονικής Σχολής του Ε.Μ.Π. «Αρχιτεκτονική | Σχεδιασμός του Χώρου», στην κατεύθυνση Β': «Πολεοδομία | Χωροταξία», και πραγματεύεται το ζήτημα της πολυλειτουργικής θεώρησης του χώρου, όπως αυτό αναδεικνύεται, κατά προτεραιότητα, μέσα από την παραγωγική δομή ενός τόπου. Ως χωρική ενότητα αναφοράς της έρευνας επιλέχθηκε η Περιφερειακή Ενότητα Λευκάδας. Αναλυτικότερα, λαμβάνοντας υπόψη τις διαστάσεις του φαινομένου της μονοκαλλιέργειας του τουρισμού, τόσο σε εθνικό επίπεδο, όσο και σε επίπεδο περιοχής μελέτης, η εργασία διερευνά την έννοια της «πολυλειτουργικότητας», ως το χαρακτηριστικό εκείνο που, αν αναπτυχθεί ή ενισχυθεί [εφόσον διαπιστωθεί ότι υπάρχει], δύναται, ενδεχομένως, να αντισταθμίσει τις δυσμενείς επιπτώσεις της επικρατούσας συνθήκης «μονοδιάστατης» διαχείρισης του χώρου [συρρίκνωση του πλέγματος της τοπικής οικονομίας| μονομερείς και απόλυτες εξαρτήσεις | συγκεντρωτικές δομές | εγκατάλειψη και ενδεχομένως καταστροφή των πλουτοπαραγωγικών πηγών του τόπου], αμβλύνοντας κατά το δυνατό τις απόλυτες σχέσεις [κοινωνικές, οικονομικές, χωρικές] που ανιχνεύονται, και που μοιάζει να οξύνονται ακόμη περισσότερο λόγω της τρέχουσας συγκυρίας της οικονομικής κρίσης. Ως βασικές έννοιες προσέγγισης του ζητήματος ορίζονται η πολυμορφία, η πολυλειτουργικότητα, το πλέγμα και το δίκτυο, που θα έλεγε κανείς συνοπτικά, ότι συνδέονται μεταξύ τους με την ακόλουθη «συνθήκη»: Η πολυλειτουργικότητα, αναλυόμενη σε πολυλειτουργικά πλέγματα < δίκτυα, αποτελεί τη συνισταμένη εκείνη των διαμορφούμενων αλληλεξαρτήσεων, που αξιοποιεί το σύνολο δυνατοτήτων κάθε τόπου, όπως αυτές πηγάζουν μέσα από τα ίδια τα εγγενή χαρακτηριστικά του, από την πολυμορφία του. Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, το κεντρικό ερώτημα πάνω στο οποίο δομείται η εργασία, διατυπώνεται εν τέλει ως εξής: «Υπάρχει δυνατότητα ανάπτυξης πολυλειτουργικών πλεγμάτων υπό το πρίσμα της σύγχρονης κοινωνικο – οικονομικής κρίσης;» Στη βάση του εν λόγω ερωτήματος, η διερεύνηση εξελίσσεται με γνώμονα την αναζήτηση ιχνών ή ενδεχομένως θυλάκων πολυλειτουργικότητας, ή ακόμα και περιοχών εντός της Π.Ε. Λευκάδας, που συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις εκείνες για την ανάπτυξή της, ορίζοντας ως επιμέρους «δείκτες», σε ότι αφορά τις προοπτικές πολυλειτουργικής θεώ-

ρησης της εκάστοτε περιοχής: την παραγωγική βάση, το ανθρώπινο δυναμικό, την τουριστική ανάπτυξη όπως επίσης το φυσικό και πολιτιστικό της τοπίο [υπόβαθρο | απόθεμα]. Μεθοδολογικά: Ο προσδιορισμός τυχόν [υφιστάμενων ή δυνάμει, όπως περιγράφεται ως άνω], εκφράσεων πολυλειτουργικότητας, ανάγεται στον εντοπισμό [υφιστάμενων ή δυνάμει] πολυλειτουργικών πλεγμάτων εντός της περιοχής μελέτης. Με αφετηρία το «δείκτη» της παραγωγικής βάσης, ως το πρώτο βήμα της αναζήτησης πολυλειτουργικών πλεγμάτων, ορίζεται η αναζήτηση υφιστάμενων παραγωγικών πλεγμάτων. Η σύνδεση των εν λόγω παραγωγικών πλεγμάτων με το χώρο, αποτελεί το ενδιάμεσο στάδιο προς τη σύνδεση της ίδιας της έννοιας της πολυλειτουργικότητας με την περιοχή μελέτης, μέσω της «επαναφοράς» των ληφθέντων «δεικτών», και της εστιασμένης πλέον χωρικά, ανασύνθεσης του συνόλου των δεδομένων της έρευνας.

ΛΟΡΕΝΑ ΤΣΕΛΕΜΕΓΚΟΥ

Νέες μορφές αστικοποίησης και τουριστική ανάπτυξη. Επενδύσεις στο Κάβο Σίδερο

Επίβλεψη: Κωνσταντίνα Βαΐου

Οι τουριστικές επενδύσεις που σχεδιάζονται εδώ και δεκαοκτώ χρόνια στο Κάβο Σίδερο της Κρήτης αποτελούν έργα πολλών ταχυτήτων και εκατομμυρίων και προβλέπεται να έχουν άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις στο κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό επίπεδο της περιφέρειας Κρήτης και της χώρας ευρύτερα. Η πολυδιάστατη φύση τόσο της επένδυσης (που σήμερα ονομάζεται «Έργο Ίτανος Γαία»), όσο και του ίδιου του τουριστικού φαινομένου, που άπτεται πολλών επιστημονικών πεδίων, αναδεικνύουν και τις πολλοπληθές προσεγγίσεις και ερμηνείες που αυτά επιδέχονται. Ωστόσο, η εγκατάσταση ενός σύνθετου τουριστικού συγκροτήματος, τύπου ΠΟΤΑ, που πλαισιώνεται από ειδικές τουριστικές εγκαταστάσεις όπως γήπεδα γκολφ, spa, συνεδριακά κέντρα κ.α., σε ένα άθικτο και ιδιαίτερου φυσικού κάλλους τοπίο, δεν παύει να εγείρει πολλούς προβληματισμούς όσον αφορά στα πρότυπα παραγωγής και ανάπτυξης του χώρου που προωθούνται (και) μέσα από την τουριστική εκμετάλλευση περιοχών. Το μέγεθος, το είδος και τα χαρακτηριστικά του «Ίτανος Γαία» κατατάσσουν το έργο στις λεγόμενες μεγάλες επενδύσεις, μια σχετικά «νέα» πραγματικότητα για τον ελληνικό χώρο που αντανακλά τόσο τις σύγχρονες τάσεις του τουριστικού real-estate όσο και τις νέες κατευθύνσεις του εθνικού συστήματος χωρικού σχεδιασμού μετά τις πρόσφατες αλλαγές που δρομολογήθηκαν από τις μνημονιακές δεσμεύσεις της χώρας προς την τριόικα (ΕΕ, ΔΝΤ, ΕΚΤ). Έτσι, μια σημαντική διάσταση του έργου, το οποίο εντάχθηκε στον “fast-track” (Ν.3894/2010) το 2012, ως στρατηγικής σημασίας επένδυση, αφορά στο διαρκώς μεταβαλλόμενο πολιτικό και θεσμικό πλαίσιο που ορίζει τις κατευθύνσεις και τους περιορισμούς σχεδιασμού και ρύθμισης του χώρου. Η αποδεκτικότητα του τελευταίου ανέδειξε πως τα τελευταία χρόνια έχει κυριαρχήσει στο όνομα της κρίσης μια μονοδιάστατη και προβληματική προσέγγιση του χώρου, ο οποίος αντιμετωπίζεται κυρίως ως πεδίο φιλοξενίας μεγάλων επενδύσεων. Επομένως, ένα βασικό ερώτημα που απασχολεί την έρευνα είναι το εξής (Κηλαμπατσέα, 2011: 1): «η αντίληψη περί “πλεονάζοντα οικονομικού χώρου” κατευθύνει τον επιχειρούμενο σχεδιασμό στην ανάγκη χρήσης του με τρόπους και όρους που αντιβαίνουν σε οποιαδήποτε επικαλούμενη αρχή αειφορίας, κοινωνικής δικαιοσύνης και προσπάθεια μείωσης ανισοτήτων ή είναι πράγματι η “ενδεειγμένη οδός” για το σχεδιασμό του ελληνικού χώρου στη σκιά της κρίσης»; Συγκεκριμένα ο κλάδος του τουρισμού, που παρουσιάζεται και αντιμετωπίζεται ως “μοχλός” διεξόδου

Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Ε.Μ.Π.
Δ.Π.Μ.Σ. “Αρχιτεκτονική - Σχεδιασμός του Χώρου”
Κατεύθυνση: Πολεοδομία - Χωροταξία

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία
επιβλέπουσα: Ντίνα Βαΐου

Νέες μορφές αστικοποίησης και Τουριστική ανάπτυξη.
Επενδύσεις στο Κάβο Σίδερο

Τσελεμέγκου Λορένα
Ιούνιος 2016

της χώρας από την κρίση, πλησιάζθηκε από πλήθος νόμων και πολιτικών αποφάσεων που διευκολύνουν την ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας σχεδόν σε οποιοδήποτε χώρο με φοβερά ευνοϊκούς, για τους επενδυτές, όρους (καταρρίπτονται περιορισμοί προστασίας του περιβάλλοντος, των ακτών, των δασικών εκτάσεων κ.α.). Το νέο θεσμικό πλαίσιο επιτάχυνσης και διαφάνειας στρατηγικών επενδύσεων ουσιαστικά προωθεί την παραγωγή «νέων χώρων», την ιδιωτική πολεοδομία, τη μονοπωλιακή εκμετάλλευση της γης μέσω διαδικασιών «υφαρπαγής» της, καθώς και την ανάπτυξη τουριστικών επενδύσεων σε προστατευόμενες περιοχές. Ένα αντιπροσωπευτικό παράδειγμα αυτής της νέας πραγματικότητας είναι και οι τουριστικές επενδύσεις στη Χερσόνησο Σίδερο της Κρήτης, η έκταση της οποίας βρίσκεται εντός Τόπου Κοινοτικής Σημασίας του οικολογικού δικτύου Natura 2000, με ένα τμήμα της να αποτελεί Ζώνη Ειδικής Προστασίας για την Ορνιθοπανίδα. Η πρόταση του έργου "Ιτανος Γαία", παρά το γεγονός ότι εμφανίζεται σαφώς πιο «συμμεταζόμενη» από αυτήν του έργου "Cavo Sidero Resort", δεν παύει να αποτελεί ένα ιδιαίτερο είδος οικιστικής - τουριστικής ανάπτυξης που μιμείται τη μορφή και τη δομή "παραδοσιακών" οικισμών και που στοχεύει, μεταξύ άλλων, στην προσέλκυση και φιλοξενία προσωρινών ή/και μόνιμων κατοίκων-επισκεπτών. Η πρόταση αφορά στην "εκ-του-μηδενός" κατασκευή μιας «αστικής ουτοπίας» σε ένα φυσικό, υπαίθριο τοπίο και αποτελεί με ένα τρόπο, μια σύγχρονη, πολυτελή παραλλαγή των all inclusive resorts που παρήγαγε ο μαζικός τουρισμός. Ωστόσο, η εξάπλωση αυτών των «νέων χώρων», τόσο στο επίπεδο της Μεσογείου όσο και διεθνώς, φανερώσει την ανάδυση μιας νέας κατηγορίας "αστικού" χώρου που αντικατοπτρίζει τη στροφή των επενδύσεων προς το δομημένο περιβάλλον και τη γη, τις νέες διαδικασίες της αστικοποίησης καθώς και τις νέες μορφές κινητικότητας του παγκόσμιου πληθυσμού σε συνάρτηση με μια μετανεωτερική αντίληψη για τον τουρισμό και την τουριστική εμπειρία. Η «διάχυτη» αστικοποίηση της υπαίθρου που λαμβάνει χώρα μέσα από την ανάδυση αυτού του είδους νέων τουριστικών χώρων/χωριών, αποτυπώνει την πλέον σύγχρονη τάση της τουριστικής βιομηχανίας και του real estate, που στοχεύει στην προσφορά μιας συνολικής τουριστικής εμπειρίας μέσα σε αυτόνομες σύνθετες οικιστικές εγκαταστάσεις που χωροθετούνται συνήθως σε σπάνια φυσικά τοπία. Παράλληλα όμως, επιβεβαιώνει τον ισχυρισμό αρκετών ερευνητών των επιστημών του χώρου, οι οποίοι υποστηρίζουν ότι στη σημερινή συνθήκη της παγκοσμιοποίησης αναδύονται νέες μορφές και διαδικασίες της αστικοποίησης, που οδηγούν στην αστικοποίηση ολόκληρου του κόσμου (πληθυντική αστικοποίηση). Σύμφωνα τις προσεγγίσεις αυτές, η δυαδική διάκριση αστικού και αγροτικού χώρου που κυριαρχούσε μέχρι πρόσφατα σταδιακά διαλύεται και ξεπροβάλλει μια διάχυτη, εκτεταμένη αστικοποίηση στο σύνολο του γεωγραφικού χώρου, καταρρίπτοντας τα παλαιά σαφή και ευδιάκριτα όρια μεταξύ πόλης και υπαίθρου. Η διαδικασία αυτή, η οποία τροφοδοτείται από την εξίσωση παγκοσμιοποίηση ≡ αστικοποίηση και την κυριαρχία του νεοφιλελευθερισμού, δεν αφορά μόνο στο δομημένο περιβάλλον, αλλά και σε κάθε είδους ορατούς ή άορατους μετασχηματισμούς, συμπεριλαμβανομένων των τρόπων ζωής, των αξιών και των νοημάτων του κοινωνικού χώρου, οι οποίοι είναι πλέον εμφανείς σχεδόν σε κάθε σπιθαμή της γης. Μέρος των παραπάνω διαδικασιών αποτελεί και η εξάπλωση του "οικιστικού τουρισμού", των τουριστικών χωριών και γενικότερα των νέων χώρων που δημιουργούνται καθ' αυτό για την εξυπηρέτηση του τουρισμού και την κατανάλωση της αναψυχής. Η ένταξη της παραθεριστικής κατοικίας στα οργανωμένα πολυτελή, σύνθετα τουριστικά συγκροτήματα, όπως αυτά στο Κάβο Σίδερο, συνοδεύεται από ένα νέο μοντέλο τουρίστα, αυτό του «οι-

κιστή» – εποχικού μετανάστη και μόνιμου συνιδιοκτήτη των πόρων έναντι της αντίληψης του επισκέπτη – περιηγητή (Μπαλατσινός, 2008). Έτσι, η έννοια του τουρισμού, που είναι άμεσα συνυφασμένη με την κινητικότητα και την περιήγηση, χάνει σταδιακά το νόημά της, μπαίνει σε νέα πλαίσια και επαναπροσδιορίζεται. Η μετανάστευση των συνταξιούχων συνέβαλε καθοριστικά στην εδραίωση τόσο του νέου μοντέλου τουρίστα-οικιστή όσο και στην κατεύθυνση που έχει πάρει η τουριστική ανάπτυξη σήμερα. Σύμφωνα με τον Deane Simpson (2010), η ανάπτυξη της κοινωνικής οντότητας των συνταξιούχων μεταπολεμικά, δρομολόγησε οικονομικές και χωροκοινωνικές διαδικασίες που οδήγησαν στην «αστικοποίηση της τρίτης ηλικίας», μέσα από ένα δίκτυο χώρων που ο ίδιος ονομάζει «συνταξιοδοτικές ουτοπίες των νέων-γέροντων». Ανήκει μάλιστα και το Κάβο Σίδερο σε αυτή την κατηγορία χώρων; Αν ναι, ποια είναι τα χαρακτηριστικά αυτών των χωρικών δομών και των ανθρώπων που τα οικειοποιούνται και πώς συνδέεται η επέκτασή τους με τις ευρύτερες διαδικασίες παραγωγής του χώρου στη σημερινή συνθήκη της παγκοσμιοποίησης; Η εγκατάσταση τουριστικών συγκροτημάτων μακριά από υφιστάμενους οικισμούς, και σε απόσταση που να μην αποτελούν μια “φυσική” συνέχεια αυτών, αναμφίβολα δημιουργεί νέες αστικές πυκνότητες σε πρώην αγροτικές και υπαίθριες περιοχές διαταράσσοντας τις υπάρχουσες ισορροπίες στο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτισμικό επίπεδο του τόπου. Παράλληλα, συνδράμει στη δημιουργία νέων χωρικών και οικονομικών δικτύων, παράγοντας πολυσύνθετους συσχετισμούς στον παγκόσμιο γεωγραφικό και οικονομικό χώρο. Η ανάπτυξη τουριστικών χωριών σε «απομονωμένες» περιοχές προωθεί τη συγκέντρωση έναντι της διάχυσης της οικονομίας τουρισμού και των τουριστών με την τοπική οικονομία και κοινωνία, ενώ ταυτόχρονα συμβάλλει στο μετασχηματισμό της ταυτότητας του τόπου. Πως συνδιαλέγονται, λοιπόν, αυτοί οι «νέοι χώροι» με τα ιδιαίτερα πολιτισμικά, κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά του τόπου και του τοπίου; Πώς διαμορφώνονται τα δίπολα ατομικό-συλλογικό και παγκόσμιο-τοπικό σε αυτά τα “πανομοιότυπα” περιβάλλοντα που επαναλαμβάνονται με τη μορφή τουριστικών οικισμών σε διάφορα σημεία της γης; Συνοψίζοντας, θα λέγαμε πως τα παραπάνω συνθέτουν μεν τα κεντρικά ερωτήματα που απασχολούν την παρούσα έρευνα, γεννούν δε, πλήθος άλλων προβληματισμών και ερωτημάτων προς περεταίρω διερεύνηση και συζήτηση.

ΣΩΤΗΡΙΑ ΧΑΛΔΕΖΟΥ

Ο ρόλος της συμμετοχής των πολιτών στη διαδικασία σχεδιασμού και διαχείρισης ελεύθερων χώρων πρασίνου στην πόλη. Προκλήσεις και διλήμματα μέσα από την εμπειρία στο Πάρκο Τρίτση

Επίβλεψη: Παναγιώτα Θεοδωρά

Σε έντονο παγκοσμιοποιημένο οικονομικό περιβάλλον οι πόλεις καλούνται να παίξουν ένα νέο αναπτυξιακό ρόλο. Το ενδιαφέρον για εκείνες ενισχύεται διαρκώς, αφού με βάση την εμπειρία φαίνεται ότι οι πόλεις θα υποστούν τις συνέπειες της κρίσης. Σε αυτές τις συνθήκες οι κυβερνήσεις των κρατών προχωρούν στη διαμόρφωση στρατηγικών εξειδίκευσης του ρόλου των πόλεων για να υποστηρίξουν τις τοπικές κοινωνίες και να ισχυροποιηθούν σε διεθνές επίπεδο. Παράλληλα έντονος είναι ο προβληματισμός για τον προσδιορισμό νέων αναπτυξιακών προτύπων και τον προσανατολισμό των αστικών παρεμβάσεων ώστε οι πόλεις να λειτουργήσουν ως πυρήνες ανάπτυξης. Φαίνεται μάλιστα ότι προς αυτή την κατεύθυνση το πλαίσιο των επιχειρούμενων πολιτικών αστικής αναγέννησης, η αντιμετώπιση των αστικών προβλημάτων και η διασφάλιση ποιοτικού αστικού περιβάλλοντος επιδιώκεται μέσα από την αξιοποίηση της τοπικής ταυτότητας και των συγκριτικών πλεονεκτημάτων σε επίπεδο υποδομών συσχετισμένων με την ύπαρξη δημόσιων και ελεύθερων χώρων πρασίνου. Στην Ελλάδα όπου οι συνέπειες της κρίσης αποτυπώνονται ξεκάθαρα στον ιστό των πόλεων η απαξίωση των δημόσιων χώρων και των ελεύθερων χώρων πρασίνου σε συνδυασμό με τις έντονες πιέσεις που ασκεί η ιδιωτική πρωτοβουλία για εντατική εκμετάλλευσή τους, εντείνουν τον αποκλεισμό όλο και περισσότερων ομάδων πληθυσμού που νιώθουν την ανάγκη να διεκδικήσουν μέσα από συλλογικές δράσεις. Βασικό ερευνητικό ερώτημα αποτελεί η διερεύνηση του αν και με τι όρους η συμμετοχή των πολιτών μπορεί να λειτουργήσει ως μηχανισμός στο πλαίσιο του σχεδιασμού και της αναπτυξιακής πολιτικής δίνοντας απάντηση σε θέματα περιβαλλοντικής υποβάθμισης και διαχείρισης του δημόσιου χώρου. Μέσα από την προσέγγιση της διεθνούς εμπειρίας και πρακτικής αναδεικνύεται η αναγκαιότητα του δημόσιου διαλόγου και των συμμετοχικών διαδικασιών. Το χωρικό πεδίο αναφοράς της εργασίας διατρέχει την ευρωπαϊκή, εθνική, περιφερειακή και τοπική κλίμακα για να απεικονίσει τις αλληλαγές που συντελούνται σε όλα τα επίπεδα. Αρχικά ο ευρωπαϊκός χώρος είναι ένα πρόσφορο πεδίο όπου ολόένα και περισσότερο μη κυβερνητικοί εμπλεκόμενοι διαφόρων μορφών (πολίτες, εταιρείες, οργανισμοί, ΜΚΟ) αρχίζουν να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαδικασία λή-

ψης αποφάσεων. Παράλληλα στην Ελλάδα εξαιτίας τις περιβαλλοντικής κρίσης που βιώνουν ιδιαίτερα τα μεγάλα αστικά κέντρα, λαμβάνουν χώρα πολυάριθμες συλλογικές δράσεις. Για να μπορέσουμε να βγάλουμε ολοκληρωμένα συμπεράσματα σχετικά με το κεντρικό ερευνητικό ερώτημα, η έρευνα εστιάζει σε τοπικό επίπεδο στην μελέτη του πάρκου Τρίτση, καθώς η απεικόνιση των διαφορετικών όψεων οικειοποίησης του πάρκου από την τοπική κοινωνία, παρουσιάζει σημαντικό ερευνητικό ενδιαφέρον. Η έρευνα μέσα από την ανάδειξη των προκλήσεων και των αιτημάτων της τοπικής κοινωνίας επιδιώκει να συμβάλει στο διάλογο που βρίσκεται σε εξέλιξη για τη μετάβαση προς νέους τρόπους συμμετοχικής διακυβέρνησης.

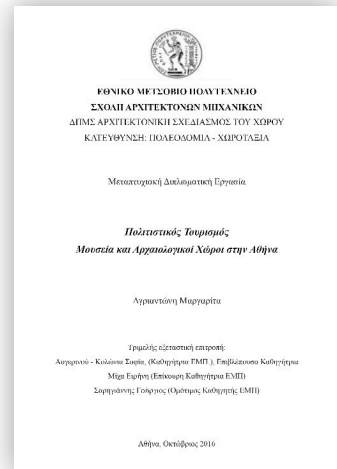

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΑΓΡΙΑΝΤΩΝΗ

Πολιτιστικός Τουρισμός. Μουσεία και αρχαιολογικοί χώροι στην Αθήνα

Επίβλεψη: Σοφία Αυγερινού Κολλώνια

Ο τουρισμός κατέχει κεντρική θέση στην αναπτυξιακή πορεία της Ελλάδας και της Αθήνας. Είναι ένα πολυπαραγοντικό φαινόμενο με κοινωνικές, οικονομικές, χωρικές και περιβαλλοντικές διαστάσεις. Αποτελεί βασικό άξονα ανάπτυξης, στρατηγικής σημασίας. Τα τελευταία χρόνια στα πλαίσια μάλιστα και της οικονομικής ύφεσης, παρατηρούμε ολοένα και περισσότερο την προβολή του τουρισμού και του πολιτισμού ως μια ευκαιρία για την αναθέρμανση της ελληνικής οικονομίας. Ο τουρισμός είναι, μεταξύ άλλων, ένα χωρικό φαινόμενο και πρέπει να αποτελεί αντικείμενο του πολεοδομικού και χωροταξικού σχεδιασμού. Εντούτοις στην Ελλάδα παρατηρούμε την απουσία χωρικής πολιτικής για τον τουρισμό. Τελευταία όμως ο επίσημος αναπτυξιακός λόγος αναφέρεται όλο και περισσότερο στη σημασία του τουρισμού και στη σχέση μεταξύ του τουρισμού και του πολιτισμού. Η Αθήνα, ως πρωτεύουσα της Ελλάδας αποτελεί ένα σημαντικό τουριστικό προορισμό. Τα τελευταία χρόνια ο τουρισμός σε διεθνές και εθνικό επίπεδο αυξάνεται με ραγδαίους ρυθμούς και η Ελλάδα διεκδικεί ένα κομμάτι του παγκόσμιου τουρισμού. Η Αθήνα είναι μια πόλη με πλούσια Πολιτιστική Κληρονομιά· κομμάτι της κληρονομιάς της είναι και τα μουσεία και οι αρχαιολογικοί χώροι που διαθέτει. Η Αθήνα εκτός από έναν ενδιάμεσο σταθμό για άλλους ελληνικούς προορισμούς κυρίως νησιωτικούς, αποτελεί και από μόνη της πόλο έλξης για τουρίστες που αναζητούν, μεταξύ άλλων να γνωρίσουν τον πολιτισμό της. Θα μπορούσαμε να πούμε πως ο Πολιτιστικός Τουρισμός αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό του τουρισμού της πόλης. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του τουρισμού στην Ελλάδα και στην Αθήνα; Τι είναι το τουριστικό φαινόμενο; Τι είναι ο Πολιτιστικός Τουρισμός; Ποια είναι η πορεία του παγκόσμιου και ελληνικού τουρισμού; Ποια είναι η τουριστική εικόνα της Αθήνας; Ποιο το προφίλ του τουρίστα της Αθήνας; Ποια είναι η χωρική έκφραση του Πολιτιστικού Τουρισμού στην Αθήνα;

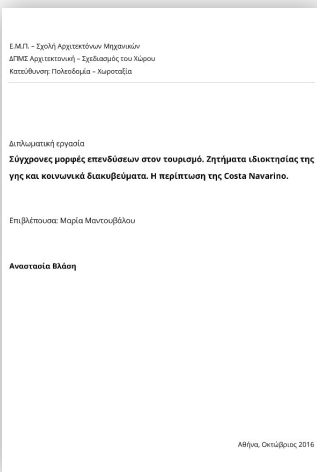

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΒΛΑΣΗ

Σύγχρονες μορφές επενδύσεων στον τουρισμό. Ζητήματα ιδιοκτησίας της γης και κοινωνικά διακυβεύματα. Η περίπτωση της Costa Navarino

Επίβλεψη: Μαρία Μαντουβάλλου

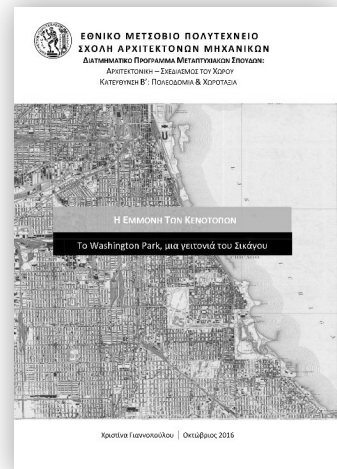
Οι νέες οικονομικές συνθήκες, όπως και οι αναδιαρθρωτικές απαιτήσεις και νομοθετικές αλλαγές που τις συνοδεύουν, έρχονται να μετασχηματίσουν το υπάρχον καθεστώς ιδιοκτησίας γης, με στόχο τη διευκόλυνση και επέκταση των νέων επενδυτικών μορφών στο χώρο. Ο τομέας του τουρισμού παρουσιάζεται ως «μοχλός» οικονομικής ανάπτυξης, προσφέροντας ένα πεδίο παραγωγής νέων τουριστικών προϊόντων, προσαρμοσμένων στις ανάγκες της διεθνούς αγοράς. Στο πλαίσιο αυτό, η αξιοποίηση ανεκμεταλλήτων, μέχρι σήμερα, περιοχών υψηλού περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος αποτελεί σημαντικό εργαλείο για την ανάπτυξη των νέων αυτών προϊόντων. Οι πρόσφατες τουριστικές επενδύσεις μεγάλης κλίμακας στον ελληνικό χώρο, αν και μεμονωμένες, αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα των σύγχρονων απαιτήσεων και λειτουργούν ως υποδείγμα για τη χάραξη των νέων επενδυτικών κατευθύνσεων για την αξιοποίηση της γης, μετασχηματίζοντας ριζικά τους όρους παραγωγής του χώρου και τις κοινωνικές σχέσεις γύρω από αυτόν. Η παρούσα εργασία μελετά την περίπτωση της Costa Navarino και την Περιοχή Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης στη Μεσσηνία, την μοναδική σε λειτουργία μέχρι σήμερα στην Ελλάδα, εστιάζοντας στη χωρική διάσταση των μεταβολών που επιφέρει η υλοποίηση της επένδυσης, αλλά και στα κοινωνικά διακυβεύματα που αναδεικνύονται σε αυτήν την διαδικασία. Εντοπίζονται στοιχεία μετασχηματισμού των κοινωνικών δυναμικών στην περιοχή μελέτης, αλλά οι τάσεις διάχυσης ή συγκέντρωσης των ωφελειών σε τοπικό επίπεδο. Επιπλέον, μελετάται ο ρόλος του κρατικού σχεδιασμού, στην κατεύθυνση προώθησης της επενδυτικής διαδικασίας και ταυτόχρονα διασφάλισης της προστασίας αυτής της κρίσιμης περιβαλλοντικά περιοχής. Τέλος, διερευνώνται οι ευρύτερες μεταβολές στην ανάπτυξη του χώρου, που σηματοδοτεί η γενίκευση του επενδυτικού αυτού υποδείγματος και σε άλλες περιοχές, αντίστοιχης περιβαλλοντικής αξίας.

ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ
Η Εμμόνη των Κενοτόπων.
To Washington Park, μια γειτονιά του Σικάγου
 Επίβλεψη: Ελισάβετ Παναγιωτάτου

Παρατηρώντας την σύγχρονη παθογένεια του αστικού χώρου, η οποία εντοπίζεται ακόμα και σε πόλεις με οικονομική δύναμη, μελετάται ένα χωρικό τμήμα του Σικάγου στην Νότια πλευρά του. Στην γειτονιά του Washington Park, αναζητούνται τα αίτια που προκάλεσαν την εξάπλωση των κενοτόπων αλλά και τις διαχρονικές μεθόδους που διαιώ-
 νισαν το ανάστροφο αστικό φαινόμενο. Μέσω της μελέτης προκύπτουν πλήθος προβληματικών ζητημάτων, τα οποία εξαιτίας το ότι προβάλλονται χωρικά, εγείρουν ερωτήματα για την αποτελεσματικότητα της πολεοδομίας, ειδικότερα σε περιπτώσεις όπου θίγονται ευπαθείς κοινωνικοοικονομικές ομάδες, αλλά και τις νέες προκλήσεις που επιζητούν σχεδιαστική ανταπόκριση.

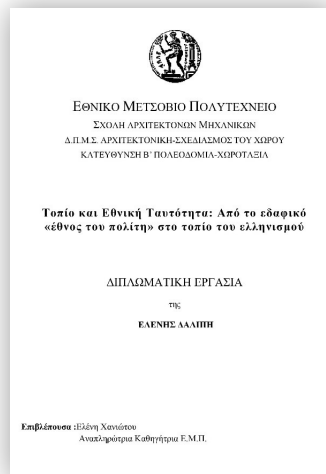

ΕΛΕΝΗ ΔΑΛΙΠΗ

**Τοπίο και Εθνική Ταυτότητα: από το εδαφικού «έθνος του πολίτη»
στο τοπίο του ελληνισμού**

Επίβλεψη: Ελένη Χανιώτου

Στην ιστορία του νεώτερου «δυτικού» κόσμου το τοπίο συνδέθηκε κυρίως με την καλλιτεχνική απόδοση μιας θέας στη ζωγραφική και με την διαμόρφωση κήπων. Η τοπιογραφία και οι ιδιωτικές ή δημόσιες τοπιακές διαμορφώσεις πρασίνου γνώρισαν ιδιαίτερα σημαντική ανάπτυξη κατά τον 17ο-19ο αιώνα στην Ευρώπη, οπότε και οι ιστορικοκοινωνικές συνθήκες και καλλιτεχνικές εξελίξεις της εποχής οδήγησαν στην ανάδειξη του τοπίου ως αυτόνομου εικαστικού είδους. Η ανάπτυξη αυτή συμπίπτει συγχρόνως με την εμφάνιση ενός νέου είδους συλλογικής ταυτότητας: της εθνικής. Ένα κρίσιμο ζήτημα που πραγματεύεται η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία είναι το πως η ιδιότητα του να ανήκει κανείς σε έθνος εγγενώς οριοθετημένο, είναι αποτέλεσμα συγκεκριμένων πολιτισμικών δημιουργημάτων, μέρος των οποίων είναι η κατασκευή του δεσμού με το έδαφος και την «πάτρία» γη. Ειδικότερα, το πως η απήχηση της τοπιογραφίας ως το κύριο εικονογραφικό είδος αναπαράστασης της «πραγματικότητας» στη «δυτική» ευρωπαϊκή τέχνη και οι τοπιακές διαμορφώσεις του 15ου-17ου αιώνα, που στόχο είχαν να δείξουν τη δύναμη ηγεμόνων και αριστοκρατικών ελίτ της Ευρώπης, συνέπεσαν με την ιδιότητα του να ανήκει κανείς σ' ένα έθνος που φαντάζεται τον εαυτό του ως «πολιτική κοινότητα εγγενώς οριοθετημένη και ταυτόχρονα κυρίαρχη». Με άλλα λόγια, το πώς η τέχνη του τοπίου καθόρισε όχι μόνο μια νέα αντίληψη για τον χώρο άρρηκτα συνδεδεμένη με το πολιτικό σύστημα, αλλά και έναν τρόπο αντίληψης της φύσης, όπου κυριαρχεί η αισθητική αξιολόγηση του χώρου. Συγχρόνως, εξετάζεται το πως η συμβολική και μυθική σημασία της πόλης των Αθηνών σε πίνακες ζωγραφικής που απεικονίζουν τοπία της ελληνικής αρχαιότητας, αποδίδει μιαν υπεριστορική αξία στην αρχαία Ελλάδα και το πως ο κλασικισμός ως έκφραση αρχικά του μοναρχικού ιδεώδους και έπειτα της δυτικής δημοκρατίας αποδίδουν παράλληλα έναν υπερβατικό χαρακτήρα σ' αυτήν. Αντίστροφα, το πως επηρέασαν οι ευρωπαϊκές καλλιτεχνικές αναπαραστάσεις του ελληνικού τοπίου τη διαμόρφωση της ελληνικής πολιτιστικής ταυτότητας.

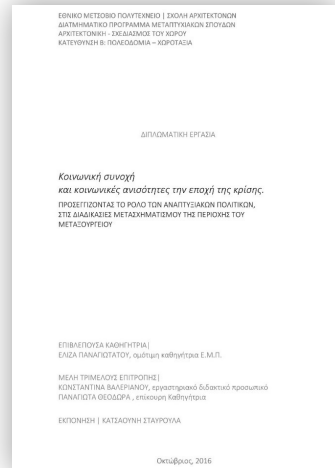

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΚΑΤΣΑΟΥΝΗ

**Κοινωνική συνοχή και κοινωνικές ανισότητες την εποχή της κρίσης.
Προσεγγίζοντας το ρόλο των αναπτυξιακών πολιτικών στις διαδικασίες
μετασχηματισμού της περιοχής του Μεταξουργείου**

Επίβλεψη: Ελισάβετ Παναγιωτάτου

Η κατεύθυνση της ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής, ως αλληλεπιδροφδοτούμενη συνιστώσα της ανταγωνιστικότητας, πρωταγωνιστεί τα τελευταία χρόνια στις αστικές πολιτικές που χαράζονται για τα μεγάλα κοινωνικά ζητήματα στα κέντρα των πόλεων. Ο συνδυασμός των δύο αυτών φαινομενικά αντιφατικών εννοιών, έχει εγείρει τον προβληματισμό γύρω από το αν είναι δυνατόν να συμβαδίσουν ή αν εν τέλει οδηγεί σε περαιτέρω όξυνση των χωροκοινωνικών ανισοτήτων. Οι παραπάνω διαδικασίες προσεγγίζονται μέσω της εμπέδυνσης στη μικρο-γεωγραφία, επιλέγοντας ως πεδίο έρευνας το Μεταξουργείο. Μια περιοχή, που οι υπό εξέλιξη μετασχηματισμοί που συντελούνται στη κοινωνική και λειτουργική της δομή, έχουν διαμορφώσει ένα σύνθετο και αντιθετικό κοινωνικό σώμα. Μέσα από τη διερεύνηση των σχέσεων και των διαδικασιών που παράγονται σε αυτή τη συνθήκη, επιχειρείται μια διπλή προσέγγιση των πολιτικών γύρω από το ζήτημα ανισοτήτων-συνοχής· ως προς το ρόλο που έπαιξαν στη διαμόρφωση των σύγχρονων χωρικών και κοινωνικών σχέσεων, αλλά και των νέων κατευθύνσεων που χαράζονται, βάσει αυτών. Η έρευνα υποστηρίζει ότι ως πολιτική επέμβασης στα μεγάλα κοινωνικά ζητήματα της περιοχής επιλέγεται η αναδιάρθρωση, με την προσπάθεια εδραίωσης μιας νέας τάξης μεσαίων και ανώτερων κοινωνικών στρωμάτων. Στην κατεύθυνση αυτή, η «συνοχή» εξυπηρετεί δύο κύριους στόχους. Τη διαχείριση των κοινωνικών ανισοτήτων με τρόπο κερδοφόρο προς την αγορά και ταυτόχρονα, μέσω της διασποράς τους, την εξασφάλιση του κοινωνικού ελέγχου και τη διαχείριση αντιδράσεων ή μη επιθυμητών προς το κράτος κοινωνικών συμπεριφορών, που γεννά η επιλογή της κυριαρχίας της αγοράς, έναντι των ζητημάτων κοινωνικής αναπαραγωγής.

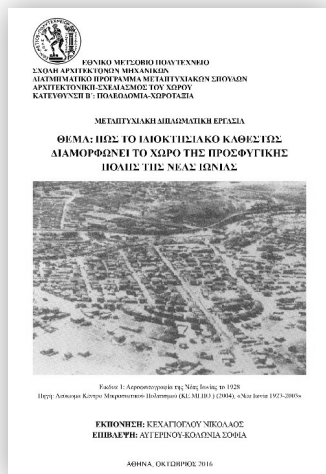

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ

Πώς το ιδιοκτησιακό καθεστώς διαμορφώνει το χώρο της προσφυγικής πόλης της Νέας Ιωνίας

Επίβλεψη: Σοφία Αυγερινού Κοιλώνια

Η εργασία αυτή έχει το σκοπό να ερευνήσει κάτω από ποιες συνθήκες μια πόλη με σαφή προσφυγικό χαρακτήρα στα πρώτα χρόνια της, μετασχηματίζεται στο πέρασμα του χρόνου. Η περίπτωση μελέτης αφορά την πόλη της Νέας Ιωνίας, της οποίας οι ιστορικές περίοδοι χαρακτηρίζονται από το τρίπτυχο προσφυγούπολη-εργατούπολη-σύγχρονη πόλη. Σκοπός της εργασίας είναι να αναδείξει το μετασχηματισμό αυτό, μέσα από το πρίσμα του ιδιοκτησιακού καθεστώτος των οικοπέδων που ενδεχομένως συνέβη. Αυτό γίνεται μελετώντας την ιστορική ακολουθία τριών βασικών παραγόντων που ευθύνονται για τις αλλαγές αυτές. Η κοινωνική σύνθεση του πληθυσμού, η οποία έχει μεταβληθεί σημαντικά σε μια πόλη του 21ου αιώνα έχει ιδιαίτερη σημασία και να εξαχθούν συμπεράσματα πρέπει αποδοθεί η ιστορική της εξέλιξη ανά χρονικές περιόδους. Επίσης η εξέλιξη του κλάδου της βιομηχανίας στη Νέα Ιωνία, μιας πόλης που είχε την ταυτότητα αυτή από την ίδρυση της, εξετάζεται αναλυτικά. Η πολεοδομική οργάνωση και οι κατοικίες οι οποίες χτίζονται ανά τις δεκαετίες αποτελούν βασικό παράγοντα για την εξέλιξη του ιδιοκτησιακού καθεστώτος. Αρχικά στην εισαγωγή, μετά από μια σύντομη ανάλυση της έννοιας της ιδιοκτησίας, διατυπώνονται ο σκοπός της εργασίας καθώς και η υπόθεση εργασίας, όπου είτε θα επαληθευτεί είτε θα απορριφθεί στο τέλος. Έπειτα ακολουθούν κεφάλαια που αποσαφηνίζουν το ρόλο που έπαιξαν η πρόσφυγες στην ελληνική κοινωνία με την εγκατάστασή τους. Συγκεκριμένα υπάρχει γενικότερη αναφορά στα γεγονότα και τις συνθήκες που ακολουθούν τον ξεριζωμό και τους οργανισμούς που αναλαμβάνουν την αποκατάσταση, ενώ σε ειδικότερο κεφάλαιο αναλύεται η έλωση των προσφύγων στην Αττική. Η αναγκαιότητα της αναφοράς αυτής έγκειται στο γεγονός πως η Νέα Ιωνία ιδρύθηκε ως προσφυγική πόλη μέσα από τις περιπέτειες του εκτοπισμού από το έδαφος της Μικράς Ασίας. Επόμενο στάδιο της μελέτης είναι το κύριο μέρος της, που αφορά καθαρά την Νέα Ιωνία. Επιχειρείται όσο το δυνατόν πληρέστερη παρουσίαση ανά τρεις χρονικές περιόδους (1922-1930, 1930-1970-1970-σήμερα) με βάση τις τρεις παραμέτρους που αναφέρθηκαν προηγουμένως. Καθοριστικό στοιχείο αποτελεί πως η καθεμία από αυτές τις παραμέτρους είναι καθοριστικός παράγοντας σε διαφορετική χρονική περίοδο, όχι μόνο του χώρου και των λειτουργιών του, αλλά και του ιδιοκτησιακού καθεστώτος. Τα συμπεράσματα που εξάγονται από τη

μελέτη σε κάθε χρονική περίοδο ξεχωριστά είναι ενδεδειγμένα για την εξαγωγή των τελικών συμπερασμάτων. Στη συνέχεια ακολουθεί μια ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης της Νέας Ιωνίας με βάση τα προβλήματα και τις αδυναμίες που έχουν προκύψει από την εξέταση των προηγούμενων κεφαλαίων. Τελικό στάδιο αποτελεί η εκπόνηση συμπερασμάτων που προκύπτουν, τα οποία ανατρέχουν στην αρχική υπόθεση εργασίας με σκοπό να εξετασθεί η ορθότητα της, να προκύψουν συμπεράσματα με βάση το ιδιοκτησιακό καθεστώς για σήμερα και να αποτελέσει εργαλείο μελλοντικής έρευνας από ερευνητές.

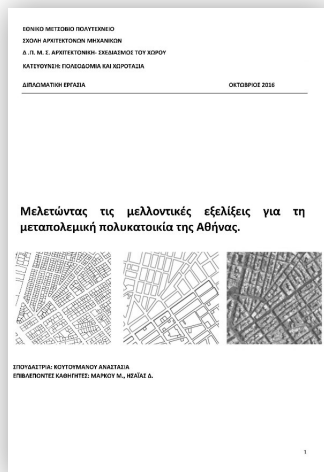

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΚΟΥΤΟΥΜΑΝΟΥ

Μελετώντας της μελλοντικές εξελίξεις για τη μεταπολεμική πολυκατοικία της Αθήνας

Επίβλεψη: Δημήτριος Ησαΐας, Μαρία Μάρκου

Η Αθήνα είναι η πόλη της ιδιότυπης ελληνικής στεγαστικής πρακτικής, της πολυκατοικίας. Οι κεντρικοί δήμοι της Αθήνας οικοδομήθηκαν εντατικά τις τρεις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες 50'-70' με το μοντέλο της πολυκατοικίας μέσω του μηχανισμού της αντιπαροχής. Τα δυσμενή πολεοδομικά δεδομένα της πόλης δηλαδή τα μικρά οικοδομικά τετράγωνα, το πυκνό οδικό δίκτυο, οι στενοί δρόμοι με ασυνέχειες στις χαράξεις και τα αντίστοιχα μικρά γήπεδα προς οικοδόμηση, κληρονομούνται στην Αθήνα ήδη από τα τέλη του 19ου αιώνα. Είναι αποτέλεσμα των άτυπων μορφών πολεοδομίας που επικράτησαν με κύριο γνώρισμα το οικοπεδεμπόριο μεγάλων αστικών γαιών σε εκτός σχεδίου εκτάσεις. Σε αυτό το βεβαρυμένο αστικό υπόβαθρο η μεταπολεμική ανοικοδόμηση ήρθε να αποκρυσταλλώσει μια σειρά άκρως ευνοϊκών όρων δόμησης αλλήλ τελικά ακατάλληλων για τον ήδη πολεοδομημένο αθηναϊκό αστικό χώρο. Σήμερα, 40 χρόνια μετά από την περίοδο της αθρόας οικοδόμησης η εικόνα της πόλης ελάχιστα έχει αλλάξει. Το ελληνικό παράδειγμα αστικής ανάπτυξης, η πολυκατοικία, δημιούργησε ένα "μωσαϊκό" δραστηριοτήτων αποφεύγοντας τις πόλεις-υπνωτήρια του ευρωπαϊκού Βορρά, και ένα κοινωνικό μωσαϊκό μέσα από την κοινωνική μίξη των ενοίκων και χρηστών της. Σε αυτά μπορεί να προστεθεί ένα ακόμα, αυτό του ιδιοκτησιακού μωσαϊκού, άκρως διδαλδούς λόγω της πολυδιάσπασης της ιδιοκτησίας επί του οικοπέδου που δομήθηκε με αντιπαροχή. Η ιδιοκτησιακή λογική διαιρεί το οικόπεδο σε χιλιοστά ιδιοκτησίας και ορίζει πόσα από αυτά αναλογούν στον κάθε ιδιοκτήτη διαμερίσματος. Το αποτέλεσμα αυτής της νομικής κατά βάση συνθήκης ως χωρικό αποτύπωμα παράγει στο χώρο της πόλης το ιδιοκτησιακό ψηφιδωτό, αφετηριακό ερέθισμα της παρούσας εργασίας. Σε διεθνές επίπεδο, η παγκοσμιοποίηση που έχει ήδη συντελεστεί και αποτελεί βιωμένη καθημερινότητα, έχει δώσει μια νέα ώθηση στον τρόπο που αντιμετωπίζεται η αστική γη. Το χρηματιστήριο που 'ενσαρκώνει' ίσως με τον καλύτερο τρόπο τον όρο παγκοσμιοποίηση, επιτάσσει την επενδυτική αξιοποίηση των αστικών εκτάσεων. Μέσα σε αυτό το οικονομικό κλίμα δημιουργείται εύλογα το ερώτημα πώς η Αθήνα μπορεί να ανταποκριθεί, ή έχει ήδη ανταποκριθεί, στις νέες επιταγές της σύγχρονης νεοφιλελεύθερης πολιτικής. Μια πόλη με στενά περιθώρια μεγάλων επενδυτικών παρεμβάσεων λόγω της έλλειψης ικανά μεγάλων σε έκταση ιδιοκτησιών αστικής γης. Η Αθήνα της πολυκατοικίας φαντάζει πλήρης και δύσκαμπτη προς όποια αλλαγή. Μπορεί μια πολιτική βούληση στο άμεσο μέλλον, όπως κάποτε όρισε ως ατμομηχανή της ελληνικής οικονομίας την πολυκατοικία, έτσι απλά να την "εξαφανίσει" με δυσμενείς ως προς αυτή και ευνοϊκές ως προς κάτι νέο διατάξεις; Η παρούσα έρευνα επιλέγει να δει την όλη προβληματική

μέσα από το πρίσμα των χρηστών της μεταπολεμικής πολυκατοικίας. Κρίνει ως καίρια τη σφυγμομέτρηση των προθέσεων των σημερινών κατοίκων και ιδιοκτητών των διαμερισμάτων ως προς δύο βασικούς παράγοντες, τον τρόπο διαχείρισης του ακινήτου, και τον τόπο και τρόπο κατοικίας τους στο μέλλον. Επιχειρεί να καταγράψει ένα στιγμιότυπο προθέσεων που αντανakλά από την πλευρά των χρηστών της πολυκατοικίας δυνατότητες και περιθώρια, ή αντιθέτως, δυσκαμψίες και αδιέξοδα του συγκεκριμένου μοντέλου κατοίκησης προς επικείμενες αλλαγές στο αστικό αθηναϊκό γίγνεσθαι. Το ερώτημα τίθεται ως εξής: Αν το σήμερα αποτελεί ένα ιδιοκτησιακό στιγμιότυπο, και αν μπορούν να αναπαραχθούν άλλα αντίστοιχα στιγμιότυπα από το παρελθόν του κτηρίου, πώς προοιωνίζεται μέσα από εκφρασμένες προθέσεις των σημερινών χρηστών του το ιδιοκτησιακό του μέλλον. Η εργασία αναζητά να επαληθεύσει την άποψη ότι οι μεταπολεμικές πολυκατοικίες, παρά την απαξίωση που βιώνουν ήδη από τις δεκαετίες 80-90 λόγω της ποιοτικής υποβάθμισης των συνθηκών κατοίκησης στις κεντρικές περιοχές και τη φυγή κατοίκων προς τα μέχρι τότε αραιοκατοικημένα προάστια, παρουσιάζουν συνεχή κατοίκηση και χρήση καθώς αποκτούν νέους χρήστες, προερχόμενους από άλλες ή τις ίδιες κοινωνικές ομάδες. Αν οι πολυκατοικίες της Αθήνας δεν έχουν εγκαταλειφθεί, εύλογο παραμένει το ερώτημα αν κάτι τέτοιο προοιωνίζεται. Ως ερευνητικοί στόχοι τίθενται: α. οι μετακινήσεις των κατοίκων της μεταπολεμικής πολυκατοικίας που συμβαίνουν σήμερα, και β. το ενδιαφέρον χρήσης, είτε ως απλή κατοχή (ακίνητη περιουσία) είτε ως τόπος διαμονής από τον σημερινό κάτοικο της Αθήνας. Αντίθετα, δεν αποτελεί στόχο της έρευνας το πώς και το γιατί γεννάται, χτίζεται και εξαπλώνεται η μεταπολεμική πολυκατοικία της αντιπαροχής. Η προσέγγιση στην πολυκατοικία γίνεται ως το σημερινό κτηριακό υφιστάμενο της πόλης, ως δοχείου ζωής. Για την προσέγγιση του θέματος κρίνεται αναγκαία η διεξαγωγή ευρείας έρευνας με τη διαδικασία της συμπλήρωσης ερωτηματολογίων συγκεκριμένου δείγματος. Η παρούσα διπλωματική εργασία αποτελεί μέρος αυτής της ευρείας ερευνητικής διαδικασίας και καλύπτει τις ανάγκες μιας προέρευνας που στόχο έχει την προσέγγιση του θέματος μέσα από τη μελέτη μικρού δείγματος ώστε να προετοιμάσει τη τελική σύνταξη των ερωτηματολογίων. Μέσα από αιτιολογημένες οδούς σκέψης επιδιώκει να δώσει τις κατευθύνσεις εστίασης του ενδιαφέροντος στις ερωτήσεις του τελικού ερωτηματολογίου της κύριας έρευνας. Στο ερευνητικό επίκεντρο τίθεται τόσο ο χρήστης του διαμερίσματος όσο και δύο χωρικές κλίμακες, αυτή του διαμερίσματος και αυτή του συνόλου του κτηρίου, της πολυκατοικίας. Το βασικό εργαλείο για τη συλλογή στοιχείων στο επίπεδο των χρηστών είναι η διεξαγωγή μη δομημένων συνεντεύξεων. Για το δίπολο πολυκατοικία-διαμέρισμα χρησιμοποιούνται ως ερευνητικές πηγές, έγγραφα του κτηρίου, που δεν αποτελούν συνήθη πηγή έρευνας και μπορούν να χαρακτηριστούν και ως το «αρχείο» της πολυκατοικίας. Ως αρχείο πολυκατοικίας ορίζονται εδώ όλα τα επισήμως αναγνωρισμένα και αναγκαία έγγραφα που ακολουθούν το κτήριο από την αρχή της οικοδόμησής του μέχρι σήμερα. Ενδεικτικά αναφέρονται ο φάκελος που έχει κατατεθεί στην Πολεοδομία και περιέχει τα επίσημα αρχιτεκτονικά σχέδια του κτηρίου και η συμβολαιογραφική πράξη σύστασης οριζοντίου ιδιοκτησίας. Το αρχειακό υλικό θα συμβάλει σε μια άληθης μορφής ανασύσταση του κτηρίου καθώς και της χρονικής του εξέλιξης, της ιστορικής του αφήγησης από τα μεταπολεμικά χρόνια μέχρι σήμερα. Η συμβολή του έμψυχου δυναμικού του κτηρίου παραμένει το ισχυρότερο χαρτί της έρευνας που όμως, διανθισμένο με το επιπλέον αρχειακό υλικό του κτηρίου, εμπλουτίζεται. Κρίνεται ότι η συμβολή και σύμπραξη των δύο αυτών πηγών θα δώσουν μια ιδιαίτερη χροιά στην οπτική της προέρευνας που θα συμβάλει σε ένα πιο στοχευμένο και αποτελεσματικό τελικό ερωτηματολόγιο.

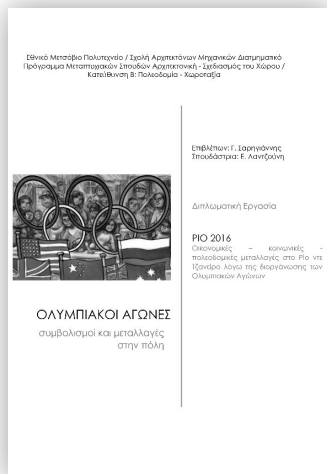

EYA LANTZOYNH

Ολυμπιακοί Αγώνες. Συμβολισμοί και μεταλληγές στην πόλη. Ρίο 2016

Επίβλεψη: Γεώργιος Σαρηγιάννης

Στην εργασία αυτή επιχειρείται η διερεύνηση των επιδράσεων που έχουν τα Mega- αθλητικά events στις πόλεις. Τα mega γεγονότα είναι βραχυπρόθεσμα γεγονότα καθορισμένης διάρκειας με μακροπρόθεσμες συνέπειες για τις πόλεις που τα φιλοξενούν. Η μελέτη των επιπτώσεων εστιάζεται κυρίως στις οικονομικές, κοινωνικές και πολεοδομικές. Από οικονομική άποψη τα μέγα-γεγονότα αποτελούν πλέον στρατηγική που χρησιμοποιείται για την τόνωση της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης. Αυτό εξηγείται λόγω του ανταγωνισμού μεταξύ των πόλεων, από την άποψη των θέσεων εργασίας και του κεφαλαίου, σε παγκόσμια κλίμακα. Έτσι, τα Mega-γεγονότα λειτουργούν ως ερέθισμα και, ταυτόχρονα, ως δικαιολογία για την τοπική ανάπτυξη. Η διπλωματική αυτή εργασία, θα εστιάσει στους Ολυμπιακούς Αγώνες, ως το κορυφαίο γεγονός για το οποίο μονομαχούν οι χώρες και το οποίο ενέχει πολλούς συμβολισμούς σε όλα τα επίπεδα. Και κυρίως γιατί είναι οι «Ολυμπιακοί Αγώνες» είναι αυτοί που δημιουργούν συνθήκες αστικής ανανέωσης στις πόλεις υποδοχής.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΛΙΑΜΕΤΗ

**Διαφορετικές προσεγγίσεις για την ανάδειξη και αξιοποίηση της σχέσης αστικού ιστού
και ορεινών όγκων στο λεκανοπέδιο της Αττικής**

Επίβλεψη: Παναγιώτα Θεοδωρά

Στην Αττική οι ελεύθεροι χώροι είναι περιορισμένοι. Ο σχεδιασμός ολοκληρωμένων αστικών παρεμβάσεων στην μητροπολιτική Αθήνα θα μπορούσε να δώσει λύσεις στην αντιμετώπιση του προβλήματος. Ο σχεδιασμός στην Αττική έχει στόχο να αξιοποιήσει τις δημιουργικές δυνάμεις ώστε να επιτευχθεί η ανάπτυξη και η ευημερία των κατοίκων. Ο σχεδιασμός και η πρόβλεψη χώρων πρασίνου αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου αστικού και περιβαλλοντικού σχεδιασμού. Η πολυεδομική οργάνωση μιας πόλης εκφράζει τις ανάγκες της κοινωνίας όπου για τον σχεδιασμό θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι προτεραιότητες για τις πολιτιστικές, περιβαλλοντικές και οικονομικές ανάγκες των κατοίκων. Οι περιβαλλοντικές συνιστώσες μπορούν να γίνουν συστατικό στοιχείο του σχεδιασμού έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένας βιώσιμος χώρος. Στην περίπτωση του λεκανοπεδίου Αττικής η ανάγκη για αξιοποίηση των ελεύθερων χώρων πρασίνου γίνεται επιτακτική, καθώς ο δομημένος χώρος καταλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος, μεγεθύνοντας δραματικά τις αποστάσεις αλληλά και το χρόνο πρόσβασης των κατοίκων στους χώρους πρασίνου. Με την παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζουμε τη σχέση των ορεινών όγκων του λεκανοπεδίου της Αττικής με τον αστικό ιστό και συγκεκριμένα την σχέση του αστικού ιστού με τον Υμηττό, το όρος Αιγάλεω, την Πάρνηθα και την Πεντέλη. Εξετάζουμε την προσβασιμότητα προς τους ορεινούς όγκους και τις συνδέσεις που δημιουργούνται για την ανάδειξη των ορεινών όγκων. Με την παρούσα εργασία γίνεται μια προσπάθεια να προσδιοριστεί η έννοια των ελεύθερων χώρων. Καθώς επίσης και πόσο σημαντική είναι η αξιοποίηση της σύνδεσης των ορεινών όγκων με τον αστικό ιστό και η δυνατότητα σύνδεσης των διάφορων ορεινών όγκων του λεκανοπεδίου προκειμένου να δημιουργηθεί ένα λειτουργικό δίκτυο πρασίνου που θα μεγιστοποιήσει τα οφέλη. Θέτουμε βασικά ερωτήματα όπως: πώς μπορεί να συμβάλει η αξιοποίηση της σύνδεσής του αστικού ιστού με τους ορεινούς όγκους, ώστε να αναδειχθεί ο χώρος και να επιτύχουμε την οικειοποίηση του από τους κατοίκους. Ο ενιαίος σχεδιασμός για την ανάδειξη των ορεινών όγκων παρουσιάζει μία συνθετικότητα, αυτό το γεγονός θα φανεί και στη συνέχεια από τα συμπεράσματα της έρευνας. Ο σχεδιασμός καλείται να αντιμετωπίσει σύνθετα προβλήματα, τα οποία δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπιστούν σ' ένα περιορισμένο πλαίσιο. Μέσα από την μεθοδολογία καλούμαστε να προσεγγίσουμε την αξιοποίηση της σύνδεσης του αστικού ιστού με τους ορεινούς όγκους. Στόχος της ερευνητικής διπλωματικής εργασίας είναι να αναδείξουμε την σχέση αστικού ιστού και ορεινών όγκων, να εξετάσουμε την καλύτερη προσβασιμότητα των κατοίκων προς τους ορεινούς όγκους και να αξιοποιήσουμε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο την δυναμική τους. Σημαντική επιδίωξη αποτελεί η διαμόρφωση ενός οράματος για τους ορεινούς όγκους που αποσκοπεί στην καλύτερη δυνατή αξιοποίηση της σύνδεσής τους τόσο με τον ιστό της πόλης όσο και μεταξύ τους, με βασικό άξονα τον κάτοικο και την αναβάθμιση της ποιότητας της ζωής του. Θα εξετάσουμε την αναζήτηση αναπτυξιακών δυναμικών που θα μπορούν να συμβάλουν στην ανάδειξη της σύνδεσης και τη συγκρότηση συγκεκριμένων σχεδιαστικών βημάτων για την υλοποίησή του.

ΑΛΚΗΣΤΙΣ ΠΡΕΠΗ

Η «κρίση του κέντρου» και τα σχέδια για την Αθήνα

Επίβλεψη: Μαρία Μάρκου

Η δυναμική επέκταση της νεοφιλελεύθερης λογικής στον αστικό σχεδιασμό συρρικνώνει τις ήδη περιορισμένες δυνατότητες πραγμάτωσης του σύγχρονου ανθρώπου ως πολιτικού υποκειμένου στις συνθήκες του καπιταλισμού. Από την παραδοχή αυτή πηγάζει και το κύριο ερευνητικό ενδιαφέρον της παρούσας διπλωματικής εργασίας, που είναι η αποκρυπτογράφηση των πολιτικών και κοινωνικών στοχεύσεων των σχεδίων. Μέσα από την κριτική ανάγνωση και ανάλυση των Ολοκληρωμένων Σχεδίων του δήμου για το κέντρο της Αθήνας (ΣΟΑΠ κ.λπ.) καθώς και κοινωνικών δράσεων που σχετίζονται με το "δημόσιο" διάλογο, επιχειρούμε να διερευνήσουμε τις προτεραιότητές τους, ως ενδεικτικές των ιδεολογικών αφετηριών τόσο των ίδιων των σχεδίων, όσο και των τάσεων ανάπτυξης που αυτά προωθούν. Έτσι, εξετάζουμε το πώς, μέσα από τα νέα αυτά σχέδια, ορίζεται και προωθείται το πρόβλημα του κέντρου της Αθήνας και η κρίση του. Πώς επιδιώκεται η επίλυσή του από την ίδια τη δημοτική αρχή, και ποια είναι τα πραγματικά όρια των επιμέρους προτάσεων ως προς την δυνατότητά τους να επιλύσουν το "πρόβλημα του κέντρου". Τα αναπτυξιακά σχέδια της δημοτικής αρχής, ορίζοντας τα προβλήματα του κέντρου της πόλης στη δράση συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων (μετανάστες, πρόσφυγες, διαδηλωτές κ.λπ.) προωθούν τις λύσεις μέσα από ένα ατελείωτο κατάλογο μέτρων και δράσεων – που οδηγούν στην "εκκαθάρισή" του, στην επανακατοίκησή του, στην κατ' επίφαση συμμετοχικότητα, στην υποχώρηση δημοτικών εξουσιών, στην προβολή της αγοραίας αξίας της πόλης και της ιστορικότητάς της, Βασικά εργαλεία αναδεικνύονται ο εξευγενισμός, η ενίσχυση της ασφάλειας και της ανθεκτικότητας, η ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας, της επιχειρηματικότητας και της διακυβέρνησης. Τελικά, η άρση της κρίσης του κέντρου της Αθήνας φαίνεται να μην είναι στόχος αφ' εαυτού, αλλά το μέσο για τη βελτίωση του επενδυτικού κλίματος στην πόλη, το "όχημα" - η επενδυτική ευκαιρία θα λέγαμε, για την ασφαλή κερδοφορία του μεγάλου εγχώριου και διεθνούς κεφαλαίου.

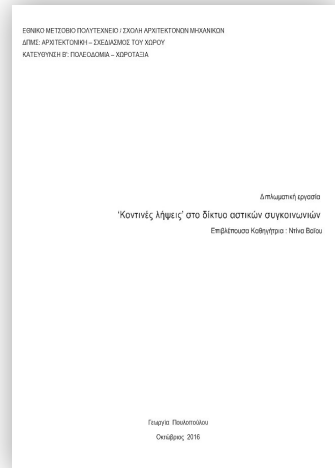

ΓΕΩΡΓΙΑ ΠΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ

«Κοντινές λήψεις» στο δίκτυο αστικών συγκοινωνιών

Επίβλεψη: Κωνσταντίνα Βαϊού

Στην ανάγκη του ο W.Benjamin να ερμηνεύσει συλλογικά φαινόμενα μέσα από τα μικρογεγονότα της εκάστοτε παροντικής συνθήκης, επιλογή που συνοδεύει όλο το έργο του, επιχειρεί να συγκεκριμενοποιήσει την τρέχουσα εποχή όπως αυτή παρουσιάζεται σε παιδικά παιχνίδια, στο ντύσιμο, σε μία καθημερινή κατάσταση, γενικότερα σε αποσπασματικές, περιστασιακές αναπαραστάσεις. Πιο συγκεκριμένα, στο έργο του "Το έργο τέχνης στην εποχή της τεχνολογικής του αναπαραγωγιμότητας" δανείζεται από τον κινηματογράφο την κατασκευαστική αρχή του μοντάζ, για να δομήσει νέες συνθετικές πραγματικότητες και να αναδιατυπώσει χωροχρονικούς κανόνες: "Με τις κοντινές λήψεις των όσων καταγράφει [η κάμερα], με την ανάδειξη κρυφών λεπτομερειών του σκηνικού που αποτελείται από οικία σε εμάς αντικείμενα, με την εξερεύνηση των τετριμμένων χώρων υπό την ευφυή καθοδήγηση του φακού, το κινηματογραφικό φιλμ, αφ' ενός διευρύνει την κατανόησή μας επί των αναγκαιοτήτων που διαφεντεύουν τις ζωές μας και, αφ' ετέρου, μας εξασφαλίζει ένα τεράστιο κι απροσδόκητο πεδίο δράσης." Αντίστοιχα, η εργασία θα βασιστεί στον θραυσματικό χαρακτήρα του μονταρισμένου πλάνου και θα επιχειρήσει μέσα από αποσπάσματα και κοντινές λήψεις της καθημερινότητας, να προσεγγίσει ζητήματα σε σχέση με το χώρο και την πόλη. Τρεις στάσεις θεωρείται - τρύληϊ αποτελούν το πεδίο δράσης της εργασίας και την αφορμή για την ανάπτυξη μιας προβληματικής σχετικά με τον τρόπο που διαβάζουμε την πόλη, που προσλαμβάνουμε τα σημάδια της, τους μικροσκοπικούς αυτοσχεδιασμούς της, που αποκωδικοποιούμε τις εικόνες της. Σκοπός της εργασίας δεν είναι να εμβαθύνει διεξοδικά σε κάποια θεματική, αλλά να παρουσιάσει μία μεθοδολογική προσέγγιση για τον τρόπο που θα μπορούσαμε να φωτίσουμε τις κρυφές στιγμές, τις διάφανες εκφραστικότητες, τις πολυήλικες τροπικότητες της πόλης. Να δοκιμάσουμε τρόπους εμπλοκής και σύμπραξης σε μία αστική καθημερινότητα που όσο άκαμπτη και να μοιάζει με μια γρήγορη ματιά, τόσο μας αποκαλύπτει, ζουμάροντας με το φακό, ένα πεδίο εύπλαστο, σε συνεχή κίνηση, που δρα παράλληλα με το δικό του ρυθμό.

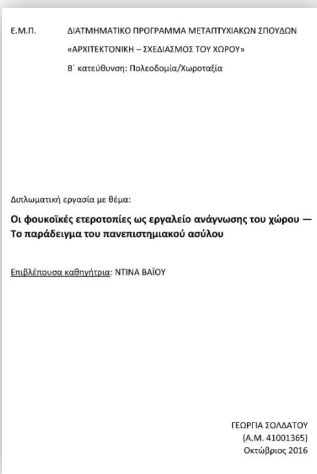

ΓΕΩΡΓΙΑ ΣΟΛΔΑΤΟΥ

Οι φουκοϊκές ετεροτοπίες ως εργαλείο ανάγνωσης του χώρου – το παράδειγμα του πανεπιστημιακού ασύλου

Επίβλεψη: Κωνσταντίνα Βαϊού

Στην εργασία αυτή μελετάται η έννοια της ετεροτοπίας μέσα από μια ανάγνωση του ομώνυμου κειμένου του Μισέλ Φουκό, και η έμφαση δίνεται στην ανάλυση της μεθοδολογικής του προσέγγισης. Αφού παρουσιαστούν κάποιες βασικές φουκοϊκές έννοιες-κλειδιά, αναλύονται τόσο οι επισημάνσεις του Φουκό για την ιστορική εξέλιξη των ιδεών για τον χώρο όσο και οι ορολογικές διαφορίσεις που οδηγούν στον ορισμό της ετεροτοπίας και στην παράθεση των βασικών αρχών της «ετεροτοπολογίας» μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα. Τα παραδείγματα αναλύονται, συμπληρώνεται το ιστορικό τους πλαίσιο όπου αυτό είναι δυνατό και εξετάζεται η εξέλιξη κάποιων σύγχρονων ετεροτοπιών. Διαπιστώνεται ότι οι ετεροτοπίες μπορούν να αναγνώσθουν ως χωρικοί δείκτες του μη κανονικού και άρα να χρησιμεύσουν στη διερεύνηση της μη κανονικότητας στον χώρο και της σχέσης της με την κανονικότητα. Στη συνέχεια, προ-κειμένου να δοκιμαστεί η εφαρμοσιμότητα της έννοιας (κυρίως μέσα από την οπτική της φουκοϊκής προσέγγισης της εξουσίας και της αντίστασης, και αφού γίνει μια συνοπτική ιστορική αναδρομή της έννοιας του ασύλου), μελετάται αδρομερώς το πανεπιστημιακό άσυλο ως ετεροτοπία, και συγκεκριμένα η εξέγερση του Πολυτεχνείου το 1973. Τέλος, από το παράδειγμα, αλλά και από τη γενικότερη φουκοϊκή μεθοδολογική προσέγγιση, διαπιστώνεται ότι οι ετεροτοπίες διανοίγουν ένα ευρύ πεδίο έρευνας και μελέτης του χώρου.

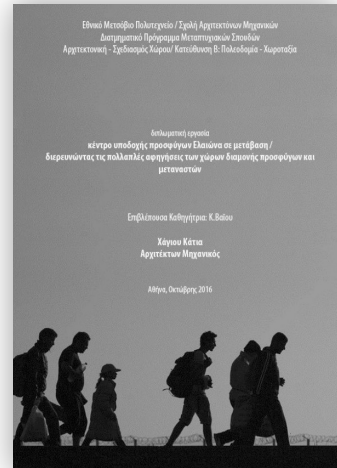

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΧΑΓΙΟΥ

Κέντρο υποδοχής προσφύγων Ελαιώνα σε μετάβαση/διερευνώντας τις ποληλαηλές αηηγήσεις των χώρων διαμονής προσφύγων και μεταναστών

Επίβλεψη: Κωνσταντίνα Βαΐου

Στόχος της παρούσας διηλωματικής είναι η ανάλυση ενός συγκεκριμένου τόπου διαμονής προσφύγων και μεταναστών και η διαμόρφωση κατευθύνσεων για το πώς πρέπει να σχεδιάζεται ένας τέτοιος τόπος. Το ερώτημα που προκύπτει είναι: τι ψάχνουν αυτοί οι άνθρωποι και ποιες είναι οι ανάγκες τους; Με αυτό τον τρόπο η διερεύνηση δε μένει μόνο στα στοιχεία του συγκεκριμένου τόπου διαμονής, αηηλά αναζητά και στοιχεία της διαδρομής τους. Η διαδρομή αυτή χαρακτηρίζεται από δύο βασικά σημεία: από τον αποκλεισμό από βασικά δημοκρατικά δικαιώματα καθώς και από την προσπάθεια υπέρβαςς αυτού του αποκλεισμού. Το δικαίωμα στον τόπο, ως δικαίωμα σε μια αξιοπρεπή διαβίωση, και ο αποκλεισμός από αυτό, διερευνάται σε ποληλαηλά επίπεδα από το τοπικό ως το παγκόσμιο. Μία πλευρά του ζητήματος είναι ο βίαιος αποκλεισμός από την πατρίδα και η βίαιη στέρψη στοιχειωδών δικαιωμάτων αξιοπρεπούς διαβίωσης. Ο αποκλεισμός αυτός σχετίζεται με τους πολέμους και την εμφάθυση της φτώχειας ενώ ταυτόχρονα έχει πολητικές και οικονομικές προεκτάσεις. Στη σημερινή συγκυρία αφορά όλο και μεγαλύτερο αριθμό ανθρώπων. Μία άλλη μορφή αποκλεισμού που βιώνουν πρόσφυγες και μετανάστες είναι ο περιορισμός της ελευθερίας κίνησής τους στο χώρο και του δικαιώματος επιλογής του τόπου στον οποίο θα ξαναστήσουν τη ζωή τους. Τέλος, σημαντική πλευρά του προβλήματος είναι και η απομόνωση των τόπων διαμονής προσφύγων και μεταναστών από τη σύγχρονη ζωή των πόλεων. Στα πλαίσια της παρούσας διηλωματικής επιχειρείται η ανάλυση της διαπραγμάτευσης του δικαιώματος στο χώρο, παρουσιάζοντας πλευρές της κυρίαρχης πολητικής αηηλά και πλευρές της αφήγησης του χώρου όπως προκύπτουν από τους ίδιους τους πρόσφυγες και μετανάστες. Η αναζήτηση και ανάλυση των στοιχείων αφορά τόσο στο κέντρο υποδοχής του Ελαιώνα, όσο και σε πλευρές της διαδρομής προσφύγων και μεταναστών που επηρεάζουν τη διαβίωσή τους στο κέντρο.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΥ
«Η πολιτεία γίνεται κερδούπολη.....». Χωροταξία και «Ανάπτυξη».
Το παράδειγμα του Ελληνικού
Επίβλεψη: Μαρία Μάρκου

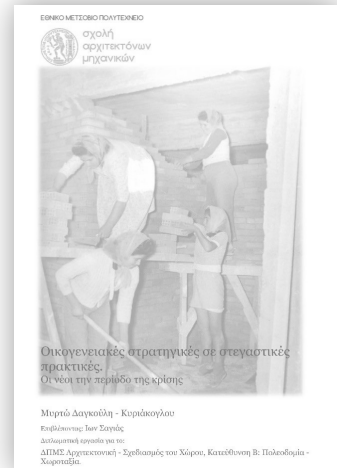
Η «αξιοποίηση» του πρώην αεροδρομίου του Ελληνικού και της παράκτιας Ολυμπιακής ζώνης του Αγίου Κοσμά: Μια ευκαιρία για «βούτηγμα» σε βαθιά, θολά νερά! Μια πρόκληση για επιστημονική και ανθρώπινη διερεύνηση πολλών, σύγχρονων και σύνθετων ζητημάτων που συνυπάρχουν σε αυτή την σχεδιαζόμενη παρέμβαση μητροπολιτικής εμβέλειας, που εξελίσσεται. Ένα παράδειγμα εφαρμογής, μέσα από το οποίο αποκαλύπτεται με τον πιο αδιαμφισβήτητο τρόπο η άρρηκτη και διαλεκτική σχέση που υπάρχει ανάμεσα στην χωροταξία, την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Η μεγαλύτερη αστική ανάπτυξη της Ευρώπης που εμπεριέχει και το στοιχείο του παράκτιου μετώπου. Ένα κεντρικό κομμάτι στο παζλ του οράματος της Αθηναϊκής Ριβιέρας. Μια «μοντέρνα» πρόταση πολυτελούς, τζογαδόρικού και πολυθεματικού τουριστικού «πακέτου». Μια «νέα μορφή» ιδιωτικοποίησης που όλα παραδίδονται στον επιχειρηματία και μάλιστα συνιστούν σκοπούς «εντόνου δημοσίου συμφέροντος». Μια τρανταχτή απόδειξη ότι σε τέτοιου είδους επεμβάσεις οι αρχές της πολυσυζητημένης βιωσιμότητας είναι μόνο για τα χαρτιά. Μια καταστροφή ενός ελεύθερου δημόσιου χώρου, που η μετατροπή του σε πάρκο θα έδινε πολλές ανάσες στην πρωτεύουσα. Ένα κρίσιμο θέμα για την ανάπτυξη ενός ζωντανού αρχιτεκτονικού διαλόγου της εποχής μας, που δείχνει ότι ο μελετητής παίρνει θέση. Τέλος, ένα συμβληματικό για την Αθήνα έργο που επηρεάζει και επιδρά στην όλη ιδεολογική υπόσταση της πόλης, στην κοσμοθεωρητική εικόνα της. «Η πολιτεία γίνεται κερδούπολη...»

ΜΥΡΤΩ ΔΑΓΚΟΥΛΗ - ΚΥΡΙΑΚΟΓΛΟΥ
Οικογενειακές στρατηγικές σε στεγαστικές πρακτικές.
Οι νέοι στην περίοδο της κρίσης
 Επίβλεψη: Ίων Σαγιάς

Η νοτιοευρωπαϊκή οικογένεια αποτελούσε και αποτελεί τον κύριο θεσμό πρόνοιας για τα μέλη της και τα συγγενικά και φιλικά δίκτυα. Η κατοικία είναι από τα κύρια θέματα που η οικογένεια σχεδιάζει διαγενεακές στρατηγικές. Η ελληνική οικογένεια όπως και η κοινωνία που την αναπαράγει είναι από τις πιο συντηρητικές στη Νότια Ευρώπη και ο ρόλος της για την ικανοποίηση των στεγαστικών αναγκών των μελών της είναι ακόμα καίριος. Ειδικά, μετά την έναρξη της παγκόσμιας κρίσης και της εφαρμογής συνεχόμενων και εντεινόμενων μέτρων λιτότητας στη χώρα, η οικογένεια αποτελεί τον σημαντικότερο πυλώνα της κοινωνίας για τη στήριξη όσων αντιμετωπίζουν την εξαθλίωση. Οι νέοι που ανέκαθεν ήταν απροστάτευτοι από πολιτικές του κράτους, έρχονται αντιμέτωποι με οικονομική ανασφάλεια και αδυναμία να πραγματοποιήσουν τα προσωπικά τους πλάνα και να αποκτήσουν την αυτονομία τους. Πλέον, οι επιπτώσεις της κρίσης αφομοιώνονται κυρίως από την οικογένεια και τα συγγενικά δίκτυα, επομένως και η αυτονομία των νέων εξαρτάται από τη στήριξη που η ίδια μπορεί να τους προσφέρει. Σε αυτό το πλαίσιο νέες και παραδοσιακές στεγαστικές πρακτικές εφαρμόζονται από τους νέους και τις οικογένειές τους.

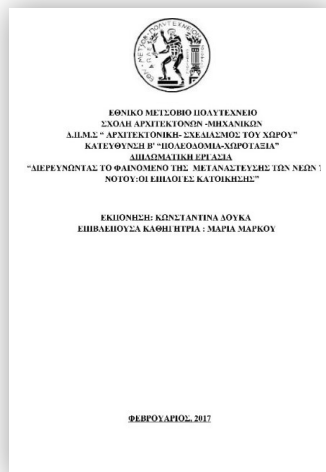
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΔΟΥΚΑ

Διερευνώντας το φαινόμενο της μετανάστευσης των νέων του Νότου:

Οι επιλογές κατοίκησης

Επίβλεψη: Μαρία Μάρκου

Η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία εκπονήθηκε ώστε να βρεθούν νέοι δρόμοι ανάλυσης, για ένα περίπλοκο φαινόμενο, όπως αυτό της “διασποράς μυσικών”. Σήμερα αρκετοί νέοι αναγκάζονται να αλλάξουν τόπο διαμονής, εξαιτίας των επιπτώσεων που επέφερε η οικονομική ύφεση. Η πλειοψηφία των μετακινούμενων αποτελεί μια γενιά, που χαρακτηρίζεται για την υψηλή εξειδίκευση και την τεχνογνωσία, αλλά και από υψηλές προσδοκίες για τη ζωή. Η μετακίνηση σε έναν άλλο τόπο, επιφέρει οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές, με απαρχή την εύρεση στέγης και την ανάπτυξη ισχυρών ανθρωπίνων δεσμών. Πέρα από στατιστικά δεδομένα και τους αριθμούς, επιχειρείται μια διείσδυση στη νέα καθημερινότητα των νέων, χρησιμοποιώντας τα εργαλεία της ποιοτικής έρευνας. Αρχικά γίνεται μια αναφορά σε παλαιότερες μεταναστευτικές ροές, ανακαλύπτοντας κοινά στοιχεία και αποκλίσεις, για να καταλήξουμε στη μετάβαση στο σήμερα, με την εμφάνιση νέων όρων. Ένα από τα σημαντικότερα διακυβεύματα που καθοούνται να διαχειριστούν οι κυβερνήσεις των κρατών, αποτελεί η άμεση ενσωμάτωση και αφομοίωση των μετακινούμενων πληθυσμών, προς επίτευξη της εσωτερικής αρμονίας στην κοινωνία. Η μετανάστευση τελικά καταφέρνει να επηρεάζει άμεσα και τον χώρο της πόλης, μέσα από την σχέση που κτίζει το άτομο με αυτήν, θέτοντας νέες προκλήσεις για το μέλλον.

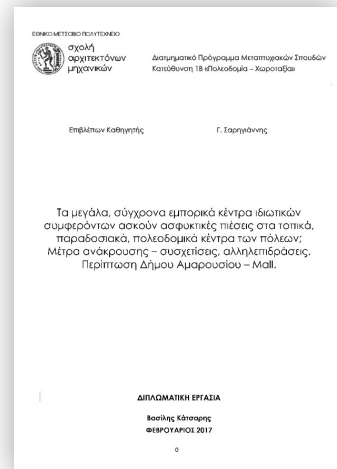

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΤΣΑΡΗΣ

**Τα μεγάλα, σύγχρονα εμπορικά κέντρα ιδιωτικών συμφερόντων ασκούν ασφυκτικές πιέσεις στα τοπικά, παραδοσιακά, πολεοδομικά κέντρα των πόλεων;
Μέτρα ανάκρουσης-συσχετίσεις, αλληλεπιδράσεις.
Περίπτωση Δήμου Αμαρουσίου-Mall
Επίβλεψη: Γεώργιος Σαρηνγιάννης**

Η διάχυση των big box εμπορικών κέντρων στον ελληνικό χώρο μπορεί να προσεγγισθεί μέσω της οπτικής της δυναμικής ανακατάταξης του κλάδου του λιανικού εμπορίου και, πάντα, σε συσχέτιση με τις μετεξελίξεις των σύγχρονων αστικών σχεδιασμών. Αυτή η εργασία εξετάζει τις επιπτώσεις του εμπορικού κέντρου The Athens Mall, αλλά και των άλλων γειτονικών εμπορικών κέντρων, στο ιστορικό-εμπορικό κέντρο της πόλης του Αμαρουσίου χρησιμοποιώντας ερωτηματολόγια και αξιολογώντας τη συμπεριφορά του καταναλωτικού κοινού με μοντέλα γραμμικής παλινδρόμησης. Αν και είναι καταφανέστατη η υπεροχή των παρεχόμενων υπηρεσιών των malls έναντι της παραδοσιακής αγοράς του Αμαρουσίου, η οποία στις μέρες μας απειλείται από εξωγενείς παράγοντες πολιτικής και οικονομικής αστάθειας, εντούτοις η στρατηγική ανάκαμψης των καταστηματαρχών της πόλης μπορεί να βρει διεξόδους βιωσιμότητας

ΜΑΝΘΑ ΚΑΤΣΙΚΑΝΑ

**Επιτελέσεις εκτός τόπου: Ζητήματα φύλου,
χώρος και εξουσία στο αντιεξουσιαστικό κίνημα της Αθήνας**

Επίβλεψη: Κωνσταντίνα Βαϊου

Η διπλωματική αυτή αναφέρεται σε θέματα έμφυλων επιτελέσεων διαθεματικότητας, χωρικών αποκλεισμών και ορίων στον υλικό και κοινωνικό χώρο του πολιτικού ακτιβισμού, μέσα από την περίπτωση των έμφυλων επιτελέσεων στους χώρους των πολιτικών ομάδων/συλλογικοτήτων του αναρχικού/αντι-εξουσιαστικού/αυτόνομου κινήματος στην Αθήνα.

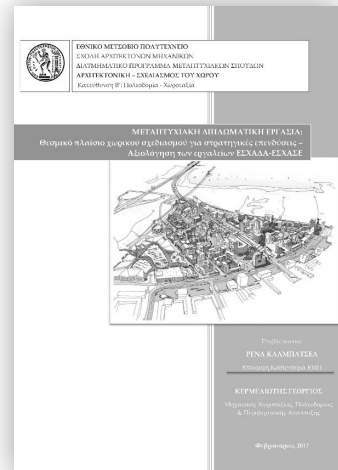

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΕΡΜΕΛΙΩΤΗΣ

Θεσμικό πλαίσιο χωρικού σχεδιασμού για στρατηγικές επενδύσεις – Αξιολόγηση των εργαλείων ΕΣΧΑΔΑ - ΕΣΧΑΣΕ

Επίβλεψη: Ειρήνη Κλημπατσέα

Στην παρούσα διπλωματική εργασία επιχειρείται να γίνει μια πρώτη προσέγγιση του ζητήματος του θεσμικού πλαισίου χωρικού σχεδιασμού για στρατηγικές επενδύσεις και μια αξιολόγηση των χωρικών εργαλείων ΕΣΧΑΔΑ-ΕΣΧΑΣΕ. Στο πλαίσιο αυτό γίνεται μια παρουσίαση της ιστορικής εξέλιξης του χωρικού σχεδιασμού με ιδιαίτερη έμφαση όμως στις αλλαγές και προσθήκες που έγιναν στον χωρικό σχεδιασμό από το 2010 και έπειτα. Συγκεκριμένα παρουσιάζονται εκτενώς ο ν.3894/2010 για τις στρατηγικές επενδύσεις (fast-track), ο ν.3986/2011 για τα ΕΣΧΑΔΑ και ο ν.4146/2013 για τα ΕΣΧΑΣΕ, όπου αναλύονται όλες οι δυνατότητες από πλευράς χωρικού σχεδιασμού που προσφέρουν για τους υποψήφιους επενδυτές. Στη συνέχεια εξετάζονται δυο παραδείγματα εφαρμογής ΕΣΧΑΣΕ, τα επενδυτικά σχέδια Ίτανος Γαία στο δήμο Στερείας στην Κρήτη και Killada Hills στο δήμο Ερμιονίδας στην Αργολίδα. Ακόμη παρατίθενται όλα τα εγκεκριμένα επενδυτικά σχέδια ΕΣΧΑΔΑΕΣΧΑΣΕ. Τέλος η εργασία αυτή κλείνει με την κριτική αξιολόγηση του θεσμικού πλαισίου χωρικού σχεδιασμού για στρατηγικές επενδύσεις εστιάζοντας στα εργαλεία ΕΣΧΑΔΑ-ΕΣΧΑΣΕ και εξάγονται κάποια χρήσιμα συμπεράσματα.

ΜΑΡΙΝΑ-ΝΩΤΑ ΚΥΜΠΟΥΡΗ
**Ανήλικες διαπραγματεύσεις μέσα από το παιχνίδι,
στη γειτονιά της Κυπριάδου**

Επίβλεψη: Ειρήνη Μίχα

Τα παιδιά συνήθως ζουν τις ζωές τους μέσα στο πλαίσιο, τις υλικές, συμβολικές και πειθαρχικές δομές και αναπαραστάσεις που έχει επιβάλει ο ενήλικος κόσμος, ο οποίος εξακολουθεί να είναι η κυρίαρχη δύναμη στην παραγωγή του χώρου. Έτσι, αναπτύσσουν αναγκαστικά μέσα σε αυτό το πλαίσιο, καθημερινές πρακτικές, χωρικότητες, ταυτότητες. Κατά τη διαδικασία του παιχνιδιού, που για τα παιδιά συχνά δεν διαφοροποιείται από την διαδικασία του ζην, ιδιοποιούνται με τον δικό τους τρόπο τον ενήλικο χώρο, συμμετέχοντας έτσι ως ένα βαθμό τόσο στη διαμόρφωση του δικού τους αστικού «μικρόκοσμου», όσο και στον επαναπροσδιορισμό του ίδιου του χώρου. Με δεδομένο ότι η πόλη είναι ένα ζωντανό μόρφωμα, με τα παιδιά μέρος αυτού, η παρούσα διπλωματική εργασία επιχειρεί να προσεγγίσει την παραγωγή του χώρου μέσα από το πρίσμα της αλληλεπίδρασης μεταξύ των ενήλικων δομών και των πρακτικών κατοίκησης της πόλης από μέρους των παιδιών, εστιάζοντας στο καθημερινό τους παιχνίδι στη γειτονιά. Μέσα από ποιες καθημερινές «τακτικές» οικοδομείται η «σχέση» τους με το δημόσιο χώρο της γειτονιάς; Πώς καθορίζονται τα περιθώρια ελευθερίας που οδηγούν στην «κρυφή» παραγωγή του χώρου, υπό το πρίσμα των ορίων και κανόνων που τους επιβάλλονται; Πώς αυτά με τη σειρά τους συμβάλλουν στον επαναπροσδιορισμό του ίδιου του χώρου; Τα παραπάνω ερωτήματα προσεγγίζονται μέσω ποιοτικής έρευνας πεδίου (συμμετοχική παρατήρηση και συνεντεύξεις) στην Πλατεία Παπαδιαμάντη, μια μικρή πλατεία της γειτονιάς Κυπριάδου του Δήμου Αθηναίων, κατά την περίοδο Μαΐου - Σεπτεμβρίου (2016), και εστιάζει στην ομάδα της προσχολικής ηλικίας, 3-5 ετών. Παίρνοντας τελικά αποστάσεις από τη μακροσκοπική θεώρηση της πόλης και εστιάζοντας στην καθημερινότητα και στις μικρές λεπτομέρειές της, όπως το παιχνίδι των παιδιών, με μια λογική που δεν αφορά πλέον το «μέσο χρήστη» ή το «παιδί» ως αναπαράσταση όλων των παιδιών, αναδεικνύεται η σχεσιακή κατασκευή του χώρου και η κρυμμένα πολυσημία του, η πολυπλοκότητα και συνθετότητα της αστικής εμπειρίας και εν τέλει η ανθρώπινη γοντεία της πόλης.

ΜΥΡΤΩ ΚΥΡΛΗ-ΦΛΩΡΟΥ

Η κατοικία από κοινωνικό δικαίωμα σε αντικείμενο χρηματοπιστωτικών διεργασιών

Επίβλεψη: Γεώργιος Σαρηνγιάννης

Το δικαίωμα του ατόμου σε ένα επαρκές βιοτικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένης της επαρκούς στέγασης είναι θεμελιώδες κοινωνικό δικαίωμα το οποίο αναγνωρίζεται στο διεθνές δίκαιο στο πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Παρά την κεντρική θέση του δικαιώματος αυτού στο πλαίσιο του παγκόσμιου νομικού συστήματος, πάνω από ένα δισεκατομμύριο άνθρωποι δεν στεγάζονται επαρκώς. Εκατομμύρια σε όλο τον κόσμο ζουν σε φτωχογειτονιές και άτυπους 1 Universal Declaration of Human Rights, 1948/ International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, 1966 2 The Right to Adequate Housing, UN HABITAT, Fact Sheet No. 21/Rev.1 3 UN-Habitat, A Safe City is a Just City. World Habitat Day 2007: <http://www.unhabitat.org/categories.asp?catid=534> οικισμούς, ή γενικότερα σε συνθήκες που καταπατούνται τα ανθρωπίνως δικαιώματα και αξιοπρέπεια. Πολλοί άνθρωποι πλέον απειλούνται με αναγκαστική έξωση από τα σπίτια τους κάθε χρόνο. Σύμφωνα με εκτιμήσεις των Ηνωμένων Εθνών 3 δισ. ανθρώπων θα ζουν σε slums μέχρι το 2050. Όπως έχουν διαμορφωθεί σήμερα οι συνθήκες, η κατοικία τοποθετείται στο επίκεντρο κοινωνικών και οικονομικών αντιπαραθέσεων. Από τη μια ένας ζωτικός χώρος και από την άλλη μέσο για κέρδος. Ουσιαστικά έχει γίνει αντικείμενο έκφρασης και σύγκρουσης διαφορετικών ιδεολογιών, οικονομικών συμφερόντων και πολιτικών σχεδίων. Στην παρούσα διηλωματική, εξετάζεται η διαχρονική μετάπτωση του δικαιώματος της κατοίκησης σε εμπόρευμα και η χρηματιστικοποίησή της. Εστιάζεται το ενδιαφέρον στο μετασχηματισμό των παραδοσιακών τρόπων παραγωγής και όρων πρόσβασης στην κατοικία στον ελληνικό χώρο και το ρόλο που έπαιξε στο μετασχηματισμό τους ο χρηματοπιστωτικός παράγοντας.

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο / Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
Αρχιτεκτονική - Σχεδιασμός του Χώρου
Κατεύθυνση Β. Πολεοδομία - Χωροταξία

Διπλωματική Εργασία

Η κατοικία από κοινωνικό δικαίωμα
σε αντικείμενο χρηματοπιστωτικών διεργασιών

Επ. Καθηγητής: Γεώργιος Σαρηνγιάννης

Μυρτώ Κυρλή-Φλώρου
Αρχιτέκτων Μηχανικός Α.Π.Θ.

ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Χώρος και Εμπορευματικές Μεταφορές – Από τις Συνδυσασμένες Μεταφορές και τα Logistics στα Εμπορευματικά Κέντρα

Επίβλεψη: Ιωάννης Πολύζος

Η σημερινή εποχή χαρακτηρίζεται από την απελευθέρωση της αγοράς και τον ανταγωνισμό. Σημαντική για τις εταιρείες είναι η προσφορά της μεγαλύτερης αξίας, έναντι του χαμηλότερου δυνατού κόστους, κάτι το οποίο μπορεί να επιτευχθεί μέσω της επιστήμης του logistics management. Για την επίτευξη της ανταγωνιστικότητας, που θα έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση της απασχόλησης σε μια περιοχή, είναι απαραίτητη η ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας και κυρίως η προσέλκυση επενδύσεων, είτε στον τομέα της παραγωγής, είτε στις προσφορές υπηρεσιών. Αναγκαία, λοιπόν, είναι η ύπαρξη επαρκούς πηλασίου υποστήριξης αυτών των δραστηριοτήτων με σημαντική θέση σε αυτό να κατέχουν οι μεταφορές, που είναι μια από τις καθημερινές εργασίες του logistics management και τα δίκτυα. Εδώ και πάνω από μισό αιώνα, το «περιβάλλον» αποτελεί πεδίο ασχολίας για επιστήμονες διαφόρων ειδικοτήτων. Στις μέρες μας, μάλιστα, έχει εξελιχθεί σε επιστημονική εξειδίκευση. Η εξάπλωση του «Πράσινου κινήματος» σε όλο τον κόσμο, οδηγεί τις μεν χώρες στην υιοθέτηση περιβαλλοντικά ορθών νόμων, τις δε επιχειρήσεις στην υιοθέτηση περιβαλλοντικά ορθών πρακτικών. Λόγω αυτών, οι βιομηχανίες σχεδιάζουν από την αρχή τα προϊόντα τους, σε μια προσπάθεια ελαχιστοποίησης των απορριμμάτων που δημιουργούνται από αυτά, αλλιά και μεγιστοποίησης της δυνατότητας ανακύκλωσής τους. Για να επιτευχθεί μια τόσο ολοκληρωμένη διαχείριση προϊόντων, απαιτείται ένας προγραμματισμός του κύκλου ζωής που θα δίνει έμφαση στα περιβαλλοντικά ζητήματα. Σαν αποτέλεσμα αυτού τα πράσινα logistics επηρεάζουν ολόκληρη την αλυσίδα προμηθειών. Αντικείμενο της παρούσης διπλωματικής εργασίας είναι να παρουσιάσει το ότι, μέσω της εξέλιξης των συνδυσασμένων μεταφορών, των logistics και (στα πλαίσια της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης της εποχής μας) των green logistics, οδηγηθήκαμε σε μια νέα διαμόρφωση των μεταφορών, τα Εμπορευματικά Κέντρα. Σκοπός της διπλωματικής είναι η παρουσίαση της σχέσης που έχουν οι εμπορευματικές μεταφορές με τον χώρο, μέσω των υποδομών και των εγκαταστάσεων που χρειάζονται, αλλιά και μέσω των εργαλείων σχεδιασμού τους, καθώς και της σημασίας δημιουργίας Εμπορευματικών Κέντρων στον ελληνικό χώρο.

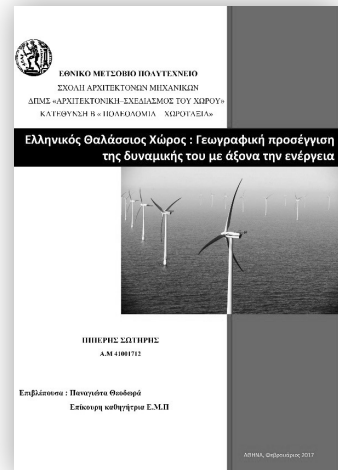

ΣΩΤΗΡΗΣ ΠΙΠΕΡΗΣ

Ελληνικός Θαλάσσιος Χώρος: Γεωγραφική προσέγγιση της δυναμικής του με άξονα την ενέργεια

Επίβλεψη: Παναγιώτα Θεοδωρά

Η παρούσα ερευνητική εργασία πραγματεύεται την σχέση οικονομικής αναπτυξιακής εξέλιξης και θαλάσσιου χώρου, υπό τη σκέπη ειδικών σχεδιαστικών πολιτικών. Ο Ευρωπαϊκός αναπτυξιακός προγραμματισμός που λαμβάνει χώρα την υφιστάμενη χρονική περίοδο, τοποθετεί τον θαλάσσιο χώρο στους κυρίαρχους παράγοντες οικονομικού εξευγενισμού μιας γεωγραφικά προσδιοριζόμενης περιοχής. Οι τομείς οικονομικής ανάπτυξης που απορρέουν από το θαλάσσιο χώρο έχουν πολύ-επίπεδο περιεχόμενο και απαιτούν αποτελεσματική διαχείριση. Στοχεύοντας στο περιορισμό πιθανών γεωπολιτικών συγκρούσεων, στην προσέλκυση επενδύσεων, στην ενίσχυση των θαλάσσιων ενεργειακών δικτύων, στην βελτίωση της διασυνοριακής συνεργασίας, στη προστασία του περιβάλλοντος κ.ο.κ. Η ανά χείρας ερευνητική προσπάθεια επιχειρεί να προσεγγίσει τον Ελληνικό θαλάσσιο χώρο, με βασικό άξονα θεώρησης την επιστήμη της Γεωγραφίας. Έμφαση θα δοθεί σε βασικές θεματικές ενότητες της γεωγραφικής επιστήμης, που θα αποτελέσουν ταυτόχρονα τα κλειδιά αναγνώρισης και αξιολόγησης του. Επομένως, η ανίχνευση, η ανάληψη και η αποτύπωση ζητημάτων που αφορούν τον Ελληνικό θαλάσσιο χώρο, θα πραγματοποιηθεί υπό το πρίσμα ειδικών θεματικών εννοιών κλειδιών. Ο κεντρικός άξονας προσέγγισης της εργασίας αυτής θα γίνει υπό το πρίσμα του τρίπτυχου της γεωπολιτικής, γεωστρατηγικής και γεωοικονομικής θεώρησης, που αποτελεί συνάμα τους βασικούς πόλους ερμηνείας ζητημάτων του χώρου, υπό την κατεύθυνση της επιστήμης της Γεωγραφίας. Εξ' αυτού, προκύπτει ότι θα ληφθεί υπόψιν, το σύνολο του διαθέσιμου θεωρητικού και μεθοδολογικού οπλοστασίου των προκείμενων θεματικών εννοιών κλειδιών. Η συνάρτηση της Εθνικής κοινωνικό - οικονομικής κρίσης με τη δυναμική του Ελληνικού Θαλάσσιου Χώρου και τις σύγχρονες γεωπολιτικές εξελίξεις στην περιοχή, θέτει τα θεμέλια συγγραφής της πα-ρούσας ερευνητικής προσπάθειας. Έμφαση θα δοθεί στις αναπτυξιακές προοπτικές που απορρέουν από τον Ελληνικό θαλάσσιο χώρο, με υπερτονισμό της ενεργειακής δυναμικής του. Με σκοπό την ανάδειξη σκέψεων και προτάσεων για την εν δυνάμει βελτίωση της υφιστάμενης ζοφερής κοινωνικό-οικονομικής κατάστασης της Ελλάδος. Εν λίαν συντόμως, γίνεται κατανοητό ότι ο ρόλος της Εθνικής θαλάσσιας ισχύος διαδραματίζει καθοριστικής σημασίας παράγοντα Εθνικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής. Συμπερασματικά, η με-

Πλέον όλων των παραπάνω δεν μπορεί να λήβει χώρα δίχως να ληφθούν υπόψιν σημαντικές χώρο-χρονικές τομές, νομικά πλαίσια, πολιτικές επιλογές, χαρτογραφικά υπόβαθρα, σύγχρονων τεχνολογιών παραγωγής ενέργειας εκ των θαλασσών, απεικόνισης οικονομικών, κοινωνικών δεικτών κ.ο.κ. Εν κατακλείδι, γίνεται αντιληπτό ότι η ερμηνεία σχεδιαστικών ζητημάτων των Ελληνικών θαλασσών με έμφαση στην ενεργειακή δυναμική δεν δύναται να προσεγγιστεί επιτυχώς δίχως να ληφθούν υπόψιν οι πολύ-επίπεδες ερμηνείες του χώρου. Γεγονός που προσδίδει τον χαρακτηρισμό "χώρο - λειτουργικότητας" στον Ελληνικό θαλάσσιο χώρο.

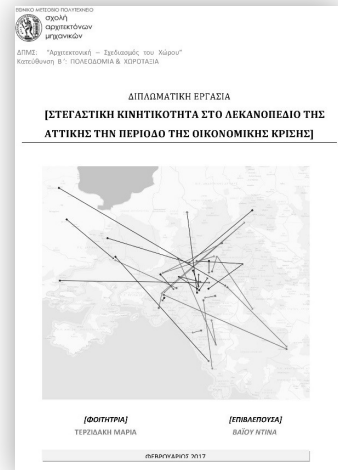

ΜΑΡΙΑ ΤΕΡΖΙΔΑΚΗ

Στεγαστική κινητικότητα στο Λεκανοπέδιο της Αττικής την περίοδο της οικονομικής κρίσης

Επίβλεψη: Κωνσταντίνα Βαϊου

Η παρούσα εργασία διερευνά την ενδοαστική στεγαστική κινητικότητα ατόμων και νοικοκυριών στο λεκανοπέδιο της Αττικής την περίοδο της οικονομικής κρίσης, από το 2008 μέχρι σήμερα (2016), μέσα από τη σύνδεση των στεγαστικών διαδρομών ατόμων και νοικοκυριών με τις πορείες ζωής τους. Η αλληλαγή του τόπου διαμονής νοικοκυριών και ατόμων, που συμπυκνώνεται στον όρο "στεγαστική κινητικότητα", είναι ένα φαινόμενο που μπορεί να παρατηρηθεί συνεχώς, σε οποιαδήποτε οικονομική, πολιτική και κοινωνική συγκυρία. Είναι μία διαδικασία συνεπής με την εξέλιξη των κοινωνιών αλλά και εγγενής στην εξέλιξη των πόλεων. Ένα πλέγμα παραγόντων διαμορφώνει την απόφαση για μετακίνηση και συνάμα επιδρά στις γεωγραφίες των μετασεγάσεων. Από τη μια, οι ήδη διαμορφωμένες κοινωνιοχωρικές και οικονομικές δυναμικές, όπως αυτές έχουν ιστορικά προκύψει, και τα χαρακτηριστικά του αστικού χώρου καθώς και η αγορά στεγαστικών ακινήτων επιδρούν στους προσανατολισμούς των μετακινήσεων σε πολλαπλές γεωγραφικές κλίμακες (σε επίπεδο πόλης, αστικών περιοχών και γειτονιών) αλλά και στις μεταβάσεις μεταξύ διαφορετικών δομών κατοίκησης (ως προς το καθεστώς ενοίκησης, τα χαρακτηριστικά των κατοικιών, τις προσδοκίες κ.α.). Από την άλλη, οι εξελίξεις στον κύκλο ζωής των ατόμων και τις συνθέσεις των νοικοκυριών, τις δομές κατοίκησης, τις στεγαστικές διαδρομές και προσδοκίες, την εργασία, την οικονομική δυναμική εγκοιλιώνονται στις αποφάσεις για μετακίνηση και στη χωρική της έκφραση. Ωστόσο, στην περίοδο που εξετάζεται, η προεκτάσεις της οικονομική κρίση στον τομέα της εργασίας, της οικονομικής δυναμικής των ατόμων ή νοικοκυριών και της κατοικίας, αλλά και οι επιδράσεις της στην αγορά στεγαστικών ακινήτων συγκροτούν παράγοντες που δύνανται να έχουν κρίσιμες συνέπειες στην εξέλιξη του φαινομένου. Σκοπός της εργασίας είναι να διερευνήσει τους τρόπους που η οικονομική κρίση ενδεχόμενα μεταβάλλει τη στεγαστική κινητικότητα των ανθρώπων, σε ποιο βαθμό την ενθαρρύνει και προς ποιες κατευθύνσεις.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΣΕΣΜΕΤΖΗΣ

Πολυκεντρικότητα – Διασυνωριακότητα. Η αναζήτηση μιας οικοσυστημικής θεώρησης αστικών δομών και δικτύων από το τοπικό στο περιφερειακό επίπεδο

Επίβλεψη: Γεώργιος Σαρηνγιάννης

Η εργασία αυτή αναφέρεται σε δυο πεδία έρευνας, αυτό της μελέτης των αστικών δομών και των νέων θεωρήσεων της πολεοδομικής σκέψης και πρακτικής. Τα δυο αυτά πεδία βρίσκονται σε μεγάλη βιβλιογραφική απόσταση και παράλληλα και τα δυο αναπτύσσονται πληθωριστικά, τόσο η πολυκεντρικότητα, όσο και τα νέα επίδοξα πολεοδομικά ρεύματα. Στην πορεία της έρευνας αναζητήθηκαν οι τρόποι που να σχετίσουν τα δυο πεδία. Οι βασικές έννοιες που μοιράζονται, είναι αυτές της βιωσιμότητας και της αναγνώρισης της πολυπληθούς οικολογικής διάστασης. Η εργασία επικεντρώνεται στον ενδοαστικό χώρο της Αθήνας ώστε να συνθέσει ένα σύνολο παρατηρήσεων πάνω στις μέχρι τώρα πρακτικές του σχεδιασμού, να θεσπίσει ένα νέο πλέγμα εργαλείων (πολυκεντρικό-διασυνωριακό) και να τοποθετηθεί πάνω στην εννοιολογική κατεύθυνση του πολεοδομικού σχεδιασμού εν γένει. Η έρευνα αναπτύσσεται σε τέσσερα επίπεδα. Ξεκινά από την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης, όπου η ασάφεια και η πολυπλοκότητα της μας οδηγεί σε μια ανώτερη κλίμακα, της οικολογίας και της οικοσυστημικής θεώρησης του σχεδιασμού. Στη συνέχεια, στοχεύουμε σταδιακά στις χωρικές θεωρήσεις της βιώσιμης ανάπτυξης (συμπαγής πόλη και βιώσιμη κινητικότητα) που κατά βάση πηγάζουν από τις μεθόδους της πολεοδομικής ανάλυσης μορφής και κινητικότητας, αλλά όπως θα συμπεράνουμε δεν επαρκούν για την αποσαφήνιση της βιωσιμότητας των πόλεων. Στο τρίτο επίπεδο μέσα από την αναγνώριση της πολυπλοκότητας του οικιστικού δικτύου πέραν των διαπιστώσεων της ανάλυσης, συντίθεται το πλέγμα αστικής δομής και δικτύου μέσα από τις έννοιες της πολυκεντρικής αστικής ανάπτυξης και της διασυνωριακής συνεργασίας και προτείνεται η εφαρμογή του σε όλα τα χωρικά επίπεδα του πολεοδομικού σχεδιασμού. Στο τελευταίο επίπεδο, μέσα από την ανάλυση των προηγούμενων δυνατοτήτων, αναζητούνται τα ανάλογα συνθετικά εργαλεία του σχεδιασμού που να μπορούν να προωθήσουν τις επιδιώξεις του, και επιστρέφουμε στην διπλή οικολογική διάσταση του σχεδιασμού, αυτή των ροών με την χαρτογράφηση των δυναμικών (στρατηγικός σχεδιασμός) και των υλικών και οργανικών συντελεστών με της προβολές των παρεμβάσεων στο φυσικό χώρο (ορθολογικός σχεδιασμός). Το τελευταίο μέρος της εργασίας αναπτύσσεται πάνω στην πολεοδομική εξέλιξη της Αθήνας και τονίζονται οι πολεοδομικοί οραματισμοί που κατά τον προηγούμενο αιώνα προσπαθήσαν να αλ-

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΕΩΡΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ - ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΔΙΑΤΙΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΙΔΙΑΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ - ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ - ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ - ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ

Πολυκεντρικότητα – Διασυνωριακότητα

Η αναζήτηση μιας οικοσυστημικής θεώρησης
αστικών δομών και δικτύων
από το τοπικό στο περιφερειακό επίπεδο

Μελέτη περίπτωσης:
Η σχέση της πολυκεντρικής δομής του ΡΕΑ 2021 με το προτεινόμενο
πρόγραμμα «Διεύρυνση στρατηγικών για τη έκταση των Αστικών
Παρεμβάσεων στο μητροπολιτικό κέντρο Αθηνών»

Επιβλέπων: Γεώργιος Σαρηνγιάννης
Εκπόνηση εργασίας: Βασίλης Τσεσμέτζης

ΑΘΗΝΑ 2016

πιάξουν τη δομή της πόλης. Καταλήγουμε στον διπλό σχολιασμό του ΡΣΑ 2012 και του ερευνητικού προγράμματος της δικτύωσης των αστικών παρεμβάσεων. Η σχέση των δυο μελετών είναι προφανής και σημαντική για την εφαρμογή του σχεδιασμού στην Ελλάδα. Κατά την πορεία της έρευνας αναπτύχθηκαν τρία βασικά συμπεράσματα: ως προς το είδος σχεδιασμού, το σύστημα εργαλείων και την κλίμακα παρεμβάσεων του ερευνητικού προγράμματος. Αρχικά διαπιστώνουμε ότι το είδος του σχεδιασμού (στρατηγικός) δεν είναι αρκετό ώστε να εκτεθεί σε διαβούλευση (τόσο το ΡΣΑ όσο και το Ε.Π.) γιατί διατηρούν ασάφεια, όπως και σε μεγαλύτερη κλίμακα δεν περιορίζει τις εστίες ανάπτυξης ώστε να λειτουργήσει ρυθμιστικά. Από άποψη μοντέλου δομών και δικτύων λαμβάνει υπόψιν, μόνο σε επίπεδο αρχών, την πολυκεντρική δομή της πόλης, αλλά δεν την εντάσσει στην διαδικασία διαμόρφωσης των ορίων – αξόνων ανάπτυξης (που διεκδικούν την κεντρικότητα των δραστηριοτήτων της πόλης). Τέλος από άποψη κλίμακας των παρεμβάσεων, η ερευνητική ομάδα επιμένει στις μεγάλες μεταφορικές υποδομές και δεν ασχολείται και με άλλα όρια της πόλης που να μπορούν με πιο ήπιες παρεμβάσεις να ωφεληθούν περισσότερο τις τοπικές κοινωνίες και να μην θέσουν την πιθανότητα για μια νέα (πιο εξευγενισμένης μορφής) γραμμική παρόδια ανάπτυξη της πόλης. Τα συμπεράσματα αυτά σε καμία περίπτωση δεν μειώνουν την σημασία της μελέτης που κατά τον συγγραφέα σηματοδοτεί πρόοδο στην άσκηση του πολεοδομικού σχεδιασμού στην Ελλάδα. Η εργασία αυτή υποστηρίζει την σημασία του σχεδιασμού στην αντιμετώπιση των δυσκολιών και ανισοτήτων στις πόλεις, και συμπερασματικά επιδιώκει κατά το δυνατόν να προσφέρει στο άνοιγμα του διαλόγου για την επιστημολογία της πολεοδομίας.

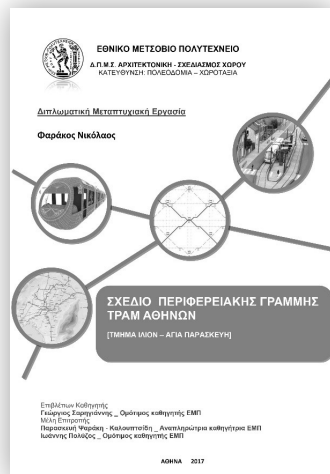

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΦΑΡΑΚΟΣ

Σχέδιο Περιφερειακής γραμμής ΤΡΑΜ Αθηνών (Τμήμα Ίλιον-Αγ. Παρασκευή)

Επίβλεψη: Γεώργιος Σαρνηγιάννης

Από τη δεκαετία του 50', με τις ραγδαία αναπτυσσόμενες ανάγκες μεταφοράς και άνεσης της μεταπολεμικής περιόδου, είναι εμφανής η στροφή στον ατομικό έναντι συλλογικό τρόπο μετακίνησης. Σε αντίθεση με τις υπόλοιπες μεγαλουπόλεις που γρήγορα αντιλήφθηκαν το πρόβλημα των Ι.Χ. και στράφηκαν προς τα Μέσα Σταθερής Τροχιάς όπως και σε σύγχρονα Τραμ στην Ελλάδα οι εξελίξεις ήταν πολύ αργές και η ιδέα επανατοποθέτησης Τραμ ακόμα και σήμερα προβληματίζει. Το Τραμ μπορεί να αποτελέσει το κλειδί για το μεταφορικό δίκτυο των Αθηνών, καλύπτοντας το κενό μεταξύ Μετρό και λεωφορείων και ταυτόχρονα διατρέχοντας το στενό και ασυνεχές οδικό δίκτυο του Λεκανοπεδίου. Αποτελεί την βιτρίνα μίας σύγχρονης αλλά ταυτόχρονα πράσινης Μητρόπολης, συμβιώνει καλύτερα με πεζούς και ποδηλάτες, συμβάλλει στην ιεράρχηση των ζωνών κίνησης μεταξύ Ι.Χ., ΜΜΜ και πεζών, μειώνει την παράνομη στάθμευση και γενικά αναβαθμίζει τις περιοχές διέλευσης του. Στα πλαίσια της εργασίας μελετάτε η περιφερειακή γραμμή Πειραιάς - Αγ. Παρασκευή ενώ επικεντρώνεται στο τμήμα Ίλιον - Αγ. Παρασκευή με περιοχές πυκνοκατοικημένες, έντονες εμπορικής δραστηριότητας και σύνδεσής τους μέσω λεωφορειογραμμών. Πρόκειται για μια εναλλακτικής μορφής γραμμή Τραμ, γρήγορης και αξιόπιστης, που θα κινείται σε αποκλειστική λωρίδα κατά μήκος του υφιστάμενου οδικού δικτύου με συρμούς διερχόμενους σε μονή λωρίδα με δασταυρώσεις ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Σκοπός είναι να διερευνηθούν τα προβλήματα της υπάρχουσας κατάστασης και να αξιολογηθούν έτσι ώστε να καταστεί εφικτή η διατύπωση μίας ολοκληρωμένης πρότασης. Η πρόταση επικεντρώνεται κυρίως στο κομμάτι της χάραξης και της απόδειξης ότι ένα τέτοιο έργο είναι εφαρμόσιμο και λειτουργικό ενώ ακουμπάει επιφανειακά μόνο και άλλα σοβαρά θέματα όπως βιωσιμότητα του έργου και κυκλοφοριακές αλλαγές. Επίσης γίνεται μία εκτίμηση του πληθυσμού που θα εξυπηρετείται όχι όμως και του επιβατικού κοινού κάτι το οποίο θα αναπροσαρμοστεί με την είσοδο του νέου μέσου.

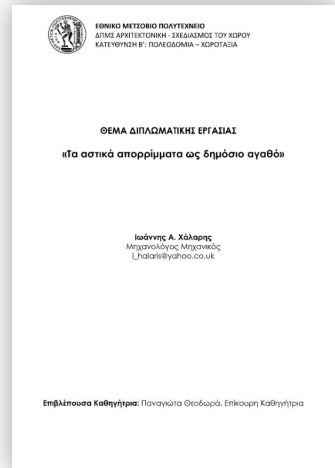

ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΑΛΑΡΗΣ

Τα αστικά απορρίμματα ως δημόσιο αγαθό

Επίβλεψη: Παναγιώτα Θεοδωρά

Η παρούσα εργασία προσεγγίζει το πρόβλημα της διαχείρισης των αστικών απορριμμάτων (ΑΣΑ) από μία διαφορετική θεώρηση αυτής της κυκλικής οικονομίας. Η κυκλική οικονομία είναι η οικονομία η οποία παράγει «μηδενικά» απορρίμματα. Τα συστήματα κυκλικής οικονομίας διατηρούν την προστιθέμενη αξία των προϊόντων για όσο το δυνατόν μεγαλύτερο χρονικό διάστημα και εξαλείφουν τα απόβλητα. Διατηρούν τους πόρους εντός της οικονομίας όταν ένα προϊόν έχει φθάσει στο τέλος του κύκλου ζωής του, ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν παραγωγικά κατ' επανάληψη και να δημιουργήσουν νέα υπεραξία. Η μετάβαση σε μια πιο κυκλική οικονομία απαιτεί αλλαγές σε όλο το εύρος των παραγωγικών διαδικασιών, από τον αρχικό σχεδιασμό των προϊόντων έως τα νέα επιχειρηματικά μοντέλα και τα μοντέλα της αγοράς, από νέους τρόπους μετατροπής των αποβλήτων σε αγαθά και πόρους έως τους νέους τρόπους καταναλωτικής συμπεριφοράς. Αυτό συνεπάγεται πλήρη συστημική αλλαγή και ανάπτυξη καινοτομιών όχι μόνο τεχνολογικές, αλλά καινοτομιών στην διοίκηση, την κοινωνία, τις μεθόδους χρηματοδότησης και την πολιτική. Η σημαντικότερη όμως προκειμένου να μπορεί να υλοποιηθεί είναι η αλλαγή του καθημερινού τρόπου ζωής. Η αλλαγή των ίδιων των κοινωνικών αυτοματισμών και της συλλογικής παιδείας. Η κοινωνία πρέπει να σέβεται τα προϊόντα και να συμβάλει στη ανακύκλωση τους. Φυσικά σε μια κυκλική οικονομία, θα εξακολουθήσουν να υπάρχουν στοιχεία γραμμικότητας, καθώς πάντοτε απαιτούνται πρώτες ύλες και πάντοτε θα υπάρχουν υπολειμματικά απόβλητα. Τα απορρίμματα δεν οφείλουν να αντιμετωπίζονται με καχυποψία, ως ένα αναγκαίο κακό, αλλά ως ένα φυσικό αποτέλεσμα της ανθρώπινης δραστηριότητας. Όσο αναγκαία και απαραίτητη είναι η εργασία για τον αστικό πληθυσμό άλλο τόσο είναι αναγκαία και απαραίτητη η ορθολογική διαχείριση των αστικών απορριμμάτων (ΑΣΑ) στην κοινωνία. Με την παρούσα εργασία αποδεικνύεται ότι η ορθολογική, αειφορική διαχείριση των αστικών απορριμμάτων μπορεί να τα μετατρέψει από κάτι απεχθές και ανεπιθύμητο σε κάτι απόλυτα φυσικό, ακόμα και σε ένα κοινωνικό Δημόσιο Αγαθό. Τα απορρίμματα πέραν από την όποια οικονομική τους διαχείριση επηρεάζουν την ίδια την διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος. Η κυκλική οικονομία δεν παράγει απόβλητα διότι τα απορρίμματα αντιμετωπίζονται ως Δημόσια Αγαθά. Το ερώτημα που προκύπτει είναι σαφές: Τα Αστικά Απορρίμματα μπορούν να είναι Δημόσιο Αγαθό; Η προσέγγιση του ερωτήματος γίνεται αρχικά μέσα από τον ίδιο τον

ορι-σμό του Δημόσιου Αγαθού και τις οικονομικές ιδιότητες που πρέπει να διαθέτει ένα αγαθό για να είναι δημόσιο και πως πρέπει να επιλέγεται ο τρόπος της διάθεσης του. Για να επιτευχθεί η σύγκριση των Αστικών Απορριμμάτων με ένα αμιγώς Δημόσιο Αγαθό παρουσιάστηκε η περίπτωση του νερού. Στην συνέχεια προσεγγίζεται πολιτικά και θεσμικά μέσα από την διεθνή εμπειρία στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής αλλά και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Στο δεύτερο μέρος προσεγγίζουμε το ερώτημα μέσα από την Ελληνική πραγματικότητα και τα στοιχεία από την πιλοτική έρευνα που διεξήχθη στον Δήμο Αμαρουσίου. Η απάντηση στο ερώτημα δόθηκε με τρεις διαφορετικούς τρόπους: α) θεωρητική προσέγγιση: με βάση τις οικονομικές «ιδιότητες» των αστικών απορριμμάτων, β) οικονομική προσέγγιση: με άξονα την «κυκλική» οικονομία και τα στοιχεία τις πιλοτικής έρευνας και γ) πρακτική προσέγγιση: μέσα από την συσχετισμένη θεώρηση με ένα δημόσιο αγαθό το νερό. Η απάντηση είναι ξεκάθαρη: υπό προϋποθέσεις τα Αστικά Απορρίμματα είναι δημόσιο αγαθό και αποδείχθηκε και με τους τρεις προσεγγίσεις Το θέμα που μένει να ερευνηθεί είναι με ποιούς τρόπους πρέπει να εκμεταλλευτούμε τα Αστικά Απορρίμματα ως Δημόσια Αγαθά ποιες καινοτομίες πρέπει να αναπτύξουμε σε όλα τα επίπεδα τεχνολογικά, οικονομικά, κοινωνικά πολιτικά και θεσμικά προκειμένου να πετύχουμε μια κυκλική οικονομία που επιφέρει ένα νέο τρόπο ζωής.

ΑΔΑΜΑΝΤΙΑ ΧΕΛΙΩΤΗ

Μορφές τέχνης στο δημόσιο χώρο / εικαστικές παρεμβάσεις στην πόλη της Αθήνας

Επίβλεψη: Κωνσταντίνα Βαϊού

Η τέχνη ως μέσο έκφρασης και εξωτερίκευσης συναισθημάτων και σκέψεων μπορεί να αποτελέσει εφαλτήριο στην αναβάθμιση των δημόσιων χώρων και των αστικών υπαίθριων χώρων στις σύγχρονες πόλεις, να προσδώσει ταυτότητα και χαρακτήρα. Το ερώτημα που γεννιάται έγκειται στο πώς η τέχνη αλληλοεπιδρά με τους δημόσιους χώρους, την πόλη και κατ' επέκταση τον άνθρωπο. Με τον όρο Δημόσια Τέχνη [public art] εννοούμε την τέχνη που εκτίθεται στον δημόσιο χώρο όχι ως μνημείο αλλά ως οργανικό στοιχείο της καθημερινότητας, ως μέσο αναβάθμισης του αστικού περιβάλλοντος. Αποτελεί μία πολιτική πράξη, και αυτό γιατί, ενεργοποιεί το κοινό, προτείνοντας μια νέα μορφή επικοινωνίας και συμμετοχής, δηλαδή μία αυξημένη συλλογικότητα. Η δημόσια τέχνη είναι μία πολιτική δέσμευση ενάντια στην εξατομίκευση, την περιχαράκωση, τον κοινωνικό αποκλεισμό. Μας δίνει ισχυρά ερεθίσματα για να ανακαλύψουμε ξανά και να φανταστούμε την πόλη μας, άρα και τη ζωή μας. Στις μέρες μας, ο δημόσιος βίος και η δημόσια κίνηση [ατόμων και αγαθών] διαδραματίζονται ολοένα και λιγότερο στους δημόσιους χώρους. Η δημόσια ζωή σχολιάζεται περισσότερο στον ημερήσιο τύπο, στα μέσα μαζικής επικοινωνίας και δεν βιώνεται στους αστικούς υπαίθριους χώρους της πόλης [Camillo Sitte¹]. Στην Ελλάδα το κοινωνικό περιβάλλον υποφέρει και υποφέρει κυρίως από την έλλειψη συμμετοχής και δημιουργικότητας. Μέσα στη πόλη μας είμαστε περαστικοί, θεατές, επιβάτες, θαμώνες, καταναλωτές, όμως δεν είμαστε ενεργοί πολίτες [Δασκαλόπουλος Δ., 2014]. Τα άτομα κυριαρχούνται από το αίσθημα του φόβου και της ανασφάλειας – εξαιτίας της πολυεπίπεδης κρίσης - και έτσι υποχωρούν και κλείνονται στα κτίρια. Το ίδιο συμβαίνει και με έργα τέχνης, τα οποία μετακομίζουν όλο και περισσότερο από τους δρόμους, τις πλατείες, τα πάρκα, στις αίθουσες τέχνης των μουσείων, και ομοίως εξαφανίζεται όλο και περισσότερο η καλλιτεχνική κίνηση εντός των δημοσίων χώρων. Η συνύπαρξη τέχνης και δημοσίου χώρου θα προσφέρει έναν «ανοιχτό διάλογο» μεταξύ του θεατή/πολίτη και της πόλης. Η αποτύπωση μιας αισθητικής πολυφωνίας που απηχεί τις μορφές και την περιπέτεια της σύγχρονης τέχνης σήμερα είναι αδιαπραγμάτευτη αρχή, σε σχέση και αντιδιαστολή με υπάρχουσες, αισθητικά μονότροπες παρεμβάσεις [π.χ. προτομές, αγάλματα]. Η τέχνη που είναι δημόσια προϋποθέτει συμμετοχή, έκδοση, προβολή και παρουσίαση θεατή, ενώ ταυτόχρονα έχει την ιδιότητα να αφαιρεί το στοιχείο του εκφοβισμού από τον θεατή. Έτσι

αναπτύσσεται ο δημόσιος διάλογος —ως νέα μορφή επικοινωνίας— μεταξύ του έργου που βρίσκεται στον δημόσιο χώρο και του θεατή/περιηγητή. Σαν κίνηση, αποτελεί μία γεννήτρια σκέψεων και συναισθημάτων για το κοινό, ενεργοποιώντας τη σύνθεση, την ανάλυση ή και τη διάλυση, μέσω της ματιάς και του τρόπου δράσης κάθε καλλιτέχνη, που εφευρίσκει μέσα από την επέμβασή του στο δημόσιο χώρο και την παρεμβατική παρουσία του έργου του τέχνης μέσα στο αστικό περιβάλλον, μία ευκαιρία να σπάσει την δημόσια σιωπή και να προκαλέσει δημόσιο διάλογο, διαφωνίες και συζήτηση [Κεσανίδου Μ., 2008]. Οι καλλιτεχνικές παρεμβάσεις σε χώρους με δημόσιο χαρακτήρα [πλατείες, πάρκα, πεζοδρόμια, κενές όψεις κτιρίων] έχουν σκοπό να οικειοποιηθούν τον θεσμοθετημένο δημόσιο χώρο της πόλης, να τον ανακτήσουν, μέσα από μία συζήτηση με τον πολίτη, να τον κατοικήσουν, είτε αυθαίρετα, είτε με κοινή συναίνεση ως δικό τους χώρο, ως χώρο των πολιτών, ως χώρο του «εμείς» και να εγγράψουν μορφές επικοινωνίας, δημιουργικότητας ή στην καλύτερη περίπτωση τέχνης στη βιωμένη καθημερινή εμπειρία [Χαρβαλιάς Γ., 20142]. Στη παρούσα εργασία, θα διερευνηθεί το ζήτημα της τέχνης και των εκφάνσεών της, κυρίως της «Τέχνης του Δρόμου», στον αστικό υπαίθριο χώρο [πάρκα, πλατείες, δημόσιοι χώροι, πεζοδρόμια]. Θα αναζητηθούν τα μέσα και οι τρόποι με τους οποίους η τέχνη και οι εικαστικές παρεμβάσεις, μπορούν να αποτελέσουν ένα εργαλείο αστικού σχεδιασμού και να συμβάλουν στην εικόνα και τη μορφή των αστικών υπαίθριων χώρων και των δημοσίων χώρων. Χωρική αναφορά θα αποτελέσει η πόλη της Αθήνας και το πολυσύνθετο αστικό της τοπίο, με έμφαση σε σημεία/περιοχές όπου υλοποιήθηκε το πρόγραμμα του ΥΠΕΚΑ «Αθήνα-Αττική 2014, Εικαστικές Παρεμβάσεις στον Δημόσιο Χώρο – Ζωγραφική επί των τυφλών όψεων των κτιρίων της Αθήνας»._ Λέξεις κλειδί | αστικός υπαίθριος χώρος, τέχνη, δημόσια τέχνη, «Τέχνη του Δρόμου», εικαστικές παρεμβάσεις, δημόσιος χώρος, Αθήνα

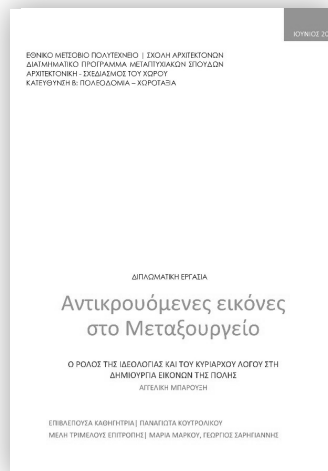

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΠΑΡΟΥΞΗ

Αντικρουόμενες εικόνες στο Μεταξουργείο. Ο ρόλος της ιδεολογίας και του κυρίαρχου λόγου στη δημιουργία εικόνων της πόλης

Επίβλεψη: Παναγιώτα Κουτρολίκου

Αυτή η διπλωματική εργασία καταπιάνεται με θεματικές που έχουν να κάνουν με τη δημιουργία εικόνων, τη λειτουργία της ιδεολογίας –κυρίαρχης και μη–, τη χρήση του λόγου και το χώρο της πόλης. Διερευνώνται οι μηχανισμοί, είτε αυτοί είναι ορατοί είτε όχι, που αξιοποιούν οι παραπάνω θεματικές, καθώς και οι μεταξύ τους σχέσεις. Η εικόνα της πόλης είναι μια σύνθεση ερεθισμάτων που ο καθένας αντιλαμβάνεται και επεξεργάζεται ατομικά, ανάλογα με το βαθμό που ενσωματώνει τη μια ή την άλλη ιδεολογία. Η κάθε ιδεολογία με τη σειρά της χρησιμοποιεί συγκεκριμένες μεθόδους και μέσα, στην προσπάθειά της να επηρεάσει όσο το δυνατόν μεγαλύτερο κοινωνικό δυναμικό. Ο λόγος που διαρθρώνει ο φορέας της κάθε ιδεολογίας παίζει πολύ κομβικό ρόλο στη διαμόρφωση μιας εικόνας στην αντίληψη του δέκτη. Έτσι μπορεί κανείς να πει ότι, η εικόνα που έχει κανείς για ένα χώρο, είναι η διαμόρφωση της αντίληψης μέσα από πληροφορίες που διηθίζονται από πληθώρα ιδεολογικών φίλτρων του κάθε ατόμου. Το Μεταξουργείο είναι μια περιοχή που όλα τα παραπάνω βρίσκουν εφαρμογή, συνθέτοντας εικόνες αντιφατικής μεταξύ τους φύσης. Οι παράγοντες σύνθεσης αυτών των εικόνων βρίσκουν έδαφος στις μεταλληγές που έχει υποστεί η φυσιογνωμία της περιοχής με την πάροδο των χρόνων. Το Μεταξουργείο έχει επιλεγεί ως περιοχή μελέτης, όχι ως δείγμα που μπορεί να γενικευτεί σε κάθε περίπτωση, αλλά ως γειτονιά με πληθώρα διαφορετικών χαρακτηριστικών και έντονο το στοιχείο προσπάθειας επιβολής μιας συγκεκριμένης εικόνας. Τα ΜΜΕ στην πλειοψηφία τους, ως βασικός ιδεολογικός μηχανισμός του κράτους, αναλαμβάνουν το κομμάτι διάδοσης πληροφοριών που βοηθούν σε μεγάλο ποσοστό στην καθιέρωση της επιδιωκόμενης εικόνας για το Μεταξουργείο. Παρόλα αυτά, δεν είναι ο μοναδικός παράγοντας επίδρασης στην περιοχή, άρα δεν εξαρτάται μόνο από αυτόν η εικόνα της. Η διαμόρφωση των εικόνων είναι αποτέλεσμα της σύγκρουσης των κοινωνικών ομάδων και αυτό είναι μια κατάσταση μεταβλητή στο πέρασμα του χρόνου.

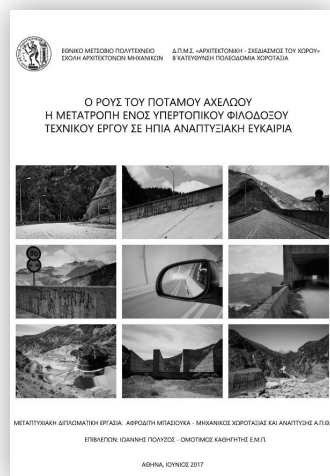

ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΜΠΑΣΙΟΥΚΑ

Ο ρους του ποταμού Αχελώου. Η μετατροπή ενός υπερτοπικού φιλόδοξου τεχνικού έργου σε ήπια αναπτυξιακή ευκαιρία

Επίβλεψη: Ιωάννης Πολύζος

Η παρούσα εργασία αφορά την εξέταση της πορείας κατασκευής του Φράγματος της Μεσοχώρας και των λοιπών έργων της εκτροπής του ποταμού Αχελώου προς το θεσσαλικό κάμπο και πως μπορεί να μετατραπεί ένα υπερτοπικό φιλόδοξο έργο σε ήπια αναπτυξιακή ευκαιρία

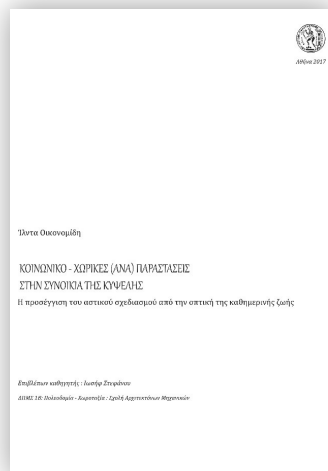

ΙΑΝΣΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ

Κοινωνικό-χωρικές (ανα) παραστάσεις στην συνοικία της Κυψέλης. Η προσέγγιση του αστικού σχεδιασμού από την οπτική της καθημερινής ζωής

Επίβλεψη: Ιωσήφ Στεφάνου

Η παρούσα εργασία ευελπιστεί να αποτυπώσει τον αστικό μύθο μιας συνοικίας της Αθήνας, μέσα από τις αλληλεπλήρηδες μεταλλαγές και ανασυγκροτήσεις που έχει υποστεί η τοπική κοινωνία και ο φυσικός της χώρος. Οι κατευθύνσεις της διερεύνησης αρθρώνονται γύρω από τις έννοιες και τα φαινόμενα των οπτικών που επικρατούν για τον χώρο και των μορφών οικειοποίησής του. Οι οπτικές του χώρου, σχετίζονται άμεσα με την αντίληψη και δράση των ατόμων σε αυτόν περιγράφουν τη σημασία που ο χώρος αποκτά μέσω των καθημερινών πρακτικών και των βιωμάτων. Η οικειοποίηση του χώρου, από την άληη, είναι ένα ζήτημα που αφορά την αλληλεπίδραση μεταξύ κοινωνικών ομάδων σε δεδομένες συνθήκες συνύπαρξης και ξεδιπλώνει τις προθέσεις ενσωμάτωσης στις τοπικές κοινωνικές δομές. Οι μορφές δράσης στον χώρο, συναρτώνται με τις συνθήκες κατοίκησης και συμβίωσης, καθώς και με γενικότερα πολιτισμικά στερεότυπα που χαρακτηρίζουν μια κοινωνία. Πρόκειται για τους ποικίλους τρόπους με τους οποίους οι κάτοικοι αντιλαμβάνονται, αφομοιώνουν και ανασυντάσσουν τις σχέσεις που αναπτύσσουν μεταξύ τους και με τον χώρο σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο αστικό τοπίο, όπου οι σχέσεις κυριαρχίας που τον αντιπροσωπεύουν υστερούν σε πρακτικές ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής. Γύρω από αυτά τα δύο πεδία θα αναπτυχθούν και οι βασικές υποθέσεις εργασίας και προβληματισμοί, σε μια προσπάθεια εντοπισμού αναλογιών και συσχετισμών μεταξύ τους, ώστε να αποτυπωθεί μια ολοκληρωμένη εικόνα της υφιστάμενης κατάστασης στην περιοχή μελέτης. Ως διερευνητικό πεδίο επιλέγεται η γειτονιά, καθώς διαθέτει ανθρώπινη κλίμακα, μνήμη, συλλογικότητα, όλα αυτά τα στοιχεία δηλαδή που χαρακτηρίζουν μια κοινότητα.

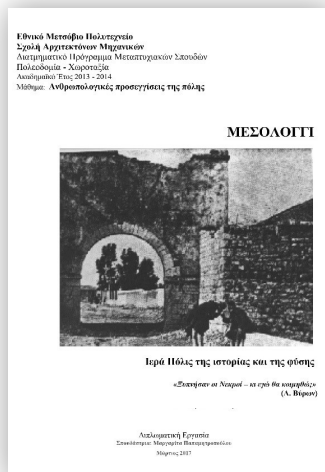

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΠΑΠΑΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ Μεσολόγγι, Ιερά Πόλις της ιστορίας και της φύσης

Επίβλεψη: Ιωσήφ Στεφάνου

Η παρούσα εργασία εξετάζει την Ιερά Πόλη του Μεσολογγίου ως έναν τόπο με τη φυσιογνωμία του και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, τον πλούσιο Μύθο και τον πυκνό Λόγο του, που συνδέονται με την ιστορικότητα της ευρύτερης περιοχής της Αιτωλοακαρνανίας, με τους αγώνες της πόλης πριν και κατά την περίοδο της Ελληνικής Επανάστασης, με τη μεγάλη θυσία και το έπος της Εξόδου, αλλά και με την πορεία της στους νεότερους χρόνους μέχρι τις μέρες μας. Το Μεσολόγγι εμφανίστηκε στην ιστορία τον 16ο αιώνα, στη λιμνοθάλασσα που δημιουργούν οι εκβολές των ποταμών Αχελώου και Εύηνου στη Ν-Δ. Στερεά Ελλάδα, ανάμεσα σε αρχαίες ιστορικές πόλεις της Αιτωλίας. Προεπαναστατικά, αξιοποιώντας τον πλούτο της περιοχής, από μια μικρή κοινωνία ψαράδων, εξελίχθηκε σε ναυτική δύναμη η οποία έφθασε (18ος αιώνας) να ανταγωνίζεται και αυτή τη Βενετία. Υπήρξε, παρά τη φυσική ιδιομορφία του, ο πρώτος ιστορικός λιμένας της Νεώτερης Ελλάδος. Καταστράφηκε ολοσχερώς μετά την εξέγερση του 1769-70 (Ορλωφικά), αλλά ανέκαμψε, χωρίς να φθάσει ξανά στην παλιά ναυτική του ισχύ. Στην Επανάσταση, το Μεσολόγγι γίνεται το κέντρο του αγώνα στη Δυτική Ελλάδα και της δράσης μεγάλου αριθμού φιλελλήνων, από τους 1.200 που ήλθαν και πολέμησαν για την ελληνική ανεξαρτησία και για τα ανθρώπινα δικαιώματα γενικότερα.

Ο Μάρκος Μπότσαρης, η εμβληματική μορφή του Λόρδου Μπάυρον και ο Ελβετός Ιάκωβος Μάγερ συνδέθηκαν περισσότερο από κάθε άλλον με την ιστορία, τον αγώνα και την αυτοθυσία του Μεσολογγίου, η οποία και οδήγησε, μέσω της παγκόσμιας ευαισθητοποίησης για το ελληνικό ζήτημα, στη δημιουργία του Ανεξάρτητου Ελληνικού Κράτους. Τα ιστορικά γεγονότα, η λαϊκή παράδοση και το περιβάλλον αποτέλεσαν την ταυτότητα της Ιερής Πόλης, στην οποία διατηρείται πάντα, μέσα από τα μνημεία της, την ανθρώπινη εργασία και την πολιτιστική δημιουργία, η ιστορική μνήμη που συνδέει το παρελθόν με το παρόν και το παρόν με το μέλλον. Οι συνθήκες και απαιτήσεις του αγώνα έχουν αποτυπωθεί στη διαμόρφωση της πόλης. Κυρίαρχα στοιχεία αναδείχθηκαν η οχύρωση, οι εκκλησίες και, αργότερα, ο Κήπος των Ηρώων. Τα σχέδια πόλης, στην εξέλιξή τους, σεβάστηκαν την παλιά παραδοσιακή ρυμοτομία και οργάνωσαν την οικοδομήσιμη γη με επεκτάσεις περιμετρικά προς το θαλάσσιο μέτωπο, καθώς και έξω από το τείχος, με γεωμετρικά σχήματα. Παραταύτα, το ιστορικό κέντρο δέχθηκε σοβαρή πίεση και έχει υποστεί αλλοιώσεις, παρότι έχουν γίνει και πολλές παρεμβάσεις αποκατάστασης. Περνώντας από διά-

φορες μορφές οργάνωσης (μισθωτή, συνεργατική, οικογενειακή, εργολαβική κλπ), η εργασία και η καθημερινή ζωή, κυρίως γύρω από την αλιεία και τη θάλασσα, οι εργασιακές και κοινωνικές διεκδικήσεις, μεταπολεμικά η συνεταιριστική οργάνωση, καθώς και ο αναγκαίος τεχνικός εκσυγχρονισμός, εξελίχθηκαν γενικά μέσα σε πνεύμα προσαρμογής στο ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον. Ο τοπικός πολιτισμός στηρίχθηκε στην εργασία, την οικογένεια, τη θρησκευτική παράδοση, τα πανηγύρια, τους χορούς, τα τοπικά προϊόντα και εδέσματα κλπ. Το Εθνικό Πάρκο, οι λιμνοθάλασσες και οι αλυκές, τα Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους, οι εκβολές του Αχελώου και του Εύνου, οι λουρονησίδες και άλλα μικρά νησιά είναι περιοχές προστασίας της φύσης. Η δραστηριότητα του Φορέα Διαχείρισης είναι σημαντική, αλλά η έκδοση Π.Δ. και η κατάρτιση σχεδίου διαχείρισης είναι ακόμα σε εκκρεμότητα. Κυρίαρχα στοιχεία του τοπίου της πόλης είναι η λιμνοθάλασσα, ο ιστορικός Ζυγός (Αράκυνθος), ο εντυπωσιακός ορεινός όγκος Βαράσσοβα αλλά και τα παραδοσιακά κτίρια και σύνολα της πόλης. Το τοπίο ζωντανεύει από τους πληθυσμούς και την ποικιλία των πουλιών, τα ακούσματα, τις μυρωδιές, την επαφή με τον αέρα και την υγρασία. Από την εποχή της Παλαμαϊκής Σχολής, στο Μεσολόγγι προάγονται πάντα η πνευματική και πολιτιστική δημιουργία και οι τέχνες. Εξάλλου, η πόλη ανέδειξε πέντε πρωθυπουργούς του νεότερου κράτους, και πολλούς άλλους πνευματικούς ανθρώπους με κορυφαίο τον Κ. Παλαμα. Η ιστορία του, τα πολιτιστικά του αποθέματα, το φυσικό περιβάλλον, η θέση του στη Δυτική Ελλάδα και ο άνθρωπος παράγων είναι αναπτυξιακά πλεονεκτήματα, που μπορούν να στηρίξουν, για το Μεσολόγγι και τον ευρύτερο χώρο, ποιοτικές παραγωγικές δραστηριότητες στον πρωτογενή τομέα αλλά και να αναδείξουν την περιοχή αυτή σε πόλο ανάπτυξης ποιοτικού εναλλακτικού τουρισμού. Το Μεσολόγγι είναι ένας τόπος προσκυνήματος. Η αποκατάσταση και η διατήρηση της φυσιογνωμίας της ιστορικής πόλης και η ένταξή της στα μνημεία της UNESCO μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά προς το σκοπό αυτό.

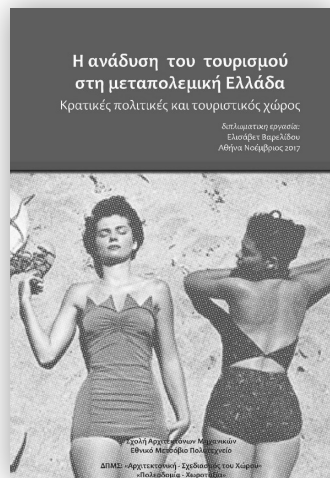
ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΒΑΡΕΛΙΔΟΥ

Η ανάπτυξη του τουρισμού στη μεταπολεμική Ελλάδα.

Κρατικές πολιτικές και τουριστικός χώρος

Επίβλεψη: Παναγιώτα Κουτρολίκου

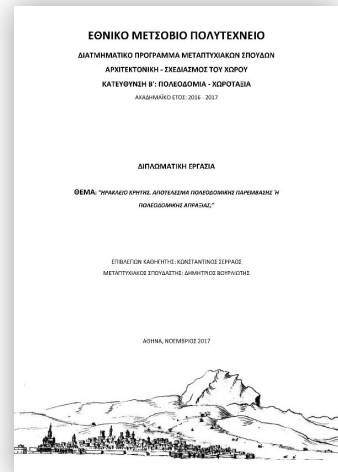
Η παρούσα διπλωματική εργασία αφορά στην ανάπτυξη του τουρισμού στην Ελλάδα στις καθοριστικές για το φαινόμενο δεκαετίες 1950 και 1960 και στη συγκρότηση του τουριστικού χώρου μέσα από το έργο του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού. Εξετάζονται αρχικά τα ιστορικά και κοινωνιολογικά χαρακτηριστικά που εγγράφηκαν στο φαινόμενο μεταπολεμικά, καθώς αυτό παγιώνεται ως μια καταναλωτική πρακτική της μεσαίας τάξης και διαφοροποιείται από το «ταξίδι» με την προγενέστερη μορφή του. Στη συνέχεια αναλύεται το ιδιαίτερο κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο της μεταπολεμικής Ελλάδας και οι συζητήσεις για την ανάπτυξη και τον τουρισμό σε ένα ιδιαίτερα φορτισμένο και διχασμένο πολιτικό κλίμα μεταξύ Δεξιάς και Αριστεράς και με διαρκώς παρούσα την εμπλοκή της Αμερικανικής υπερδύναμης. Με τα κονδύλια του Μάρσαλ να παίζουν αποφασιστικό ρόλο, ο ΕΟΤ αναλαμβάνει τη συγκρότηση του τουριστικού χώρου μέσα από ένα πρόγραμμα επενδύσεων που περιλαμβάνει την κατασκευή των υποδομών αλλά και της τουριστικής εικόνας στηριζόμενη κυρίως πάνω στο δίπολο «Αρχαιότητες» και «Ήλιος και Θάλασσα». Μέσω της επισκόπησης της συγκεκριμένης περιόδου επιχειρούμε τη διερεύνηση διαφόρων πλευρών του φαινομένου που παραμένουν ενεργές μέχρι σήμερα. Η κατανόηση της παραγωγής του τουριστικού χώρου ως αποτέλεσμα πολυπαραγοντικών διαδικασιών και αντιτιθέμενων τάσεων είναι κρίσιμη για την προσέγγιση ενός φαινομένου που και στη σημερινή περίοδο κρίσης απασχολεί έντονα τις συζητήσεις για την ανάπτυξη.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΟΥΡΛΙΩΤΗΣ
**Ηράκλειο Κρήτης. Αποτέλεσμα πολεοδομικής παρέμβασης
ή πολεοδομικής απραξίας;**
Επίβλεψη: Κωνσταντίνος Σεργιάος

Ηράκλειο Κρήτης, μία σύγχρονη Ελληνική μεγαλούπολη γεμάτη αντιθέσεις. Αλληλουχία και ισορροπία πραγμάτων που προέρχονται από τους αιώνες που πέρασαν και δημιουργούν μία πολύπλοκη αλλά μοναδική εικόνα. Είναι τεράστιος ο πλούτος, η ποικιλία των ιχνών που άφησαν οι εναλλασσόμενοι πολιτισμοί των κατακτητών. Ίχνη άλλότε ορατά που στέκονται αμήχανα, δίπλα στις σύγχρονες κατασκευές και άλλότε κρυμμένα ήες και ξεχάστηκαν. Δύσκολα όμως μπορεί να διακρίνει κανείς στην εικόνα αυτή σήμερα την μακράων ιστορία της. Η σύγχρονη ανάπτυξη έχει ανταγωνιστεί και έχει έρθει σε ρήξη με αυτή και οι εκάστοτε πολεοδομικοί σχεδιασμοί λειτούργησαν περισσότερο αποσπασματικά και απρογραμμάτιστα παρά μακρόχρονα και καθολικά απέναντι στα καίρια ζητήματα της πόλης, στην ανάδειξη της πολιτισμικής της ταυτότητας και της σηματοδότησης του μέλλοντός της.

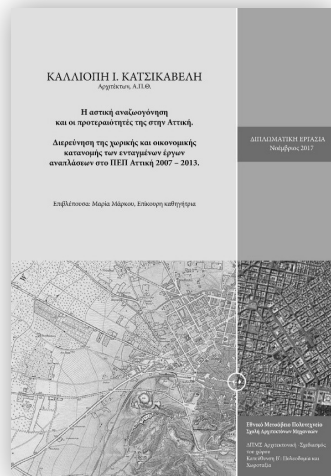

ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΚΑΤΣΙΚΑΒΕΛΗ

Η αστική αναζωογόνηση και οι προτεραιότητές της στην Αττική. Διερεύνηση της χωρικής και οικονομικής κατανομής των ενταγμένων έργων αναπλάσεων στο ΠΕΠ Αττική 2007-2013

Επίβλεψη: Μαρία Μάρκου

Στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι πρωτίστως να διερευνηθεί το χωρικό και οικονομικό αποτύπωμα των παρεμβάσεων των Ευρωπαϊκών Πολιτικών Ανάπτυξης στην Περιφέρεια Αττικής. Να αναδειχθούν οι περιοχές του λεκανοπεδίου, οι οποίες σύμφωνα με τα δεδομένα των προσκλήσεων χαρακτηρίστηκαν επιλέξιμες για την ένταξη έργων αναπλάσεων μέσα από την αναλυτική εξέταση της χωροθέτησης, του είδους και του μεγέθους (οικονομικού και χωρικού) των ενταγμένων έργων του Άξονα Προτεραιότητας 04: Αναζωογόνηση (Regeneration) Αστικών Περιοχών, του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΠΕΠ) Αττικής 2007 - 2013. Να αναδειχθούν, επίσης, και να περιγραφούν οι πιθανές πολιτικές ανάπτυξης που προωθούνται μέσα από τα συγκεκριμένα έργα ανάπλασης.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΚΡΙΚΟΥ

Η διαχείριση του νερού ως στοιχείο αναβάθμισης του αστικού περιβάλλοντος.

Η περίπτωση των ρεμάτων της Αττικής

Επίβλεψη: Κωνσταντίνος Σερράος

Τα ρέματα, οι χείμαρροι, τα ποτάμια ως στοιχεία της φυσικής τοπογραφίας, έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στη χωροθέτηση των πόλεων και έχουν επηρεάσει σημαντικά τη μορφή και την ανάπτυξη τους. Σε κανονικές συνθήκες, οι οικισμοί κατά την συγκρότηση και ανάπτυξη τους, διαμορφώθηκαν κοντά σε σημεία που υπήρχε άφθονο και συνεχές νερό για την ευκολότερη χρήση και μεταφορά του για την καθημερινότητα, καθώς και για τις μετακινήσεις αγαθών και την γεωκτηνοτροφική εργασία. Η σημασία των ρεμάτων στις αστικές περιοχές είναι πολύ μεγάλη καθώς λειτουργούν ως αντιπλημμυρικοί αγωγοί, συμβάλλουν στην οικολογική, λειτουργική και αισθητική αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος, δημιουργούν ευνοϊκές τοποκλιματικές συνθήκες και βελτιώνουν το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων. Ωστόσο η αστική ανάπτυξη που ακολουθήθηκε, από τις αρχές του 20ου αιώνα, είχε καταστροφικές συνέπειες για το φυσικό περιβάλλον. Τότε ξεκίνησε μια διαδικασία κάλυψης των αστικών ρεμάτων. Ανεξαρτήτως αν η ανάπτυξη έγινε βάσει σχεδίου ή όχι η διαχείριση του στοιχείου του νερού περιορίστηκε, στις περισσότερες περιπτώσεις, στην κάλυψη των ρεμάτων χωρίς να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα και είχε ως συνέπεια την καταστροφή της φυσικής τους κατάστασης και του άμεσου περιβάλλοντος τους. Στον ελληνικό χώρο, η ραγδαία αστική επέκταση και η διαχείριση των ρεμάτων στη λογική της υδραυλικής διευθέτησης έχει οδηγήσει σε εκτεταμένη υποβάθμιση και συρρίκνωση του υδρογραφικού δικτύου των πόλεων. Οι λανθασμένες αυτές επιλογές συνέβαλλαν στα περιβαλλοντικά προβλήματα των σύγχρονων πόλεων, στην υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος και στην απαξίωση του δημόσιου υπαίθριου χώρου. Στα πλαίσια της σύγχρονης αντίληψης για την προστασία και αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη, η αποκατάσταση των ρεμάτων προβάλλει ως ένα ιδιαίτερα κρίσιμο ζήτημα του σχεδιασμού και αναδεικνύεται ως μια σημαντική εναλλακτική πολιτική για τη βελτίωση του αστικού τοπίου. Η παρούσα εργασία έχει ως αντικείμενο την ανάδειξη της προβληματικής για τη διαχείριση των αστικών ρεμάτων. Μέσα από τη συγκριτική μελέτη τεσσάρων ρεμάτων της Αθήνας, αναλύεται η πρακτική που έχει ακολουθηθεί μέχρι σήμερα για τη διαχείριση τους, εντοπίζονται οι διαφορετικές ποιότητες κατά μήκος τους και γίνεται μια προσπάθεια να προταθούν κατευθύνσεις για την περαιτέρω διαχείριση τους στο περιβάλλον των πόλεων. Αφορμή για την ανάπτυξη αυτών των προβληματισμών αποτελεί το αυξανόμενο ενδιαφέρον για τα θέματα διαχείρισης της φύσης στον αστικό χώρο και παρεμβάσεις που αποσκοπούν στην περιβαλλοντική αναβάθμιση του αστικού ιστού.

ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΜΠΟΥΚΟΥΡΑΣ

Τουρισμός και αστικός χώρος. Η Ρώμη του Grand Tour ως αρχέτυπο της Πόλης - Προορισμού στην ανάδυση της Νεωτερικότητας

Επίβλεψη: Ελένη Χανιώτου

Η μορφή της πόλης προκύπτει, ως πεδίο τριβής, συμπλοκής και αλληλεπικάλυψης του δημόσιου και ιδιωτικού, ως αντανάκλαση των κοινωνικών, οικονομικών, πολιτισμικών και τεχνολογικών αλληλαγών. Ομοίως, οι αστικές λειτουργίες και χρήσεις μεταλλάσσονται στην εξέλιξη του χρόνου και προσαρμόζονται σε διαφορετικά ιστορικά πλαίσια. Οι μεταβολές των παραγωγικών και καταναλωτικών προτύπων επιδρούν στην διάρθρωση της πόλης εξίσου ως προς τις δομές της, καθώς και στην εικόνα και την αναπαράσταση του αστικού τοπίου. Ως χαρακτηριστική «μεταβολή», ο ελεύθερος χρόνος με τη σύγχρονη μορφή του, προκύπτει ως διακριτή εννοιολογικά οντότητα κατά τους νεωτερικούς χρόνους, ως ο χρόνος που απομένει μετά την αφαίρεση του «ορισμένου χρόνου εργασίας», ή ως το πλεονάσμα χρόνου το οποίο καταναλώνεται με υψηλούς βαθμούς ελευθερίας επιλογών. Λειτουργίες που πηγάζουν από τον Ελεύθερο χρόνο, όπως ο Τουρισμός, εμφανίζονται αρχικά σε υψηλές-κοινωνικές τάξεις οι οποίες έχουν την δυνατότητα (χρονική και οικονομική) να τον πραγματοποιήσουν και αργότερα διαχέεται σε ευρύτερες μάζες. Η πόλη ως υποδοχέας κατανάλωσης του πλεονάσματος χρόνου –και πολύ περισσότερο ως αυτόνομος τουριστικός προορισμός στη συνέχεια–, εξελίσσεται παράλληλα ώστε να φιλοξενήσει, αξιοποιήσει και εκμεταλλευτεί τις παραπάνω δυναμικές. Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι η ιστορική ψηλάφηση των σημείων όπου οι παραπάνω μεταβολές γίνονται πρώτα εμφανείς. Συγκεκριμένα, η έρευνα εστιάζει στην Ρώμη του Grand Tour στην ανάδυση των νεωτερικών χρόνων και εξετάζει τις συνδέσεις του Τουρισμού με την Αστική Μορφή στο χώρο και χρόνο γέννησής του φαινομένου.

Τουρισμός και Αστικός Χώρος

Η Ρώμη του Grand Tour ως Αρχέτυπο της Πόλης- Προορισμού στην Ανάδυση της Νεωτερικότητας

Διπλωματική Εργασία
ΔΠΜΣ «Αρχιτεκτονική- Σχεδιασμός του Χώρου»
Κατεύθυνση Β, «Πολιοδορία-Χωροταξία»

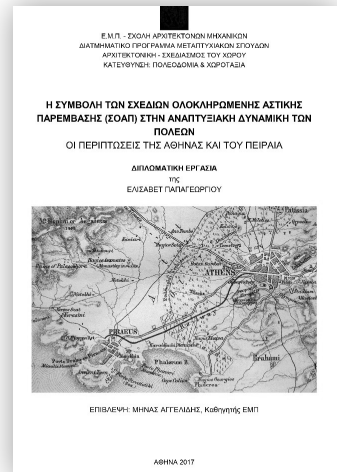
Μαύκουρας Ευστάθιος
Αρχιτέκτον Μηχανικός

ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Η συμβολή των σχεδίων ολοκληρωμένης αστικής παρέμβασης (ΣΟΑΠ) στην αναπτυξιακή δυναμική των πόλεων. Οι περιπτώσεις της Αθήνας και του Πειραιά Επίβλεψη: Μηνάς Αγγελίδης

Οι πόλεις, ιδιαίτερα τα μητροπολιτικά κέντρα, εξαιτίας των έντονων κοινωνικών, οικονομικών και χωρικών μετασχηματισμών που βιώνουν, λόγω της συγκυρίας της κρίσης, χρειάζονται μία ολοκληρωμένη προσέγγιση, που θα αντιμετωπίσει τα προβλήματα και θα εξασφαλίζει τις απαραίτητες συνέργειες και συντονισμό μεταξύ των φορέων που δραστηριοποιούνται σε αυτές. Τα Σχέδια Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων (ΣΟΑΠ) που προβλέπονται στο άρθρο 12 του Ν.2742/1999 (ΦΕΚ 207 Α) για το «Χωροταξικό σχεδιασμό και αειφόρο ανάπτυξη», λόγω του ολοκληρωμένου, πολυθεματικού και πολυτομεακού τους χαρακτήρα τους, συνιστούν το διαθέσιμο πολεοδομικό εργαλείο του χωρικού σχεδιασμού της χώρας μας για την αντιμετώπιση του φαινομένου της υποβάθμισης που χαρακτηρίζει τις σύγχρονες πόλεις. Στην Ευρώπη, ήδη από το 1990, συγκροτούνται σύγχρονες χωροταξικές κατευθύνσεις και δράσεις που αποσκοπούν στη στήριξη ολοκληρωμένων παρεμβάσεων αστικής ανάπτυξης πόλεων που βρίσκονται σε κρίση, συμβάλλοντας παράλληλα και στην υλοποίηση της στρατηγικής Ευρώπη 2020 για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Στο πλαίσιο αυτό, η εργασία θα διερευνήσει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των Σχεδίων Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων για το κέντρο της Αθήνας και του Πειραιά, σε σχέση με τις προτεραιότητες της στρατηγικής για αειφόρο, χωρική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, λαμβάνοντας υπόψη και τις κατευθύνσεις του Εθνικού και Περιφερειακού χωροταξικού σχεδιασμού και του νέου Ρυθμιστικού Σχεδίου για την Αθήνα - Αττική.

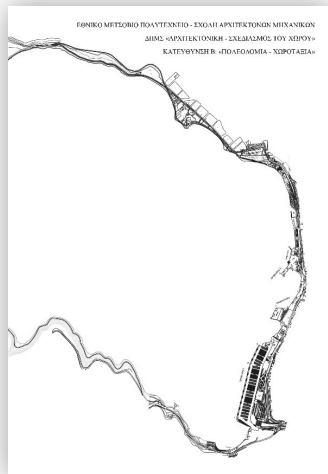
ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΠΙΤΟΥΛΗ

Διαχείριση και Σχεδιασμός παράκτιου χώρου σε πόλεις-λιμάνια.

Η περίπτωση της Ηγουμενίτσας

Επίβλεψη: Παναγιώτα Θεοδωρά

Η παρούσα διπλωματική εργασία έχει ως αντικείμενο τη διερεύνηση ζητημάτων διαχείρισης και σχεδιασμού των παράκτιων αστικών μετώπων, και συγκεκριμένα αυτών που βρίσκονται σε πόλεις-λιμάνια. Το αυξημένο ενδιαφέρον που συγκεντρώνει ο παράκτιος χώρος, από πλήθος εμπλεκόμενων ιδιωτών και φορέων διαχείρισης, σε συνδυασμό με τον κατακερματισμό των αρμοδιοτήτων αλληλά και του σχεδιασμού, προσδίδει ιδιαίτερη πολυπλοκότητα στις παράκτιες αστικές περιοχές. Για τις πόλεις-λιμάνια, η πολυπλοκότητα αυτή ενισχύεται από την ύπαρξη και λειτουργία του λιμένα. Η διαχείριση λοιπόν, των παράκτιων αστικών μετώπων σε πόλεις-λιμάνια, αποτελεί μεγάλη πρόκληση ειδικά στις μέρες μας όπου παρατηρούνται σημαντικές αλλαγές στη δομή, στη λειτουργία, στη διοίκηση καθώς και στον αναπτυξιακό ρόλο των λιμανιών. Σκοπό της παρούσας διπλωματικής αποτελεί η αναζήτηση μεθοδολογικής προσέγγισης για την εκπόνηση και αξιολόγηση προτάσεων διαχείρισης και σχεδιασμού του αστικού παράκτιου χώρου σε πόλεις λιμάνια, με βασική συνιστώσα τις εμπλεκόμενες ομάδες. Στα πλαίσια της διπλωματικής αυτής, εστιάζουμε σε ζητήματα διαχείρισης και σχεδιασμού του παράκτιου αστικού χώρου της Ηγουμενίτσας, η οποία αφενός αποτελεί μια ιδιαίτερα παραστατική περίπτωση του πως η παρουσία ενός λιμανιού επηρέασε και διαμόρφωσε την ίδια την ιστορία και τη φυσιογνωμία της, και αφετέρου αναδεικνύεται σε δυτική πύλη της χώρας με ρόλο διαπεριφερειακό και διακρατικό. Μελετώντας τον παράκτιο αστικό χώρο της Ηγουμενίτσας, δίνεται ιδιαίτερη σημασία στον προσδιορισμό των εμπλεκόμενων ομάδων, στη συλλογή των απόψεων τους, μέσω έρευνας και στο πεδίο, και στην αποτύπωση των σημείων σύγκλισης και απόκλισης αυτών.

ΜΑΡΙΑ ΣΤΑΜΑΤΟΓΙΑΝΝΗ

**Προσφυγική κρίση και εφήμερες κατοικήσεις προσφύγων –
Αφηγήσεις από το City Plaza Athens**

Επίβλεψη: Παναγιώτα Κουτρολίκου

Αντλώντας από την πρόσφατη προσφυγική συγκυρία, όπως αυτή εμφανίστηκε και εξελίχθηκε στον ελληνικό χώρο κατά τα δύο σχεδόν τελευταία χρόνια, με την παρούσα έρευνα επιχειρώ να συνδυάσω τρεις επιμέρους βασικές θεματικές ενότητες συνυφασμένες με τις έννοιες του «προσφυγικού», της «κατοίκησης» και του «αστικού χώρου». Μέσα από την συστηματική διερεύνηση των θεσμικών και εξωθεσμικών δομών φιλοξενίας που δημιουργήθηκαν για τις ανάγκες των νεοαφικθέντων στην ευρύτερη χωρική κλίμακα της Αττικής, διερωτώμαι για το ρόλο του αστικού σχεδιασμού προς την εξεύρεση της χωρικότητας εκείνης που θεωρείται ιδανική για την κάλυψη του στεγαστικού ζητήματος στην δεδομένη χρονική περίοδο με έναυσμα τους πρόσφυγες, αλλά γενικεύοντας και σε ένα ευρύτερο πλαίσιο παρόμοιων καταστάσεων «κρίσης» και «έκτακτης ανάγκης». Παράλληλα με απασχολεί το είδος των κοινωνικών σχέσεων που παράγονται, των εναλλακτικών προτύπων «κατοίκησης» των ίδιων των προσφύγων αλλά και «συγκατοίκησης» με τους ήδη διαμένοντες στο νέο περιβάλλον εγκατάστασης, που υποστηρίζεται από τη χωρικότητα αυτή. Ως σημείο εκκίνησης για την εμβάθυνση της έρευνας και την απάντηση στα παραπάνω ερωτήματα, επιλέγεται η εστίαση στην κεντρική Αθηναϊκή γειτονιά της Βικτώριας, όπου αναδύεται και μέχρι σήμερα εξακολουθεί να λειτουργεί το κοινωνικό πείραμα «City Plaza– Χώρος Στέγασης Προσφύγων». Μέσα από τις αφηγήσεις και τις «ιστορίες ζωής» των προσφύγων που διαμένουν σε αυτό, εξετάζω τις υλικές και συμβολικές επενδύσεις τους στο χώρο, αρχικά εντός του εγχειρήματος όπου εκτυλίσσεται ένα μεγάλο τμήμα της καθημερινότητάς τους, και στη συνέχεια στο ευρύτερο πλαίσιο της γειτονιάς αλλά και της πόλης εν γένει, μέσω των δικτύων που αναπτύσσουν ατομικά και συλλογικά. Από συγκεκριμένα παραδείγματα που ανέδειξαν οι ίδιοι, εστιάζω στους τρόπους με τους οποίους οικειοποιούνται τον αστικό χώρο, διεκδικούν την ορατότητα και πρόσβαση σε αυτόν, καθώς και το «συνκατοικείν» με τους μόνιμους κατοίκους.

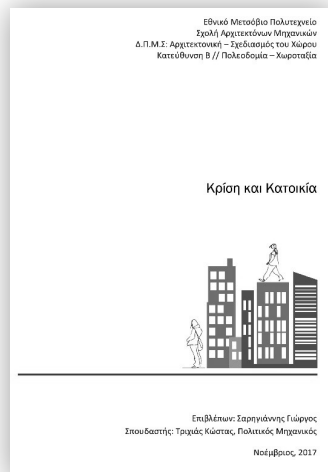

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΡΙΧΙΑΣ

Κρίση και κατοικία

Επίβλεψη: Γεώργιος Σαρηνγιάννης

Η παρούσα διπλωματική εργασία επιδιώκει να σκιαγραφήσει διεθνείς τάσεις γύρω από το σύγχρονο ζήτημα της κατοικίας. Συνδέει την σημερινή όξυνση του ζητήματος της κατοικίας με τις αναδιαρθρώσεις που σφράγισαν την εξέλιξη του σύγχρονου καπιταλιστικού κόσμου τις τελευταίες δεκαετίες. Αναδεικνύει την εμπειρία από την κρίση στην αγορά των ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων στην Αμερική, και περιγράφει ιδιαίτερες πλευρές του ελληνικού μοντέλου πρόσβασης στην κατοικία μέσα από την ιστορική προσέγγιση των διαδικασιών πρόσβασης στην κατοικία στην Ελλάδα (αυθαίρετη δόμηση, αντιπαροχή, στεγαστικός δανεισμός). Παράλληλα, επιχειρείται η αποτύπωση της σημερινής κατάστασης στην Ελλάδα, οι τάσεις που δια-μορφώνονται σε σχέση με την προωθούμενη διαχείριση των κόκκινων δανείων και των πλειστηριασμών, αλλά και κάποιες πρώτες τροχιοδεικτικές βοήθες σε σχέση με την επανιεράρχηση του ζητήματος της κατοικίας και την αναγκαία ανασυγκρότηση των κινήματων πόλης.

ΜΑΡΙΑ ΦΙΛΙΠΠΑ

**Όψεις Χωρικών – Κοινωνικοοικονομικών Μεταηλλαγών και Διαδικασίες Κοινωνικής
Διάρθρωσης στο Μεταβιομηχανικό Malmö (Σουηδία)**

Επίβλεψη: Μαρία Μαντουβάλλου

Τα τελευταία τριάντα χρόνια, οι ραγδαίες εξελίξεις στον τομέα της τεχνολογίας και οι ανατροπές στον παραγωγικό τομέα, συνδέονται άμεσα με φαινόμενα όπως η επαγγελματική ανισότητα, η αύξηση της εξειδικευμένης εργασίας εις βάρος της ανειδίκευτης, αλλά και ο χωρικός διαχωρισμός της εργασίας, καθώς οι τόποι όπου σημειώνεται ανάπτυξη στον τομέα «Research and Development» αποτελούν πόλους έλξης για επαγγέλματα με κοινωνική αναγνώριση και αποδοχή. Από την άλλη, η οικονομική κρίση της τελευταίας δεκαετίας, αλλά και οι μεταναστευτικές ροές που εντείνονται λόγω των εμπόλεμων καταστάσεων, συντείνουν στην άσκηση πολιτικών που συνεπάγονται δραματική αύξηση της ανεργίας και μείωση των ασφαλιστικών μηχανισμών του Κράτους Πρόνοιας, ακόμα και στα κράτη της Βόρειας Ευρώπης. Φαινόμενα διχοτόμησης της κοινωνίας εντοπίζονται και στο σουηδικό χώρο, τη χωρική έκφραση των οποίων αποτελούν οι συγκεντρώσεις μεταναστών και ασθενών κοινωνικοοικονομικά ομάδων στα προάστια των τριών μεγάλων πόλεων της Σουηδίας. Οι σουηδικές πόλεις είναι κατ'εξοχήν χωρικά διαχωρισμένες, σε κατάφωρη αντίθεση με τη διεθνή εικόνα του «Σουηδικού Μοντέλου», ως πολυπολιτισμικό κράτος πρόνοιας, με ίσα δικαιώματα για όλους ζουν εντός των συνόρων του. Στην εργασία αυτή, υποστηρίζεται ότι το «μοντέλο» δεν είναι παρά η «επιγραφή» - σύμβολο, πίσω από την οποία κρύβονται επιτυχώς τα παραπάνω φαινόμενα. Οι διαφορετικές προσεγγίσεις αποσιωπώνται, ενώ το σύμβολο κατασκευάζεται από όσους έχουν τη δύναμη να επιβάλλουν το λόγο τους. Η έρευνά μας εντοπίζεται σε τρία μέρη. Το πρώτο αφορά στα βασικά χαρακτηριστικά που καθιέρωσαν το «Σουηδικό Μοντέλο» και στο μετασχηματισμό τους. Στο δεύτερο επιλέγουμε ως περίπτωση μελέτης την πόλη Malmö, η οποία αποτελεί αντιπροσωπευτικό δείγμα μεταβολής στην παραγωγική διαδικασία, και στο τρίτο μέρος αναφερόμαστε σε συγκεκριμένη περιοχή της πόλης, το Rosegård, για να εντοπίσουμε και να ερμηνεύσουμε φαινόμενα ανισοτήτων. Στόχος είναι η διερεύνηση αντιφάσεων και συσχετισμών μεταξύ οικονομικής ανάκαμψης και υποβάθμισης της ποιότητας ζωής, δύο καταστάσεις που εκτυλίσσονται παράλληλα χρονικά και χωρικά, στην ίδια πόλη.

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΜΗΧΑΝΙΚΗΣ
ΥΠΟΜΕΣ: ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: Β. ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Όψεις Χωρικών – Κοινωνικοοικονομικών
Μεταηλλαγών και Διαδικασίες Κοινωνικής
Διάρθρωσης στο Μεταβιομηχανικό Malmö
(Σουηδία).

Μαρία Φιλίππα

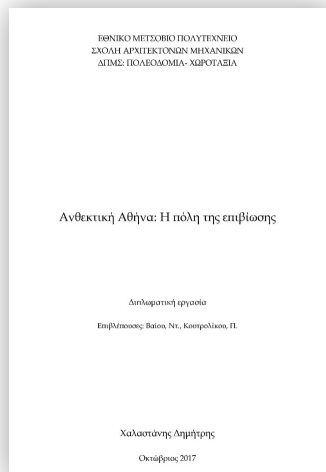
Επιβλέπουσα: Μαρία Μαντουβάλλου

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΧΑΛΑΣΤΑΝΗΣ
Ανθεκτική Αθήνα: Η πόλη της επιβίωσης

Επίβλεψη: Κωνσταντίνα Βαΐου, Παναγιώτα Κουτρολήκου

Η παρούσα εργασία καταπιάνεται με την έννοια της ανθεκτικότητας και την αντίστοιχη στρατηγική που έχει εκπονηθεί για το Δήμο της Αθήνας. Μία εκ των απαντήσεων του τελευταίου στην οικονομική κρίση της πόλης είναι η ένταξή του στο Δίκτυο των 100 Ανθεκτικών Πόλεων του ιδρύματος Rockefeller, παρουσιάζοντας την ανθεκτικότητα ως παράδειγμα αντιμετώπισής της. Εκκινώντας από την ανάδυσή της στις επιστήμες της οικολογίας και του περιβάλλοντος, στη συνέχεια παρουσιάζεται η μεταφορά της στις κοινωνικές επιστήμες και τα προβληματικά σημεία που έχουν εντοπιστεί σε αυτή τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο εφαρμογής της ως στρατηγική διαχείρισης των κρίσεων στο εξωτερικό. Το ενδιαφέρον κορυφώνεται από τη στιγμή που παρουσιάζεται μία δεύτερη προσέγγιση προερχόμενη από τις κοινωνικές επιστήμες, σύμφωνα με την οποία η επιβίωση (όρος που προτιμάται αντί της ανθεκτικότητας) αποτελεί κοινωνική πρακτική των πολιτών, προβάλλοντας σαφή διαχωριστικά σημεία με την προηγούμενη προσέγγιση. Η στρατηγική για την ανθεκτικότητα της Αθήνας τίθεται στο επίκεντρο και εξετάζεται σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο εκπονήθηκε (πρόγραμμα 100 ανθεκτικές πόλεις του ιδρύματος Rockefeller) καθώς και τις καινοτομίες που εισάγονται στον τοπικό αναπτυξιακό και χωρικό σχεδιασμό. Έτσι, η εργασία καταλήγει στο νόημα και τη σημασία της ανθεκτικότητας στη συγκεκριμένη γωνιά του πλανήτη, με βασικό ισχυρισμό να είναι ότι η ανθεκτικότητα μετατρέπεται σε ένα εννοιολογικό αλληλά και πρακτικό εργαλείο επίτευξης μίας εκ των βασικών αρχών του νεοφιλελευθερισμού, της προσαρμογής και της υποταγής προβάλλοντας την επιβίωση ως απώτερο στόχο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ

**Η συμβολή των κοινοτικών αστικών δράσεων στην υποδοχή
και ένταξη των προσφύγων και μεταναστών**

Επίβλεψη: Μηνάς Αγγελίδης

Η συμβολή των κοινοτικών αστικών δράσεων στην υποδοχή και ένταξη των προσφύγων και μεταναστών. Πως τα προγράμματα Ευρωπαϊκών αστικών δράσεων βοηθούν στην επίλυση προβλημάτων που απορρέουν από τις μεταναστευτικές ροές. Το πρόγραμμα URBACT, και ο σκοπός του. Παραδείγματα.

